

172. Maanantaina 15 päivänä joulukuuta 1997

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioiksi vuodelle 1998 5866

Hallituksen esitys 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1997
vp
Talousarvioaloite 1—705/1997 vp

Mietintöjen pöydällepano

2) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1998 ja 1999 koskevista työ- ja virkaehtosopimuksissa 5908

Hallituksen esitys 231/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1997
vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Alaranta, Aura, Enestam, Halonen, Huotari, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Hyssälä, Immonen, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kalli, Kanerva I., Kemppainen, Komi, Koski M., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Lapiolahti, Lax, Lindén, Lämsä, Mylly-

niemi, Ojala R., Pehkonen, Peltomo, Penttilä, Pohjola T., Polvi, Pulliainen, Rantanen, Rask, Roos, Taina, Viljamaa, Vokkolainen ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Penttilä, Lapiolahti, Koskinen Jari, Vuorensola, Koskinen Johannes, Aura, Pulliainen, Lindén, Huotari, Pohjola T. ja Järvilahti.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Enestam, Halonen, Huttu-Juntunen ja Jaakonsaari sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Huotari, Huuhtanen, Hyssälä, Immonen, Juhantalo, Järvilahti, Kalli, I. Kanerva, Komi, M. Koski, Lax, Lämsä, Myllyniemi, R. Ojala, Pehkonen, Peltomo, T. Pohjola, Polvi, Pulliainen, Rask, Roos, Taina, Viljamaa, Vokkolainen ja Vuorensola sekä

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Jäätteenmäki.

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valtiontilintarkastajain kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle annettu valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996 (K 10/1997 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1998

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1997 vp

Talousarvioaloite 1—705/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42.

Esittelyjärjestys: Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ensin menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen. Sen jälkeen esitellään tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen. Mietinnössä tiettyyn lukuun kohdistuvat perustelut ovat ilman eri mainintaa tulleet lukua esiteltäessä käsitellyiksi. Menojen ja tulojen tultua käsitellyiksi esitellään mietinnön lopussa oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma. Sitten esitellään yksityiskohtaisten perustelujen yleisen osan luvut. Lopuksi esitellään yleisperustelut sekä mietinnön lopussa olevat ponnet. Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytty, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Uusi määräraha: Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan edustajan tekee ehdotus, joka tarkoittaa uuden, talousarvioehdotuksen laskelmiin sisällyttämättömän määrärahan ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätettäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu vireille talousarvioaloitteella. Jotta ei syntyisi epäselvyyttä sanotussa lainkohdassa tarkoitetuista ehdotuksista, pyydän niitä edustajia, jotka aikovat tehdä tällaisia ehdotuksia, mainitsemaan ehdotuksessaan sen talousarvioaloitteen numeron, jolla asia on pantu vireille.

Muutosehdotusten jättäminen: Edelleen huomautan, että työjärjestyksen 44 §:n 4 momentin mukaan edustajan, joka aikoo ehdottaa muutoksia valtiovarainvaliokunnan mietintöön, on jätettävä muutosehdotuksensa keskustankanslian monistamista ja edustajille jakelua varten. Näin on meneteltävä siinäkin tapauksessa, että muutosehdotukset sisältyvät vastalauseisiin. Pyydän edustajia muutosehdotuksissaan mainitsemaan talousarvioaloitteen tai vastalauseen numeron, johon muutosehdotus mahdollisesti liittyy. Kes-

kuskansliassa pidetään edustajien saatavana ehdotusten laatimista helpottavia lomakkeita.

Muutosehdotusten jättöajat: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että muutosehdotukset on annettava keskustankansliaan seuraavasti:

— muutosehdotukset menojen pääluokkiin 21—30 viimeistään huomenna tiistaina 16.12.1997 kello 12.00

— muutosehdotukset muihin pääluokkiin, tulojen osastoihin, yksityiskohtaisten perustelujen lukuihin ja yleisperusteluihin viimeistään huomenna tiistaina 16.12.1997 kello 18.00

Muutosehdotuksia, joita ei ole jätetty keskustankansliaan edellä mainittuna aikana, ei oteta käsiteltäviksi, ellei puhemies erityisestä syystä pidä sitä tarpeellisenä.

Monistevihkot: Ehdotukset kootaan edustajille jaettaviksi monistevihkoiksi. Kuhunkin vihkoon tulee yksi pääluokka tai yksi osasto. Yksityiskohtaisten perustelujen yleinen osa ja yleisperustelut sijoitetaan kumpikin omaan vihkoon. Määrärahaan kohdistuvat ehdotukset käännöksineen sijoitetaan vihkoihin ehdotusten numeröjärjestyksessä luvuittain ja luvuissa momentteittain. Momentin, luvun ja pääluokan perusteluja koskevat ehdotukset sijoitetaan asianomaisen kohdan loppuun. Yksityiskohtaisten perustelujen yleisen osan lukuja ja yleisperusteluja koskevat ehdotukset järjestetään ehdotuksen tekijöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Ehdotukset numeroidaan kussakin pääluokassa ja osastossa samoin kuin yksityiskohtaisten perustelujen yleisen osan luvuissa ja yleisperusteluissa juoksevasti numerosta 1 lähtien. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tehdyt ehdotukset otetaan pöytäkirjaan monisteiden mukaisina.

Yksityiskohtainen käsittely. Menot: Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että kunkin pääluokan kohdalla sallitaan ensin sitä koskeva yleiskeskustelu. Sen jälkeen esitellään ehdotusten tekemistä varten pääluokat monistevihkon mukaisesti luvuittain numeröjärjestyksessä, lukujen perustelut ja lopuksi pääluokan perustelut. Ehdotukset tehdään asianomaisen pääluokan kohdalla ehdotusten numeröjärjestyksessä. Koska tehdyt ehdotukset otetaan pöytäkirjaan monisteiden mukaisina, pelkkä ehdotuksen numeroon viittaaminen riittää. Kannatuspuheenvuoro annetaan välittömästi ehdotuksen tekijän puheenvuoron jälkeen. Kun pääluokan kaikki ehdotukset näin on tehty, suoritetaan äänestykset koko pääluokan osalta.

Tulot: Tulojen osastoista ei yleiskeskustelua sallita. Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavoin kuin menojen pääluokissa.

Mietinnön perustelut: Yksityiskohtaisten perustelujen yleisen osan luvuista ja yleisperusteluista ei myöskään sallita yleiskeskustelua. Ehdotukset niidenkin osalta tehdään ja äänestykset suoritetaan ehdotusten numerojärjestyksen mukaisesti.

Ei muutosehdotuksia: Jollei pääluokan, osaston, niiden jonkin luvun, yksityiskohtaisten perustelujen lukujen tai yleisperustelujen kohdalla ole tehty muutosehdotusta, ne katsotaan hyväksytyksi yksimielisesti ilman eri esittelyä.

Puheenvuoropyynnöt: Puheenvuoroja jokaiseen pääluokan yleiskeskusteluun voidaan pyytää huomista 16.12.1997 kello 8.00 lähtien keskustansiasta.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Budjettiesityksen käsittely sujui valtiovarainvaliokunnassa tälläkin kertaa, näin voinee sanoa, hyvin normaalilla ja ripeällä tavalla. Valtiovarainvaliokunnan toimintaperiaatteisiin kuuluu se, että asiat käydään eri jaostoissa perusteellisesti mutta nopeasti ja tehokkaasti lävitse ja sen jälkeen asiat tuodaan koko valiokunnan käsitteilyyn.

Pienen odottelun jälkeen tällä kertaa, joka odottelu liittyi lähinnä tuporatkaisun aikaansaamiseen, loppusuora valiokunnassa budjetin osalta sujui tavattoman nopeasti. Tuporatkaisuhan ei tuonut muutoksia varsinaiseen tulo- ja varallisuusverolainsäädäntöön ensi vuotta koskien. Samaksuja tarkistettiin. Nämä ratkaisut kuitenkin olivat budjetin loppusuoran käsittelyn kannalta siinä määrin vähäisiä, että valiokunta pysyi sille annetussa aikataulussa tavattoman hyvin.

Talousarvion valiokuntamietinnössä uloslauttu loppusumma on 188 619 miljoonaa markkaa. Menot lisääntyivät budjettikäsittelyn yhteydessä lähinnä sanotusta tuporatkaisusta, siinä nimenomaan samaksujen alentamisesta johtuen yhteensä 1 736 miljoonalla markalla. Yksin tupon osuus tästä lisäyksestä oli 1 430 miljoonaa markkaa. Tulopuolen kasvun suurin yksittäinen lisäyserä sisältyy osastoon 12. Tässä osastossa pääomasijoitusten takaisinmaksun suuruus arvioitiin 1,580 miljardia markkaa suuremmaksi

kuin hallituksen alkuperäisessä budjettiesityksessä on uloslauttu. Tämä perustuu lähinnä siihen, että pankkien, joilla vielä näitä pääomasijoituksia on, intressi on yksinkertaisesti maksaa nuo pääomasijoitukset nopeasti takaisin lähinnä siitä syystä, että ensi vuoden alusta lähtien niiden korko nousee.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan oman työn kannalta mietintö talousarvioesityksestä sisältää maininnat parista kolmesta asiasta, joista yksi on suuri ja kaksi hyvin pientä käytännön asiaa. Suuri asia on eduskunnan lisärakennushanke. Valiokunta otti varovaisen myönteisen kannan hankkeen kiirehtimiseen koskien erityisesti tontin hankintaa valtion hallintaan. Tämän toteutuminen mahdollistaa jatkossa vielä ensi vuoden puolella, mikäli asiat etenevät toivotulla tavalla, arkitehtikilpailun käynnistämistoimien aloittamisen.

Eduskunnan työhön liittyvää kaksi pientä asiaa ovat yhtäältä periaatekannan kirjaaminen siitä, että varapuhemiehetkin saavat pienen erillisen kulukorvauksen ja että nimenomaan nykyaikaisen televiestinnän tarpeiden osalta myös kansanedustajien mahdollisuudet saada pientä korvausta näihin kustannuksiin arvioidaan ensi vuoden kuluessa.

Arvoisa puhemies! Eri ministeriöiden pääluokkien osalta valiokunta teki siis äsken kerrotut luvut huomioon ottaen varsin vähäisiä muutoksia ja tarkistuksia. Tästä syystä hyvin pelkistän vain eräisiin pääluokkiin haluan tässä yhteydessä muutaman ajatuksen ja vähän aikaa uhrata.

Oikeusministeriön pääluokan osalta valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maksuttomien oikeudenkäyntien kulut ensinnäkin ovat kasvaneet varsin nopeasti, toiseksi siihen, että oikeusministeriö vuodesta toiseen jättää budjettoiminta näitten maksujen, näitten kulujen jatkuvan kasvun. Lisäbudjetein tähän asiaan on jouduttu kajoamaan.

Edelleen valiokunta kiinnittää tähän aihepiiriin liittyen huomiota siihen, että samalla, kun osa väestöstä saa tuki ilmaiseksi nämä oikeudenkäyntikulut, on syntymässä tilanne, jossa varsinkin nyt, jos näin uskaltaa sanoa, keskituloisten kansalaisten oikeusturvan vaarantamisen kannaltakin voi syntyä tilanteita, joissa oikeusturva vaarantuu näiden kustannusten nousun seurauksena. Rinnan tämän tosiasian, tavallisten kansalaisten näiden kulujen kasvamisen kanssa kuitenkin erilaiset verokeidasmenettelyt ovat avanneet mahdollisuudet joillekuille toisille saada nimen-

omaan maksuttomat oikeudenkäynnit silloinkin, kun ilmeisesti maksu olisi perusteltu ja tarpeen.

Sisäministeriön pääluokan osalta valiokunta lisää poliisin määrärahoja 30 miljoonalla markalla. Valiokunnan enemmistön mielestä tämä tuo sen tarvittavan lisän, joka välittömimmin poliisin toimintamahdollisuuksien ja valmiuksen ylläpitämiseksi tarvitaan.

Alueiden kehittämisen rahoituksen ja siihen liittyvän hallinnoinnin osalta valiokunta toistamiseen, viittaen viimesyksyiseen budjettimietintöön, kiinnittää huomiota siihen, että näiden asioiden, siis alueellisen kehittämisen rahoituksen hallinnointi on liian hajallinen. Valtaa, vastuuta ja resursseja tulisi valiokunnan mielestä siirtää suoraan aluekehitysviranomaisille, maakuntien liitoille siis nykyistä enemmän.

Kuntatalouden osalta valiokunta on voinut kirjata 50 miljoonan markan lisäyksen harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin. Toisaalta valiokunta yksimielisesti toteaa, että näkymä lähivuosille on sellainen kuntataloudessa, että menot kasvavat huomattavasti nopeammin kuin tulot, useiden kuntien talous heikkenee, vaikka keskimääräisesti, näin valiokunta arvioi, kovin nopeaa heikkenemistä ei tapahdukaan. Erot kuntien kesken selviytymisessä kuitenkin kasvavat. Se on valiokunnan käsitys.

Puolustusministeriön osalta ehkä tärkein tai ainakin julkisuudessa eniten huomiota saanut asia oli tietyt helikopteritilaisuuksien käsittely. Tilaisvaltuutta ei nyt hyväksytty. Valmiusyhtymien varustamisen suunnitteluun valiokunta jätti hallituksen esittämät 18 miljoonaa markkaa. Näitä varoja toki käytetään muuhunkin kuin sanotun helikopterihankkeen suunnitteluun. Yhtä kaikki hallituksen esittämässä mitassa tuo momentti puolustusministeriön pääluokassa nyt on.

Valiokunta toteaa mietinnössään muun muassa, että kotimaisen rynnäkkökiväärituotannon jatkaminen tarvittavassa mitassa vaatisi 15 miljoonan markan rahoituksen. Valiokunta mietinnössään toteaa, että tuota noin 4 miljardin hankintamomenttia voidaan käyttää mainittuun tarkoitukseen, sanomatta kuitenkaan tarkkaan tuota 15 miljoonan markan määrärahaa tässä yhteydessä.

Opetusministeriön pääluokan osalta valiokunta kiinnittää myönteisellä tavalla huomiota siihen seikkaan, että tutkimusrahoitusohjelma, jonka valtioneuvosto on vahvistanut, joka saa sijansa nyt budjettiesityksessä, on koko Suomen

taloudellisenkin selviytymisen kannalta hyvin tärkeä asia.

Liikuntamäärärahat on asia, joka hyvin usein valiokuntaa on mietinnöissä puhuttanut, niin nytkin. Valiokunta on tässä yhteydessä siirtänyt liikunnan ammatillisen koulutuksen pois Veikkauksen voittovarojen rahoituksen piiristä, siirtänyt sen 20 miljoonan markan osan budjettirahoituksen piiriin. Valiokunta toteaa, että alkupeäinen ajatus siitä, että Veikkauksen voittovaroista 36,6 prosenttia voitaisiin käyttää liikuntakulttuurin tarkoituksiin, ei oikein toimi, koska ensi vuoden budjettiesityksessä tähän tarkoitukseen Veikkauksen voittovaroista käytetään 20,9 prosenttia. (Ed. Saarinen: Nollasummapieliä!)

Maa- ja metsätalousministeriön osalta ehkä tärkein muutos liittyy siihen, että lopettamistuki ja pellon metsitystuki eivät ime ensi vuonna saadun selvityksen mukaan budjettiin kirjattuja määrärahoja. Tästä määrärahasta on 30 miljoonaa markkaa voitu valiokunnan mietinnössä vähentää ja nämä samat määrärahat on käytetty maa- ja metsätalousministeriön sisällä eräisiin muihin kiireellisempiin ja perustellumpiin tarkoituksiin. Valiokunta onkin lisännyt tästä 30 miljoonasta markasta suurimman erän, 19 miljoonaa markkaa, alueellisten metsäkeskusten tarpeisiin, joka lisäys muun muassa näiden työkohteiden toteuttamisen kannalta on tarpeen. Tuo lisäys, näin arvioidaan, turvaa myös sen, että metsäkeskusten tarvittavat henkilöstömenot voidaan nykyisessä mitassa toteuttaa ja varmistaa.

Pääluokka 31 eli liikenneministeriön pääluokka sisältää muutaman tärkeänkin lausuman varmasti ja lisäksi muutaman pienen määrärahatarkistuksen hallituksen esitykseen verrattuna. Valiokunta on mietinnössään vähentänyt 10 miljoonalla markalla perustienpidon määrärahaa ja osoittanut tästä vähennyksestä vastaavasti saman suuruisen lisäyksen tieverkon kehittämiseen kahteen saamansa selvityksen mukaan tärkeänä pidettyyn kohteeseen.

Tämän lisäksi valiokunta mietinnössään kiinnittää huomiota muun muassa siihen, että arvonlisäverokorotuksen korvaaminen joukkoliikenteelle joko budjettimäärärahojen tai energia-avohelpotusten muodossa on tärkeä ja tarpeellinen asia. Tämän asian valiokunta on kirjannut edellyttää-muotoon, jonka velvoittavuuden kansanedustajat hyvin varmasti tietävät. Valiokunta edelleen edellyttää, että jatkossakin turvataan nykyisen laajuisen henkilöliikenteen jatkuminen.

Radanpidon osalta ehkä tärkein lausuma,

mikä mietintöön liittyy, koskee kiskobussien hankintaa ja tavallaan siinä hankinnassa eteen tulleita ongelmia ja näiden ongelmien tavallaan jatkoseuraamusten välttämistä. Tässä tarkoituksessa valiokunta lausuu edellyttävässä muodossa, ettei VR:n kiskobussien tilauksen peruuttaminen estä tältä osin valmisteltua henkilöliikenteen palveluiden kehittämistä ja että kiskobussitilauksen peruuttaminen ei saa myöskään johtaa niiden käyttöön valmistautuneiden rataosien liikenteen vaikeutumiseen.

Ajatushan oli, että tietyt rataosuudet pidetään sellaisessa kunnossa, että niillä tuo kiskobussiliikenne voi käynnistyä alkuperäisen aikataulun mukaan. Tällä lausumalla valiokunta edellyttää, että huolimatta kaluston hankinnan viivästyimestä näiden rataosuuksien kunnosta on kuitenkin pidettävä huoli.

Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokasta tässä yhteydessä ehkä riittää lähinnä Tekesin määrärahojen myönteisen kasvun toteaminen. Valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että kehittämis- ja koulutushankkeiden rahoituksen riittävyyden turvaaminen on tärkeää ja että on selvittävä Tekesin rahoituksen riittävyys myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan aineellisiin muutoksiin, jo alussa mainitsin, että koko budjettimietinnön suurin muutosera koskee juuri savamaksun alennusta, joka näkyy budjetissa vastaavana lisäyksenä. Budjettimietinnössä tähän tarkoitukseen on lisätty 1 430 miljoonaa markkaa.

Valiokunta on mietinnössään kiinnittänyt hyvin voimakkaasti huomiota oikeastaan kahdesakin eri lausumassa syrjäytymisen aiheuttamiin ongelmiin. Syrjäytymisen ongelmatilikka tulee esille sekä työttömyysturvaan liittyvien määrärahojen kohdalla että myös kuntien järjestämän sosiaali- ja terveystoimen määrärahojen käsitte- lyn yhteydessä. Varsinaisia määrärahoja, jotka nimenomaan lisäyksenä olisi kohdennettu äsken sanottuun tarkoitukseen, ei budjettiesitys kuitenkaan sisällä.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeisenä asiana mainitsen vielä asian, joka liittyy tavallaan ympäristöministeriön pääluokkaan, osin kyllä muinhinkin pääluokkiin. Valiokunta on halunnut koota ihan mietinnön ensimmäisille lehdille ne vanhojen metsien suojeluun liittyvät määrärahat, joista budjettiesityksen perusteluissa on kerrottu ulos määrärahojen mitta, 49,3 miljoonaa markkaa. Valiokunta on halunnut kohdentaa nämä määrärahat selkeästi budjetin tietyille mo-

menteille. Valiokunnan mietinnön alussa, yleisperustelujen edellä nämä momentit on nyt sitten sanottu selvästi ulos, mikä kertoo tarkasti miten, mistä kautta ja mistä lähteistä käsin nuo määrärahat ovat käytettävissä.

Toinen ympäristöministeriön pääluokkaan liittyvä asia, jonka haluan nostaa esille, on valiokunnan hieman hallituksen esityksestä poikkeava käsitys siitä, miten asuntorakentamisen suhdannetilanne on kehittymässä. Kun hallitus lähti siitä, että asuntorahaston varojen osalta 1,5 miljardia markkaa myöntämisvaltuudesta tulisi päästää liikkeelle vasta syksyllä eli elokuussa 1998, on valiokunta saamansa selvityksen perusteella sitä mieltä, että asuntotuotannon suhdanteiden tavallaan ylikuumeneminen tai kuumeneminen on merkittävinä vain lähinnä pääkaupunkiseudulla. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että 1,5 miljardin markan myöntämisvaltuus voitaisiin päättää jo huhtikuussa 1998, jolloin rakentamisen toiminta voisi aikaistua muutamalla kuukaudella hallituksen esittämästä.

Arvoisa puhemies! Käsitykseni mukaan olen tässä esitellyt ne harvat, muutamat markkamääräisesti tärkeimmät muutokset, mitä budjettiesitykseen on tehty. Ehkä näistä lausumistakin tuli tässä sanottua tärkeimmät, jotka valiokunta on mietintöön tehnyt.

Mietintöön sisältyvien vastalauseiden ehkä tärkein sanoma on kritiikki hallituksen ensi vuodenkin budjettipolitiikan linjan yhtäältä sosiaalista ja toisaalta alueellista eriarvoisuutta lisäävistä vaikutuksista. Yksittäisenä, erillisenä ehkä tärkeimpänä tähän liittyvänä kritiikin kohteena vastalauseissa nousee esille kuntatalous, kuntien talouden tilanteen vaikeutuminen ja siitä aiheutuvat ongelmat.

Edustajat Penttilä, Lapiolahti ja Jari Koskinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit voivat olla tyytyväisiä Lipposen hallituksen kolmanteen budjettiin, joka entisestään vahvistaa koko vaalikaudelle asetettujen keskeisten tavoitteiden toteutumista, eli työttömyyden laskua ja valtion velkaantumisen hidastumista. Lipposen hallituksen aikana talouspoliittisen ohjelman toteutuminen on ollut systemaattista ja tuloksia tuottavaa. Mitä pidemmälle hallituksen taival on edennyt, sitä vakuuttuneemmaksi voi tulla linjan ja politiikan tuloksel-

lisuudesta. (Ed. Aittoniemi: Uskotteko itse tähän?)

Voimakkaan talouskasvun seurauksena työllisyys on kohentunut jo kolmen vuoden ajan. Koko vaalikauden aikana työllisyys on lisääntynyt yli 100 000 henkilöllä. Erityisen reipasta kasvu on ollut viimeisen vuoden aikana.

Suotuisinta kehitys on ollut nuorisotyöttömyyden osalta. Tänä vuonna alle 25-vuotiaita työttömiä on ollut keskimäärin 56 000 henkeä eli yli 40 prosenttia vähemmän kuin Ahon hallituksen loppuaikoina. (Ed. Aittoniemi: Kaikki ovat kurseilla!) Vaikka nuoria on edelleen liikaa työttöminä, voidaan kehitykseen olla tyytyväisiä. Tältä osin hallituksen puolittamistavoitteen voidaan jo nyt sanoa toteutuvan.

Sen sijaan pitkäaikaistyöttömyyden kehitykseen ei voida olla tyytyväisiä, vaikka määrä on laskenut. Tämän vuoden lokakuussa pitkäaikaistyöttömiä oli runsaat 118 000. Lipposen hallituksen aloittaessa työnsä yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä oli noin 145 000 henkeä.

Viime hallituskaudella SDP varoitti useaan otteeseen Ahon hallitusta siitä vaarasta, mikä sisältyi pitkäaikaistyöttömien määrän hallitsemattomaan kasvuun. Porvarihallitus suhtautui varoituksiin ylimielisesti eikä tehnyt asialle juuri mitään. Mitä aikaisemmin ja tehokkaammin ongelmaan olisi aikanaan puututtu, sitä helpommin se voitaisiin nyt ratkaista. (Ed. Aittoniemi: Missä te olitte?)

Joka tapauksessa näyttää siltä, että pelkkä talouskasvu ei poista tätä ongelmaa, vaan tarvitaan erityistoimia. Lipposen hallitus on koko hallituskauden hakenut aktiivisesti ratkaisuja työttömyyden kaikkein vaikeimpaan ongelmaan. Ensi vuoden budjettiin hyväksytyllä yhdistelmätuella pyritään helpottamaan pitkäaikaistyöttömien työhönsijoittumista. Yhdistelmätuen piiriin arvioidaan tulevan 10 000 henkilöä vuoden aikana.

Useissa tapauksissa ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien sijoittuminen työhön on erityisen vaikeaa varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Kaikille ei edes työkunnon ja kuntoutustarpeen selvittely ja palvelutarveselvitykset tuo eikä tule tuomaan apua. Tämän vuoksi tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä tehdyt eläkekorjaukset ja -tavoitteet koko eläkejärjestelmän läpikäymisestä ovat paikallaan. Erityisenä ongelmana on, kuten valtiovarainvaliokunta toteaa, pitkäaikaistyöttömät, joiden asemaa ei voida helpottaa kuntouttamallakaan.

Talouspolitiikka on ollut tuloksellista myös valtion velkaantumiskehityksen osalta. Velan kasvu on hidastunut selvästi. Ehkä ennakoitua nopeampana jatkunut kasvu ja työttömyyden lasku ovat heijastuneet myönteisesti valtiontalouteen. Tänä vuonna alijäämä kutistuu varsinaisen budjettiarvion 28 miljardista markasta 18 miljardiin markkaan. Ensi vuonna alijäämän ennakoidaan olevan 15 miljardia markkaa, joka voi osoittautua suotuisan kasvun oloissa liian korkeaksi.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien mielestä ensi vuoden budjettiesitys ja toivottavasti lähitunteina syntyvä tulopoliittinen sopimus täydentävät toisiaan ja vakauttavat taloutta sekä poistavat tarpeetonta epävarmuutta. On kaikki syy olettaa, että saavutetut ratkaisut tukevat työllisyyttä parantavaa talouspolitiikkaa myös ensi vuonna. (Ed. Saari: Onko saavutettu?) Sekä budjetin että palkankorotusten kautta kuluttajien käyttävissä olevat tulot kasvavat, mikä lisää kotimaista kysyntää ja alentaa työttömyyttä.

Budjettiin sisältyvät veroratkaisut ovat SDP:n esittämien suuntausten mukaisia eli painottuvat pieni- ja keskituloisiin palkansaajiin. Pääasiassa sairausvakuutusmaksun alennuksen, tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärän korotuksen, inflaatiotarkistuksen ja ansiotulovähennyksen enimmäismäärän korotuksen myötä palkansaajien verotus kevenee seuraavan kahden vuoden aikana noin 5 miljardia markkaa. Eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksu alenee vuosina 1998–99 yhteensä prosenttiyksiköllä. Ensi vuonna alennus on 0,7 prosenttiyksikköä eikä 0,3 prosenttiyksikköä, niin kuin keskusta väittää valheellisesti omassa verolinjauksessaan. Tämä on jälleen yksi osoitus pääoppositiopiopuolueen linjasta peitellä omia virheitään edelliseltä hallituskaudelta.

Eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksusta käytävässä keskustelussa keskusta ei koskaan muista kertoa sitä, että maksu nousi Ahon hallituksen aikana vuoden 1991 lukemasta eli 1,7 prosentista 4,9 prosenttiin vuonna 1995. Yli 80 000 markkaa vuodessa ansaitsevien eläkkeensaajien maksut nousivat vielä enemmän. (Ed. Pekkarinen: Voiko puhuja kertoa taustan?) Tältä osin keskiverto eläkkeensaajan verotus kiristyi mainittuna aikana yhteensä 3,2 prosenttiyksikköä, ja vasta Lipposen hallitus on verotusta ensimmäisen kerran keventänyt. Vuonna 1996 eläkkeensaajien kansaneläkevakuutusmaksu poistettiin kokonaan. Tällä vaalikaudella eläkkeensaajien verotus suhteessa muihin tulon-

saajiin ei ole myöskään kiristynyt, vaan päinvastoin.

Veropäätösten lisäksi sovitut palkankorotukset tukevat palkansaajien käytettävissä olevia tuloja. Ensi vuonna korotukset ovat yhteensä 2,6 prosenttia ja 1,7 prosenttia vuonna 1999. Korotukset ovat maltillisia eivätkä lisää merkittävästi kansantalouden kustannuspaineita. Maltillisen linjan seurauksena kotimaiset korkopaineet ovat merkittävästi vähentyneet. Käytännössä tämä on näkynyt sekä lyhyiden että pitkien markkinakorkojen lievänä laskuna loppuvuodesta.

Ammattiyhdistysliikkeen käyttäytyminen osoitti ja tulee osoittamaan jälleen, että sillä on kykyä ja halua osallistua maltillisiin ja laajoihin tulopoliittisiin ratkaisuihin, joilla pidetään huoli suomalaisen työn kilpailukyvästä uusissakin oloissa. Jo toisen kerran sosialidemokraattisveiton hallitus on saanut ja tulee saamaan aikaan sopimuksen, jota muualla kadehditaan. Ero on selkeä verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, missä korkeammilla nimelliskorotuksilla saadaan aikaan heikompi reaalitulokehitys.

Hallituskauden aikana tähän mennessä tehdyt sekä palkka- että veroratkaisut ovat lisänneet kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja tuntuvasti. Vuosina 1992—95, Ahon hallituksen aikana, kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot supistuivat prosentilla, mutta tulevat nousemaan toteutuneen kehityksen mukaan vuosina 1996—97 ja valtiovarainministeriön vuoden 1998 ennusteen mukaan yhteensä vajaat 7 prosenttia. Kun tarkasteluun otetaan vielä velkaiset kotitaloudet, joiden velkataakka on keventynyt korkojen laskun seurauksen, voidaan puhua useiden tuhansien markkojen kevennyksestä kotitaloutta kohti kuukaudessa. (Ed. Aittoniemi: Ei näy missään!)

Palkka- ja eläketulojen verotuksen kevennyksestä huolimatta työn tekemiseen kohdistuva verotus on edelleen liian kireää. Sosialidemokraatit ovat ilmaisseet selvänä kantanaan, että viimeistään seuraavalla hallituskaudella palkkatulojen ja pääomatulojen sekä varallisuuden verotukselliset epäkohdat tulee korjata. Pääomatulojen verotuksen tarpeellinen harmonisointi tulee toteuttaa veroprosenttia nostamalla ensi vaalikaudella. Varallisuusveroon täytyy niin ikään tehdä sosiaalisesti oikeudenmukaiset korjaukset kiristämällä sitä.

Osana työttömyyden laskun nopeuttamista on harkittava työllistävien palvelualueiden arvonlisäveron alentamista. Tähän on avautunut hyvä tilaisuus, kun muun muassa EU:n komissio esit-

tää arvonlisäveron alentamista kolmen vuoden koeajaksi eräillä palvelualoilla.

Aiemmin tehtyjen säästöpäätösten lisäksi ansiotulovähennyksen korotus vuoden 1999 kunnallisverotuksessa heikentäisi kuntataloutta edelleen kohtuuttomasti, ellei hallitus olisi tehnyt lieventäviä toimia. Osa toimenpiteistä kohdistuu jo ensi vuodelle, mikä tulee kohentamaan koko kuntasektoria.

Hallituksen ja kunta-alan järjestöjen tulisi pikaisesti sopia keinoista, joilla kunta-alan työllisyys turvataan. (Ed. Saari: Mitä?) Tarpeettomat lomautukset tulee perua. Kuntien tulisi käyttää kaikki mahdollisuudet, jotta pitkäaikaistyöttömien asemaa kyetään parantamaan. Hallituksen tulisi pyrkiä korjaamaan valtionosuusjärjestelmässä havaitut puutteet. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää lapsivaltaisten kuntien aseman kohentamiseen sekä erikoissairaanhoidon turvaamiseen. Lisäksi yhteisöveron uudesta jakopriaatteesta valmistuvat esitykset tulee toteuttaa mahdollisimman nopeasti.

Arvoisa puhemies! Lamavuodet ja valtiontalouden tervehdyttämisvaatimukset vahvistivat entisestään valtiovarainministeriön asemaa budjetin sisältökyssymyksissäkin. Edellisen hallituksen aikana tämä kärjisti syösykierrettä, jossa säästötoimet johtivat alueellisesti ja työllisyysmielessä entistä syvenevämpään kierteeseen. (Ed. Väistö: Miten nyt?) Toisaalta Viinasen perintö näkyy siten, että konserniajattelu ja poikkihallinnollinen päätöksenteko ei ole vieläkään käytössä. Valtioyhteisöhankkeen osana kehitetään myös hallituksen toimintakertomusta, jotta sen kautta voitaisiin esimerkiksi hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista tarkastella paremmin.

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä haluaa erityisesti korostaa sitä, että budjetin valmistelussa ja ratkaisemisessa tulee olla mukana yhtä ministeriötä laajempien ulottuvuuksien arviointi erityisesti hallitusohjelman näkökulmasta. Lisäksi yhteiskunnan eri vallankäyttäjien suhteita tulisi pohtia laajemmin. Laman varjolla valtiovarainministeriön ote jopa eduskunnan budjettilausumia kohtaan on kiristynyt, mikä ei ole osoittanut aina mittasuhtetajua eikä myöskään riittävää kansanvallan kunnioitusta.

Vuonna 1987 silloinen valtiovarainministeriön järjestelyosaston virastovaltuutettu Markku Temmes puuttui kansanedustajien kokemaan hallintokoneiston ohjauksen vaikeuteen: ”Hallintokoneiston autonomisuus on jo erityisesti poliittisten päättäjien ja johtavien virkamiesten

välinen ongelma. Se vaikuttaa olennaisesti länsimaisen demokratian toimivuuteen. Valistuneeseen yhteiskunnallisessa keskustelussa ei juuri puhuta demokratian toimivuutta uhkaavasta hallinnon autonomisuudesta, vaan mieluummin vaikkapa poliittisten päättäjien tai tiedotusvälineiden autonomisuudesta. Johtavien virkamiesten on ollut helppo kätkeytyä byrokraattisen salaisuuden taakse silloinkin, kun heidän tekemisensä tai tekemättä jättämisensä ovat olleet ratkaisuvia." Temmes toteaa edelleen sattuvasti: "Käydään jatkuvaa kamppailua vallasta poliittisen demokratian ja sille muodollisesti alistetun, mutta kehityksen myötä yhä vaikeammin ohjattavan hallintokoneiston kesken."

Kehitys on jossain määrin seurausta yhteiskunnan käsittelemien asioiden määrällisestä kasvusta ja laadullisesta monimutkaistumisesta. Päättöksenteon raja on yhä enemmän siirtynyt valmisteluporttaaseen eli virkamiehille. Väistämättä mieleen nousee kysymys siitä, millä tavalla eduskunta todella budjetti- ja muilla päätöksillä ohjaa hallintokoneistoa vai ohjaako hallintokoneisto liikaa meitä. Kansalaisten halu pitää yllä demokraattista järjestelmää ja sen toimivuutta vahvistuu, mikäli kansalaisten tahto toteutuu riittävästi demokraattisessa päätöksenteossa. Viime kädessä on kysymys poliittisen edustuksellisen demokratian toimivuudesta sekä uskottavuudesta.

Esimerkiksi helikopteritilausvaltuuksien myöntämisen perusteleminen tiedonannolla ei ole käytännöllä kunniaksi. Eduskunnan on syytä vakavasti miettiä suhtautumista ja käsittelytapojaan uudestaan, jos tiedonantokäsittelyn väljiä muotoiluja voidaan tulkita eduskunnan avoimena valtakirjoina taloudellisesti ja asiallisesti mitattaville ratkaisuille. Tiedonannot eivät voi olla eduskunnan karpäpaperia.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on myönteisellä tavalla kyennyt tänä syksynä jaostojen yhteistyöllä ja perusteellisella mietintöjen valmistelulla korvaamaan budjettivalmistelussa ilmennyt eräiden ministeriöiden vuorovaikutuksen puutteita.

Sosiaali- ja terveysministeriön alalle ensi vuosi ei tuo uusia leikkauksia tai säästöjä. Tosin aiemmin sovittuja säästötoimia jatketaan. Työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotus 2 markalla ensi vuoden alusta on oikean suuntainen. Työttömien omaehtoiseen koulutukseen on ensi vuodelle varattu 300 miljoonan markan määräraha. Tämä on selkeä viesti mahdollisuuksista, joita työttömille luodaan.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen ja kuntoutus (Ed. Rinne: Ei heitä enää kuntoon saa!) jatkuvat myös ensi vuonna 30 miljoonan markan määrärahan turvin.

Veteraanien itsenäistä selviytymistä ja taloudellista asemaa parannetaan laajentamalla veteraanien hammashuollon korvauksia ja tihentämällä kuntoutusjaksoja. Uutena ryhmänä kuntoutuksen piiriin pääsevät ensi vuonna miinanraivaajat, sotasairaaloissa työskennelleet ja muiden sotiin liittyneiden tehtävien hoitoon osallistuneet. Vanheneva veteraaniväestömme on huomioitu arvoisella tavalla ensi vuoden budjetissa. Entistä parempaa huolenpitoa on luvassa sekä kuntoutuksen että asuinolojen suhteen.

Asumistuen ja toimeentulotuen muutokset ovat puhuttaneet erityisesti meitä sosialidemokraatteja. Toimeentulotuen perusosaan puolestaan sisällytetään 7 prosentin asumisen omavastuuosuus. Uudistusten keskeinen tavoite on kannustaa työhönmenoa. Asumistukea korottamalla autetaan suuri osa pienituloisia ruokakuntia pois toimeentulotuen piiristä, sillä tähän saakka useat perheet ovat joutuneet hakemaan pienten tulojensa tai tulonsiirtojen sekä asumistuen lisäksi vielä toimeentulotukea. Asumistuki nousee keskimäärin satoja markkoja kuussa.

Toimeentulotukilain osalta voimme todeta, että nykyinen järjestelmä kirjattiin suurelta osin entisessä muodossaan lakiin. Toimeentulotukilaki ei tule heikentämään niiden toimeentulotukiasiakkaiden taloudellista asemaa, jotka eivät kykene omalla työllään parantamaan olojaan. Lakiin kirjatut turvalausekkeet takaavat sen.

Maa- ja metsätalousministeriön kohdalla mainitaan, että eläinlääkintätalanteen parantamiseksi lääninhallituksiin tulee lisää läänineläinlääkärin virkoja, mutta sisäministeriön osalta hallituksen esityksestä puuttuivat määrärahat. Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston ja hallinto- sekä tarkastusjaoston yhteistyöllä on maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta osoitettu tähän tarkoitukseen miljoona markkaa lääninhallituksiin virkojen perustamiseksi.

Edelleen joukkoliikenteen ostopalvelujen turvaamiseksi on verojaoston ja liikennejaoston yhteistyöllä tehty järjestelyt, joilla linja-autoliikenteen tukemiseen voidaan osoittaa vastaantuloa.

Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyillä, Engelin laittomilla ja korkeimman oikeuden tuomitsemilla irtisanomisilla edellisen hallituksen aikana on aiheutettu henkilöstön kärsimysten ohella huomattavia vahinkoja valtiolle.

Ei voi olla oikein, että jopa useisiin kymmeniin miljooniin markkoihin nousevat virkamiesten ja hallinnon aiheuttamat vahingot voidaan painaa villaisella, niin kuin valtiovarainministeriössä on ajateltu. Nykyisin hyvin toimivan Engel-yhtymä Oy:n toiminta ei kaipaakaan enää uutta maanjärjestystä. Sosialidemokraatit edellyttävät, että valtion omistussuosuus säilytetään niin korkeana, että järjestelyt osaltaan turvaavat henkilöstön aseman.

Työministeriön hallinnonalalla on syytä tukea vuorotteluvapaan käyttöön liittyvien epäkohtien ratkaisemista jäljellä olevan kokeilujakson aikana. Eräs ongelma on osa-aikaisuuteen liittyvä tulkinta vuorotteluvapaan käytössä. Se johtaa tilanteisiin, joissa työtön ei pääse työhön, vuorotteluvapaalle haluava ei pääse vuorotteluvapaalle eikä osa-aikatyöntekijä saa kokoaikatyötä.

Myös työministeriön kirjainpitonikkareiden tulkinnot siitä, että työllisyysvaroja ei voida käyttää maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön vesihuoltotöihin, on eduskunkäsittelyn aikana budjettiperustelujen kautta purettu.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla on syytä yhtyä näkemykseen, jossa edellytetään työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan käynnistysongelmien poistamista. Toiminnan rahoituksen tullessa useista ministeriöistä ei keskuksen toimintaa ole voitu kokonaisvaltaisesti pyörittää. Myöskään EU:n osarahoitteiset hankkeet eivät saa viivästyä siksi, että kotimaista rahoitusta ei ole osoitettu riittävällä nopeudella.

Teknologian tutkimuskeskuksen tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen turvaaminen on tärkeää, mutta myös niin, että maakuntien Tekesin alueyksiköiden henkilövoimavarat turvataan.

Socialidemokraatit yhtyvät myös valtiovarainvaliokunnan mietinnön uusiutuvien energia- tuotantomuotojen lisäämistä koskevaan näkemykseen, jolla pyritään hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen sekä uusiutuvan energian käytön lisäämiseen demonstraatiolaitosten ja investointien lisäämiseksi koko energiapuutuotantojen käyttöketjussa. (Ed. Aittoniemi: Miten se tapahtuu?)

Eduskunta on parissa talousarviossa myöntänyt varoja luonnonmukaisen tuotannon jalostuksen ja markkinoinnin kehittämiseen, mutta maa- ja metsätalousministeriö ei ole toiminut eduskunnan tahdon mukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriössä on tehostettava suomalaisen tuotannon puhtauteen ja laatuun liittyvän vahvuuden hyödyntämistä.

Maatalouden tukeen varatut kansalliset voi-

mavarat riittävät, kun ne vain suunnataan paremmin rakennekehitystä ja tilojen kehittämistä ajatellen. Etelä-Suomen tukien ja C-alueiden välisiä tuotantoeroja on supistettava muun muassa avustuspainotteisuuden lisäämisellä pohjoisemmillä alueilla ja tukemalla kunkin alueen luontaisia ominaisuuksia. Velattomien tilojen tukemisessa tulee tarveharkintaa ohjata korkotukeen. Mainittakoon, että 40 prosenttia maataloista on velattomia. Toisaalta velkaisimmalla kymmenyksellä on noin puolet kaikista veloista. Yli suurten tukien sijasta on kansallista velka- ja verorahaa suunnattava perustellummin ja parhaalla mahdollisella vaikuttavuudella.

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee täysin hallitusta, kun se hakee Agenda 2000:n pohjalta kestäväää ratkaisua maataloutemme toimintaedellytysten turvaamiseksi. (Ed. Aittoniemi: Mitään ratkaisua ei löydy!)

Uusien metsälakien toimeenpano on lisännyt huomattavasti tehtäviä alueellisille metsäkeskuksille. Sisäisin järjestelyin valtiovarainvaliokunta kykenee välttämään metsäkeskuksia uhkaavat irtisanomiset ja vahvistamaan metsäkeskusten toimintaedellytyksiä.

Liikenneinfrastruktuurin alhainen rahoitustaso aiheuttaa paineita, jotka merkitsevät säästyneitä rahasummia huomattavasti suurempia menoja valtionaloudelle seuraavina vuosikymmeninä. Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee valtiovarainvaliokunnan kantaa, että valtion omaisuuden myyntituloja esimerkiksi Telen osalta suunnataan tien- ja radanpidon hankkeiden lisärahoitukseen. Lahden tien tapaisia niin sanottuja jälkirahoitushankkeita on esim. E18-hankkeen toteutuksessa pohdittava.

Liikennepoliittisten tavoitteiden ja kehittämistarpeiden valmistelua varten on myös perusteltua koota parlamentaarinen edustus valmistelutyöhön. Tällöin on välttämätöntä aluepoliittisesti ja kilpailukyvyyn kannalta tarkastella energiahinnoittelua sekä laajempien yhteiskuntapolitiittisten päätösten vaikutusta liikennesektoriin aina verotuskysymyksiä myöten.

Kehittämishankkeiden rajusti supistunut kehys edellyttää uusien kehittämishankkeiden käynnistämistä ja vähintään nykyisen rahoitustason turvaamista jatkossa. Myös alempiasteisen tieverkon rapautuminen on estettävä ja erityisesti kelirikon aiheuttamien ongelmien torjuntaan on ryhdyttävä.

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee myös valtiovarainvaliokunnan näkemystä siitä, että Suomen lipun asemaa merillä viennin

vilkastumisen ja toisaalta myös työllisyyden ja valuuttatulojen vuoksi vahvistetaan alusten tilaukset mahdollistavalla korkotukijärjestelmällä.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen kolmas budjetti takaa vakaan kasvun jatkumisen. Tämä on puolestaan ehdoton edellytys sille, että työttömyyden lasku jatkuu. Sosialidemokraattien mielestä nimenomaan työttömyyden lasku on paras lääke Ahon keskustavetoisen hallituksen aiheuttaman syvän laman synnyttämiin sosiaaliin ongelmiin. Parantuva työllisyys on ehdoton edellytys alueellisten ja muiden erojen kaventumiselle. Sen on oltava tukemassa erityisesti syrjäytyneiden ja toimeentulovaikeuksissa olevien elämänehtojen parantamista.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden kestävä tervehdyttäminen on mahdotonta niin pitkään kuin hallitus alistuu tosiasialliseen 22 prosentin työttömyyteen. Työttömyyden radikaali alentaminen on kansantalouden kunnostamisen välttämätön, muttei ainoa ehto.

Kun maan taloutta 1980-luvun lopulla kuplatalouden jälkeen alettiin laittaa kuntoon, oli hankkeella oltava pitävä moraalinen perusta. Kysymys oli koko kansaa koskettavista tahoista. Vahva, lavealle vaikutuksensa ulottava valtio oli yhdentyvässä Euroopassa menettänyt merkitystään. Valtio voi luoda edellytyksiä työllisyydelle, mutta se ei enää entisillä keinoilla voinut tehdä työpaikkoja. Valtio tarvitsi tuekseen kansalaisten vahvan uskon tehdyn politiikan välttämättömyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Jälkeenpäin arvioituna Esko Ahon hallituksen politiikalla oli vahva moraalinen perusta. Valtio puolusti vähäosaisia siinä saavutettujen etujen mitteleissä, jota etujärjestöt keskenään kävivät.

Kansantalouden kunnostaminen onnistuu vain yhdessä kansalaisten kanssa. Onnistumisen edellytyksenä on valtio, joka nauttii myös kansalaisten luottamusta. Valtion on oltava heikomman puolella. Valtio on viimeisenä lukkona kansalaisten yhdenvertaisuudelle. Jos luottamusta ei ole, jokainen omaksuu vapaamatkustajan roolin ja vain vahvimmat menestyvät.

Kansalaisten turvattomuuden tunne on kasvanut. Yhdenvertaisuus lain edessä on kyseenalaistettu. Merkittävää yhteiskunnallista päätösvaltaa on siirretty vahvoille etujärjestöille. Usko kansalaisten vaikutusmahdollisuuksiin on myös rapautunut. Oikeus tasavertaisiin palveluihin asuinpaikasta ja asemasta riippumatta on myös

vaarantunut. Virallisen talouden rinnalla harmaa talous ottaa yhä edelleen merkittävän aseman kansantaloudessa.

Osa näistä johtopäätöksistä on varmasti kiistattomia, osa kiistanalaisia. Ne antavat sen todellisen kehityksen, johon viidettä vuottaan hyvässä taloudellisessa kasvussa olevaa Suomea ja hallituksen tuloksia on peilattava. Hallituspuhujan on poikkeuksellisen laaja. Tästä huolimatta vain puolet kansalaisista arvioi sen onnistuneen tällaisena taloudellisena nousukautena edes melko hyvin.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten turvattomuuden tunne on kasvanut. Rikokset ovat muuttuneet entistä vaarallisemmiksi ja vahingollisemmiksi. Kun näissä olosuhteissa poliisin voimavarat eivät ole riittäneet, ei ole ihme, jos jotkut rikoksen uhriksi joutuneet ihmiset ottavat oikeuden omiin käsiinsä.

Yhteiskunnan kannalta tilanne on erittäin huolestuttava. Julkisen vallan velvollisuus onkin turvata järjestyksen säilyminen maassa. Sitä tehtävää ei voida siirtää yksityisille vartiointiliiketoimille eikä yksittäisille kansalaisille. Tutkimuksen mukaan poliisi nauttii suurta kunnioitusta ja luottamusta kansalaisten keskuudessa. Keskusta edellyttääkin, että poliiseille turvataan riittävät toimintaedellytykset jatkossakin, jotta maan sisäinen turvallisuus säilyy ja kansalaiset voivat myös luottaa siihen.

Sateenkaarihallitus jää historiaan leikkaaja-hallituksena. Se on järjenvastaista, koska niin moni hallituksessa mukana oleva on aikanaan ansainnut paikkansa siellä leikkauksia vastustamalla. Samalla hallitus jättää seuraajalleen välttämättömien uudistusten suman. Tunnelma nykyisessä sinipunassa alkaa olla samanlainen kuin aikaisemmin Holkerin hallituksessa. Hallituksen sisälle on tullut oppositio, joka toimii enemmän puheissa kuin teoissa. Päätöksenteko ei perustu aitoon yhteisymmärrykseen, vaan hallituksen vahvojen miesten saneluun. Onko sateenkaarihallitus pitänyt ohjelmansa lupaukset? Alun suuret sanat työllisyyden ja yhteisvastuun hallituksesta kuuluvat samaan sarjaan kuin "hallittu rakennemuutos".

Hallitus on pyrkinyt luomaan kuvaa työttömyyden merkittävästä alenemisesta. Valtiovarainministeriön virkamiehet ovat kuitenkin äskettäin esitelleet lukuja, jotka kertovat todellisen työttömyyden olevan 22 prosentin ja 550 000 henkilön tasoa. Sen sijaan, että työttömyyden vakuutetaan olevan laskussa, pitäisi ryhtyä toimenpiteisiin työllisyyden parantamiseksi. Todel-

lisuudessa valtiovarainministeriön ja ministeri Niinistön pitäisi näyttää todellisia tekoja työllisyyden parantamiseksi ja talouden tervehdyttämiseksi.

Paremmen työllisyyden avain on radikaalissa yrittämisen edellytysten vahvistamisessa. Pienyrittäjyydestä on tehtävä yhteiskunnan uudistava voima. Verotusta on uudistettava, työelämää joustavoitettava, yritysten välisiä työvoimakustannuksia alennettava, palveluyritysten arvonnäköarvoa laskettava ja porrastettava sekä purettava työn antamiseen liittyvää byrokratiaa. Näistä asioista keskustalla on selkeät muutosesitykset talousarviokeskustelun yksityiskohtaisessa käsitellyssä.

Luxemburgin työllisyyshuippukokousta varten komissio esitti palveluyritysten arvonnäköarvon alentamista. Suomi ajoi tätä tavoitetta valittavan passiivisesti, koska se ei tuntunut sopivan hallitukselle. Miten hallitus aikoo noudattaa EU:n suosituksia yrittäjyyden kynnyksen mataltamiseksi? Enää ei selitykseksi riitä, että EU estää toimet. Siellä on tämän tyyppisiin uudistuksiin myönteinen suhtautuminen.

Sama myönteisyys tulee esille EU:n alueellisen tasapainon rakentamisessa, jota Suomen hallitus ei pidä tavoittelemisen arvoisena. Juuri alueellisen tasapainon romahdus jakaa eniten kansalaisia asuinpaikasta riippumatta niin maaseudulla kuin kaupungeissakin.

Miten sitten hallitus on toiminut? Lainaan paria lyhyttä kappaletta Lipposen hallituksen hallitusohjelmasta:

”Hallitus tukee monipuolistuvaa ja tasapainoista alueellista kehitystä, joka pohjautuu maan eri alueiden osaamisvahvuuksiin. Päämääränä on ihmisten elinolojen turvaaminen asuinpaikasta riippumatta.”

”Kaupunkipolitiikka ja maaseutupolitiikka muodostavat hallituksen politiikassa kokonaisuuden, jossa tavoitteena on sosiaalirakenteeltaan tasapainoisten, nykyaikaisten kaupunkiyhdyskuntien ja elinvoimaisen, monipuolistuvan maaseudun kehittäminen.”

Tällaista politiikkaa Suomen keskusta on valmis tukemaan. Valitettavasti hallitus ei kuitenkaan noudata ohjelmaansa. Muuttoaalto ja sen aiheuttamat sosiaaliset ongelmat eivät ole tilastoharhautuksilla hävitettävissä. Ne ovat läsnä arjessa niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Talouden kasvu jakautuu epätasaisesti. Tuloerot lisääntyvät. Porin kaupungin asukasluvun verran väkeä on muuttanut pääkaupunkiseudulle tällä vuosikymmenellä. Parinkymmenen vuoden

kuluessa väestömäärä voi kasvaa jopa neljännesmiljoonalla. Näin voimme tänään arvioida.

Arvoisa puhemies! Keskeinen väline työllisyyden ja tasapainoisemman alueellisen kehityksen aikaansaamiseksi on tehokas, yrittäjyyttä suosiva elinkeinopolitiikka. Valitettavasti tällaista elinkeinopolitiikkaa ei tällä vaalikaudella ole yritetty noudattaa. Yrittäjyys on yksi hallituksen unohtamista asioista. Yritystukipolitiikassa alueellisella näkökulmalla on ollut oma tärkeä osuutensa. Suhtautumisessa aluepoliittisiin yritystukiin näyttää tämän hallituksen aikana tapahtuneen täyskäännös. Esimerkiksi vuonna 95 alueellisia yritysten kehittämis- ja investointihankkeita tuettiin yhdessä alueellisen kuljetustuen kanssa 657 miljoonalla markalla. Ensi vuonna summa on putoamassa 266 miljoonaan markkaan. Poliittikka ei siis alkuunkaan vastaa äsken hallitusohjelmasta lainaamiani kappaleita.

Samaan aikaan Tekesille osoitetuista määrärahoista kohdentuu ensi vuonna 2 200 miljoonaa markkaa, noin 2/3, pääkaupunkiseudun, Turun ja Tampereen alueille. Tällaiset uuden teknologian varat ovat tärkeitä ja välttämättömiä, mutta niitä tarvitaan koko maassa eikä yksistään eteläisessä Suomessa.

Euroopan unionin lisäysperiaate sanoo, ettei kotimaista rakenne- ja aluetukea saa yrittää korvata EU:sta tulevalla rahoituksella. Valitettavasti Suomessa näin on käynyt. EU:n aluepoliittisen rahoituksen kasvu- ja lisäysperiaate huomioon ottaen olisi kansallisen aluepolitiikan meillä pitänyt tehostua eikä lamaantua kaudella 1995–99. Hallitus ei ole myöskään esittänyt mitään, millä varauduttaisiin monissa selvityksissä todettuihin Emusta johtuviin ongelmiin alueellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä.

Myös hallituksen kuntiin kohdistamat valtionosuusleikkaukset kärjistikään sosiaalista ja alueellista kahtiajakoa. Pohjolan hyvinvointiyhteiskuntia rakennetaan tänään hyvin eri tavoin. Kun Ruotsi lisää 16 miljardilla kruunulla kuntiensa valtionosuuksia, Suomi leikkaa saman verran omilta kunniltaan. Ensi vuoden toimet mukaan lukien on sateenkaarihallitus lisännyt kuntien rahoitusvastuita liki 13 miljardia markkaa. Pelkästään näillä toimilla on aiheutettu kuntiin useiden prosenttien veronkiristyspainetta. Kuntien suuret valtionosuus- ja verotuloleikkaukset ovat tietoinen ja vastuuton valinta ikävien ratkaisujen siirtämiseksi omalta pöydältä kuntien tehtäväksi.

Kunnissa hallituksen vastuupakoiilu näkyy palvelujen heikkenemisenä, henkilökunnan lo-

mautuksina — jopa irtisanomisina — sekä henkilöstön loppuun palamisena. Keskusta ei voi hyväksyä hallituksen vuoden 1998 talousarviesityksessä olevaa 1 300 miljoonan markan valtionosuusleikkausta.

Arvoisa puhemies! Paavo Lipposen hallitus on hylännyt kaksi keskeistä suomalaisen politiikan periaatetta. Se ei halua turvata kansalaisten tasa-arvoa. Se ei pidä kiinni siitä, että valtion on oltava heikompien puolella. Tästä johtuu, että kansalaisten välinen kahtiajako on alkanut kärjistyä. Ymmärrän, että kokoomus vaikennee, mutta missä on vihreiden ennen niin äänekäs uudistushalu sekä sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton sosiaalinen omatunto. (Välihuutoja)

Rankimmin hallituksen eriarvoistavan politiikan ovat kokeneet sairaat. Sairausajan minimi-turva on käytännössä poistettu sekä heikennetty erityisesti vähävaraisten käyttämiä julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja ja asiakkaiden rahoitusosuuksia on korotettu. Varsinkin pitkäaikaistyöttömien köyhyys on lisääntynyt. Yhä useampi turvautuu sosiaalitoimistojen, kirkon tai vapaaehtoisjärjestöjen hätäapuun.

Uusin askel on toimeentulotuen heikentäminen, mistä kärsivät eniten työttömät lapsiperheet. Lapsiperheiden valinnanvapautta ja taloutta on kiristetty tämän hallituksen aikana muun muassa leikkaamalla lapsilisä ja kotihoidon tukea. Päivähoidon maksu-uudistus nosti monien pieni- ja keskituloisten perheiden maksuja. Kaikki hallituksen perhepoliittiset leikkaukset ovat iskeneet lujimmin monilapsisiin perheisiin. Kaiken niittinä oli syksyllä ministeri Mönkäreän ehdotus lasten kotihoidon tuen lopettamisesta.

Tänä syksynä myös kymmenet tuhannet opiskelijat ovat atk-järjestelmäongelmien takia joutuneet odottelemaan opintotukipäätöksiä useiden kuukausien ajan. (Ed. Gustafsson: Se on hallituksen linja!) — Opiskelijoilla on täysi syy edellyttää, että opintotuki maksetaan ajallaan, ed. Gustafsson.

Hallitus on ollut tyly nuorille. Vaalikauden alussa tehtiin leikkauksia opiskelijoiden perusturvaan. Työmarkkinatuen pienentäminen ja nuorten työttömien toimeentuloehtojen kiristäminen ovat esimerkkejä hallituksen epäoikeudenmukaisesta linjasta. Opintotukeen tehdyt leikkaukset eivät kannusta koulutukseen, koska työttömyysturvan ja opintorahan ero suureni. On niin opiskelijan kuin yhteiskunnankin etu, että opintoraha palautetaan Ahon hallituksen aikaiselle tasolle.

Eläkepolitiikassa hallitus on tehnyt karkeita, hyvin merkittäviä virheitä. Se on murtanut kansanvakuutuksen periaatteen poistamalla kansaneläkkeen pohjaosan. Toinen räikeä muutos on päätös taitetusta eläkeindeksistä, joka saattaa ikääntyvät eläkeläiset tulokehityksessä heikompaan asemaan. Kolmas virhe on se, että vastoin eduskunnan yksimielistä kannanottoa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ei ensi vuonna alenneta riittävästi. (Välihuutoja) — Alennetaan toki, muttei riittävästi!

Keskusta on tyytyväinen, että veteraanien kuntoutukseen lisätään voimavaroja. Koko veteraanisukupolven, myös kotirintamalla palvelleen, kuntoutukseen onkin tulevissa talousarvioissa varattava riittävästi määrärahoja.

Keskusta vaatii perusturvaetuuskien korottamista muun muassa riittävän indeksitarkistuksin. Lapsiperheitä on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja päivähoitomaksujen epäkohdat tulee korjata. Eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua on alennettava. Keskusta tulee tekemään yksityiskohtaiset esitykset sosiaaliministeriön pääluokassa, kun näitä asioita käsitellään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen yksipuolinen päätös alentaa maataloustuloa 250—300 miljoonalla markalla merkitsee, että maanviljelijät joutuvat tupossa sovittujen palkankorotusten maksajiksi. Kun palkansaajat saavat 3,5 prosentin korotuksen ostovoimaan, viljelijöille tarjotaan pelkkiä leikkauksia ja noin 5 prosentin tulonalennusta. Hallituksen ylimielisyyttä osoittaa se, että vähät se välitti tuottajien vaikeuksista ja tuottajaenemmistön päätöksestä, kun se hylkäsi maataloustuloratkaisun ja teki yksipuolisen päätöksen.

Sateenkaarihallitus on jo aikaisemmin leikannut kohtuuttomasti maataloudelta romuttamalla kansallisen tukiratkaisun. Tämä näkyy maataloustulon alenemisena vuonna 95 yli 11 prosentilla ja vuonna 96 5,5 prosentilla. Hallitus on myös vihjaillut, ettei maatalouden kurittaminen pääty ensi vuoteen, vaan myös vuonna 99 olisi odotettavissa samanlainen leikkaus. Leikkaus ei missään tapauksessa ole hyväksyttävä. Uskon, että kansalaiset laajemminkin antavat tuomion näin epäoikeudenmukaiselle viljelijäväestön kohtelulle.

Keskustan vaatimukset pohjoisen maataloutemme erityisongelmien ratkaisusta Agenda 2000 -uudistuksen yhteydessä saivat eduskunnan keskustelussa lopulta tukea eri puolueilta. Jouduimme kuitenkin tekemään kovan työn puolustaksemme, alleviivaan, puolustaksemme halli-

tusta sen omia joukkoja vastaan. Eniten kummastusta herätti kokoomuksen toiminta Suomen maatalouden tavoitteita vastaan. Onneksi pääministeri tyrmäsi kokoomuksen yrityksen murentaa pohjaa Suomen asiain hoitamiselta.

On annettava tunnustus pääministerille myös siitä, että hän EU:n huippukokouksessa korosti maatalouden merkitystä alueilla, joilla on erityisiä suuria vaikeuksia. Suomelle oli tärkeää, että pohjoinen ulottuvuus kirjattiin EU:n huippukokouksen päätöksiin.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen innolla rahastaa pienituloisia ei näytä olevan mitään rajaa. Nyt on uhattuna jo kansansivistyksen perusta eli maksuton kirjasto. Kokoomuksen puheenjohtaja Niinistö esitti viime viikolla, että kunnille pitäisi antaa mahdollisuus periä myös kirjastomaksuja. Samaan aikaan kokoomus myös vaatii verolennusten kohdentamista hyvätuloihin palkansaajiin. Tällainen politiikka jakaa kansalaisia ja johtaa eriarvoistumiseen. Yksittäisen kansalaisen ja koko kansakunnan menestystekijät ovat kansan sivistyksessä ja osaamisessa. Eikö näin, ed. Zyskowitz? Kirjastolaitos on yksi merkittävä tukipilari kansansivistystyössä.

Viime budjetissa hallitus käytti 5 miljardia markkaa verotaulukoiden muutoksiin tavalla, joka ei ollut oikeudenmukainen eikä työllistävä. Tänäkään vuonna verotuksessa ei ole uskallettu tehdä mitään rakenteellisia uudistuksia. Yhtenä syynä on se, että veroratkaisut siirrettiin tupopöytään eikä kireän aikataulun vuoksi ehditty tehdä uudistuksia. On ilahduttavaa, että SAK:kin on kannustinvähennyksessä keskustan kanssa samoilla linjoilla. Vähennys tulisi voimakkaasti painottaa pieni- ja keskituloihin.

Vihreä verouudistus on jäänyt toteuttamatta suurista puheista huolimatta. Sen sijaan energia-verotusta on uudistettu hiiltä suosivaksi varsinkin suhteessa kotimaiseen energiaan. Keskustan mielestä energiaverotuksessa tulisi palata vuoteen 96 asti voimassa olleeseen käytäntöön.

Arvoisa rouva puhemies! Nopeasti muuttuvan maailman haasteet edellyttävät ripeää päätöksentekoa niin maan hallitukselta kuin eduskunnaltakin. On todella valittava uudistusten tie. Suuryrityksien, velkaantuvan valtion ja rasakan verotuksen noidankehä murtuu vain työn tekoa ja yrittämistä suosivalla reformipolitiikalla. (Ed. Gustafsson: Mitä hallitus on sitten tehnyt?)

Emu-ratkaisua tehtäessä on kuunneltava kansaa, ed. Gustafsson, jotta päätös ei ruhjo suomalaisen yhteiskunnan eheyttä ja yhtenäisyyttä.

Vain jos päätöksellä on kansan tuki takanaan, se voi hyväksyä toimet, joilla Suomi rakennetaan tulevaisuuden haasteita kestäväksi. Keskusta on valmis kokoamaan ohjelman, jolla rakennetaan alueellisesti tasapainoista ja sosiaalisesti vastuullista Suomea, jonka yhtenä vahvuustekijänä on osaaminen ja panostus sivistykseen. Sen ohjelman toteuttamisessa yrittäjyydellä tulee olla keskeinen merkitys. Keskusta toivoo kaikkia merkittäviä kansanliikkeitä mukaan rakentamaan Suomen tulevaisuusohjelmaa.

Edustajat Vuorensola ja Johannes Koskinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Mennyt vuosi on ollut Suomelle ja suomalaisille taloudellisesti suotuisa. Talous on kasvanut vakaasti, korkotaso on pysynyt alhaalla ja valtion velkaantumista on kyetty reilusti hillitsemään. Työttömyydenkin on selvällä lasku-uralla, vaikka vauhti saisi olla ripeämpää. Maan hyvästä tilasta kertoo vielä se, että kansalaisten luottamus maan ja oman talouden kohentamiseen on vahvaa.

Maan talouden kohentuessa myös hallituspuolueiden suhteet eduskunnassa ovat parantuneet vuoden takaisista ajoista. Tuolloin jouduimme palautekeskustelun ryhmäpuheenvuoroissa epäilemään hallituspuolueiden välistä yhteistyötä. Nyt ei vastaaville epäilyille ole ollut aihetta. Poliittinen vakaus on eduksi myös talouden kehitykselle.

Työttömyyden ohella valtion velkaantuminen on edelleen Suomen suuria ongelmia. Tuota velkaa maksamme vielä itse mutta ennen kaikkea joutuvat aikanaan lapsemme ja heidän lapsensa sitä maksamaan. Valtio on velkaantunut, sillä aikaisempina korkeasuhdanteen vuosina luotiin sellaista lainsäädäntöä, ettei sitä laman tullessa ollutkaan varaa kustantaa.

Huolimatta jo vuosia jatkuneesta ripeästä kasvusta, valtio velkaantuu tänä vuonna noin 18 miljardilla markalla ja ensi vuonnakin vielä 15 miljardilla markalla. Läpi nousukauden jatkunut velkaantuminen on eittämättä heikentänyt maamme mahdollisuuksia ottaa vastaan jossakin vaiheessa väistämättä eteemme tulevaa uutta lamaa.

Kuluvan vuoden velkaantuminen alittaa 10 miljardilla markalla etukäteisarviot. Hallitukselle onkin annettava suuri tunnustus tästä velkaantumisen vähentämiseksi tehdystä työstä. Tulon-

siirtojärjestelmät ja hyvinvointipalvelut ovat yhdessä estäneet sen, ettei köyhyydestä tullut laman seurauksena laajamittaista. Jatkuvalla velkaantumisella ei kuitenkaan voi ostaa pysyvää hyvinvointia. Velka on aina maksettava.

Saavutetuista eduista on puhuttu paljon, koska niistä luopuminen on varsin vaikeaa. Kokoomuksen mielestä velkaantumisen vähentämisestä on tehtävä tuleville sukupolville sellainen saavutettu etu, jonka tavoittelemisesta emme saa lupua. Tätä saavutettua etua ainakin kokoomus on valmis puolustamaan loppuun asti.

Velkaantumisen vähentämisessä on hallituksen kuitenkin syytä asettaa rima vieläkin korkeammalle. Kokoomuksen mielestä on perusteltua lähteä siitä, että vuonna 1999 Suomen valtio ei ota yhtään markkaa uutta velkaa. Se olisi toisenlainen vaalibudjetti, vaalibudjetti ilman lisävelkaa. Tavoite on kova, mutta onhan tapana sanoa lohen olevan niin hyvä kala, että sitä kannattaa pyytää, vaikka ei saisikaan.

Kuntien talousongelmat ovat viime aikoina kiistatta lisääntyneet. Veroäyrin nostajia on enemmän kuin laskijoita. Kuva kunnista ei kuitenkaan ole yhtenäinen. Toiset kunnat pärjäävät hyvin, toiset huonommin. Eräät poliitikot maakunnissa ovat pyrkinet luomaan kuvaa, jonka mukaan pahoinvointi kasautuu tietyille alueille ja hyvinvointi tietyille alueille ja maa näin jakautuisi kahtia. Todellisuus ei kuitenkaan ole näin yksiselitteinen. Paremmiin toimeentulevia kuntia on ympäri Suomea ja samoin suuremmissa vaikeuksissa olevia.

Lisäksi on yritetty väittää, että heikommin menestyneet kunnat ovat pieniä maaseutukuntia ja hyvinvoivat kunnat kaupunkikuntia. Tämäkin kahtiajako on perustaltaan keinotekoinen. Molemmissa on molempia. Minusta tuntuu, että ainoa, mikä tässä maassa edustaa todellista kahtiajakautuneisuutta, on keskustalain arvo maailma: keskusta hyvä, muut pahoja.

On totta, että ihmiset muuttavat maaseudulta kaupunkeihin, mutta sitä tapahtuu niin hyvinä kuin pahoinakin aikoina ja kiistatta kaikissa maailman maissa. Muuttaminen ei ainakaan vähene, jos ilmapiiri on muuttamiselle otollinen. Monet poliitikotkin maakunnissa julistavat, että ei näillä selkosilla voi elää. Kai ihminen jo pikkuhiljaa alkaa uskoa, että näin on, sillä näitä julistajia on tosiaan riittänyt.

Voi kysyä, tekeekö tällainen propaganda halla juuri näiden alueiden kehitykselle. Jos ihmisille uskottelee, että alueen kehittäminen ei ole lainkaan riippuvainen alueen asukkaiden toimis-

ta, vaan yksin valtiovallan hyvistä tai pahoista toimista, voi olla varma, että kehittymisen edellytykset entisestään surkastuvat.

Jokainen kansanedustaja tietää, että valtion budjetti ei voi olla ratkaisu maan alueellisiin ongelmiin. Yhä velkaantuvan talouden liikkumavara on niin olematon, että budjetista ei enää ole pelastusrenkaaksi. On myös hyvä muistaa, että alueelliset ongelmat olivat saman suuntaisia myös silloin, kun rahaa vielä riitti. Itse asiassa tuolloinkin muutettiin keskustajohtoisista kunnista muihin kuntiin. Taisipa jokin hallituskin olla tuolloin keskustavetoinen.

Valtion on omalla velkaantumisellaan yrittänyt pitää kuntia pystyssä laman syvinä vuosina. Kunnilla on velkaa noin 4 400 markkaa ja valtiolla reilusti yli 80 000 markkaa asukasta kohti. Kuntien velka tuskin olisi näin kohtuullisella tasolla, ellei valtio olisi ollut apuna. Minusta se on ollut valtiolta oikeaa toimintaa, vaikka mikään laki ei velvoita juuri valtiota velkaantumaan.

Paras tapa helpottaa kuntien taloutta on antaa kunnille liikkumavaraa omaa toimintaan. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että kunnat voisivat nykyistä joustavammin käyttää maksupolitiikkaa apunaan. Lisäksi kuntien tulee voida harkita väljemmin palvelujensa tarpeellisuutta. Subjektiivinen oikeuskaan eräisiin palveluihin ei saisi merkitä sitä, että niitä annetaan tarvitsevien kustannuksella sellaisille, joille ne eivät ole välttämättömiä jokapäiväisen elämän kannalta. Kuntien auttamisessa tuleekin siirtyä rahan antamisesta vapauksien lisäämiseen.

Työllisyys on kuluvana vuonna kohentunut, mutta edelleen aivan liian hitaasti. Kestävä taloudellinen kasvu on jatkossakin perusedellytys työttömyyden alentumiselle, mutta muitakin toimia tarvitaan.

Tulopoliittinen kokonaisratkaisu luo vakautta talouden kehitykseen. Vakaus antaa yrityksille mahdollisuuden suunnitella tulevaisuuttaan pelkäämättä esimerkiksi vakavia työmarkkinahäiriöitä. Vakaus luo uskoa myös työllistämiseen.

Työn tekemisen tulee olla kaikissa oloissa kannattavampaa kuin tukien varassa elämisen. Tämä on aivan välttämätöntä, jotta työttömyyttä voidaan kestävällä tavalla painaa alaspäin. Kynnyspalkka on joissain tapauksissa hyvinkin korkea. Kynnyspalkka tarkoittaa sitä palkkaa, jolla työn vastaanottaminen on taloudellisesti mielekästä.

Toimeentulotukeen tehdyillä tarkistuksilla kynnyspalkka alenee huomattavasti. Asumistuen lisääminenkin helpottaa erityisesti pieni-

palkkaisten kansalaisten asemaa, joka myös parantaa työnteon kannustavuutta.

Hallitus on edennyt kannustinloukkujen purkamisessa hyvään suuntaan. Tuoreessa muistissa on tehty päivähoitomaksujen uudistus, joka merkitsi lukuisten lapsiperheiden päivähoitomaksujen alentumisen lisäksi kannustavuuden kohentumista, kun lisäpalkka ei useimmissa tilanteissa enää merkitsekään maksujen nousua. Näin lisätulosta jää enemmän käteen. Aikaisemmin palkankorotus saattoi merkitä jopa käytettävissä olevien tulojen vähentymistä.

Työn verotuksen keventäminen on tärkeä osa työttömyyden alentamista. Tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä hallitus sopikin loppuvaalikauden veroratkaisuista. Kevennykset on ollut pakko sopeuttaa valtiontalouden ja työmarkkinasopimusten asettamiin tiukkoihin reunaehtoihin, mutta suunta on koko vaalikauden ollut verotuksessa alaspäin.

Keskusta moitti hallitusta siitä, että se luovutti valtaa veroasioissa työmarkkinajärjestöille. Olen täysin vakuuttunut, että jos hallitus ilman vastaantuloa olisi ajanut maan työmarkkinahäiriöiden ja korkeampien palkankorotusten tielle, niin keskusta olisi haukkunut hallituksen taitamattomaksi ja tyhmäksi, joka tuhoaa maan talouden. Muistelen pääministeri Ahonkin hallituksen joutuneen ottamaan huomioon työmarkkinajärjestöjen näkemyksiä, MTK:n näkemyksistä puhuttakaan.

Veroasteikkoihin tehtävät tarkistukset keventävät niin palkansaajien kuin eläkeläistenkin verotusta. Lisäksi oli hyvä, että eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua alennetaan. On myös muistettava, että ennen näitäkin kevennyksiä lähes 80 prosentilla eläkeläisistä oli keveämpi tuloverotus kuin vastaavantuloisilla palkansaa-jilla.

Kokoomus asetti vaalikauden alussa tavoitteekseen alentaa tuloverotusta yhdellä prosenttiyksiköllä joka vuosi. Loppuvaalikaudeksi tehtyjen veropäätösten jälkeen voi todeta, että tämä tavoite saavutetaan lähes millimetrin tarkkuudella. On hyvä, että kevennykset on voitu suunnata kaikkiin tuloluokkiin, koska yhdenkään suomalaisen tuloverotus ei ole liian keveää. Painopiste oli nyt perustellusti pieni- ja keskituloisten kohdalla.

Suomen Yrittäjien yrittäjäbarometri kertoo yritysten kannattavuuden parantuneen melkein 30 prosentilla viimeisen vuoden aikana. Yritysten toimintaedellytykset ovatkin kohentuneet, ja nousukauden vallitessa myös yrittäjien odotuk-

set ovat korkealla. Vaikka yritysten verotuksessa ei juuri muutoksia tapahdukaan, on muistettava, että ansiotulojen verotuksen keventäminen hyödyttää myös pienyrittäjiä.

Kohtuuhintainen ja varma energian saanti on kestävän kasvun ja työllisyyden ehto. Onkin valittavaa, että perusvoimaratkaisu antaa vielä odottaa itseään. Kuten tunnettua, eduskunta on muutaman vuoden takaisella kielteisellä ydinvoimapäätöksellään saanut aikaan vaikean energiasolmun, jonka eduskunta voi myös itse avata.

Eduskunta otti jo kuluvana vuonna askeleita oikeaan suuntaan. Energiapoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä eduskunta totesi selkeästi ydinvoiman olevan jälleen perusvoimavaihtoehtojen joukossa. Tämä oli hyvin merkittävä energiapoliittinen linjaus. Enää puuttuukin vain itse päätös viidennestä ydinvoimalasta.

Mutta ydinvoimalaa eivät puolla pelkästään energiapoliittiset syyt, vaan ympäristön kello käy vääjäämättä ydinvoiman suuntaan. Sulkemalla taannoin uuden ydinvoimalan vaihtoehtojen joukosta eduskunta teki karhunpalveluksen ympäristölle.

Suomikin on lähtenyt tavoittelemaan kun-nianhimoista hiilidioksidipäästöjen alentamista. On täysin harhaista kuvitella, että päästötavoitteet ja talouden kasvu voitaisiin turvata nykyisellä energiapolitiikalla. Ne voidaan sovittaa yhteen vain tyydyttämällä kasvava perusvoiman tarve ydinvoimalla.

Hyvä ulkoinen ja sisäinen turvallisuus on sel-läinen saavutettu etu, josta kansakunnan ei mis-sään oloissa tule luopua. Turvallisuus ei ole vain joidenkin asia, vaan meidän kaikkien yhteinen asia. Tämä edellyttää riittävien voimavarojen turvaamisesta sekä Puolustusvoimille että poliisil-le. Turvallisuudesta ei saa tehdä puoluepoliittista kiistakapulaa, vaan kaikkien tahojen on tunnet-tava vastuunsa. Onkin välttämätöntä, että esi-merkiksi aikalisällä oleva taisteluhelikopterihan-kinta hyväksytään eduskunnassa mahdollisim-man pian laajalla poliittisella tuella.

Kansalaisten kokemaa turvattomuus kaduilla on lisääntynyt. Olikin hyvin perusteltua, että poliisien määrärahoihin tuli vielä eduskuntakäsittel-lyn aikana 30 miljoonan markan lisäys. Sillä kye-tään takaamaan nykyinen turvallisuustaso. Hallituksen onkin tarkoin seurattava määrärahojen riittävyttä ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpi-teisiin niiden takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskunta-ryhmän mielestä maan talous on oikealla kurssil-la. Työttömyys on vähentymässä, ja hallitus on

onnistunut kääntämään valtion velkaantumisen selvään laskuun sekä rakentavalla asenteella vaikuttamaan olot työmarkkinoilla. Näyttää siltä, että meillä alkaa olla malttia panna maan asiat kuntoon ja vaurastua. Tämän vuoksi kokoomus lähteekin siitä, että tätä malttia ei tarvittäisi perinteisellä vaalibudjetilla, vaan vaalikauden viimeinen budjetti olisi mahdollista tehdä ottamatta lisävelkaa.

Ed. A p u k k a : Arvoisa rouva puhemies! Kovasta äänestä ja mahtipontisista puheista päätellen luulisi keskustaoppositiolla olevan kaiken mullistava rinnakkaisbudjetti esitettävänä. Mutta vähänkin lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että opposition määrärahoja koskevat lisäysetsitykset ovat lähinnä kosmeettisia käsiteltävänä olevaan talousarvioon verrattuna. Tämähän tarkoittaa sitä, että kun ei ole kovin paljon muutosesityksiä olemassa, hyväksytään tässä budjetissa sisällä olevan linjan oikeellisuus, sitähan se tarkoittaa. Sen ohella, että rahalliset lisäykset ovat varsin vähäisiä, monet sisällöllisistä muutoksistakin ovat sellaisia, joiden erinomaisuuden oppositio on havainnut vasta aivan äskettäin, koska vielä edellisellä kaudella se äänesti niitä vastaan. Tietysti tällaisten käännojen jälkeen olisi kovin kohtuutonta odottaakin oppositiolta tämän selkeämpää tunnustusta valitun linjan oikeellisuudesta, kuin mitä vastalauseesta on luettavissa. (Ed. Aittoniemi: Älkää te puhuko takinkääntämisestä mitään!) — Näinhän se on, ed. Aittoniemi, jos katselemme sitä, miten käytäyditte vielä edellisellä kaudella.

Suuri ero löytyy kuitenkin siinä, että oppositio on vastustanut lähes kaikkia säästöjä budjettilakien kohdalla esittämättä kuitenkaan tilalle mitään vaihtoehtoja. Säästölakien vastustamisessahan on kyse voimakkaan velkaantumisen jatkamisesta, korkeista koroista, talouskasvun katkaisemisesta ja suurtyöttömyyden aikaansaamisesta. Kummastako linjasta mahtaa olla kysymys: Vähäisistä muutoksista, jotka ilmenevät pieninä määrärahalisäysetsityksinä vaiko hillittömästä menosta, joka on käynyt ilmi silloin, kun käsitelimme budjettilakeja?

Työllisyystilanne on kohentunut tämän hallituksen aikana merkittävästi. Silti on vielä paljon tehtävää, jotta hallituskauden alussa asetettu tavoite saavutetaan. Jotta ymmärrettäisiin, miten vaikean talousahdingon lävitse Suomi joutui laman aikana kulkemaan, mainitsen pari vuosilukua, joilla sitä voi havainnollistaa.

Vaikka lamaa edeltänyt kokonaistuotannon

taso onkin jo saavutettu, eivät laman vaikutukset suinkaan ole vielä ohitse. Se näkyy tietysti siinäkin, että työttömiä on vielä aivan liian paljon.

Kun tuottavuus paranee vuosittain noin 2,5 prosenttia, tarvitaan vuosittain vastaavan suuruisia talouden kasvua, jotta työllisyystilanne pysyisi edes entisellään. Mikäli talous kasvaa nykyistä vauhtia ilman notkahduksia, saavutetaan joskus vuoden 2006 tietämillä se kasvu-ura, jolla olisimme olleet, ellei lama olisi meitä siltä suistunut. Tarvitaan kuitenkin samanlaisista kasvua vielä tämän jälkeen kymmenisen vuotta lisää, jotta myös laman ajan synnyttämä kuoppa eli syntymättä jäänyt tuotanto saataisiin paikatuksi. Toki nämä ovat karkeita arvioita, mutta ne antanevat hyvän kuvan siitä, miten syvällä käytiin.

Kiitos tästä kuuluu pitkälti Holkerin hallitukselle, joka ei kyennyt hillitsemään yritysten ja kotitalouksien liiallista velkaantumista ja kestämättömien arvonnousuodotusten varaan rakennuttua arvopaperi- ja kiinteistökeinottelua.

Kiitos laman syventämisestä kuuluu taas Ahon hallitukselle. Se syvensi lamaa toimenpiteillään merkittävästi ja pitkitti sen kestoja ja ennen kaikkea sai aikaan alueellisen kehityksen erilaistumisen painottamalla yksipuolisesti vientivetoista strategiaa. Siitä huolimatta kuulumme, että keskustan ryhmäpuheenvuorossa esimerkiksi syytettiin tästä eriarvoistumisesta nykyistä hallitusta.

Kun nyt katselee, miten nopeasti teollistunut Korea on ajautunut kuilun partaalle ja miten Japani kamppailee rahoituslaitostensa ongelmien kanssa, voi tuntea syvää myötätuntoa näitä maita kohtaan. Näissä maissa ovat johdossa olleet holkerit. Tulevatkohan ahot niitten tilalle?

Myötätunnon ohella meidän on kuitenkin myös tiedostettava, että näiden ja muiden Tyyntenmeren rannikon valtioiden ongelmat saattavat hidastaa talouskasvua myös muissa maissa. Oman maamme työllisyyden paraneminen riippuu ratkaisevasti talouden kasvusta, emmekä me ole riippumattomia siitä kehityksestä, mitä muualla maailmassa tapahtuu.

Solmittu tuloratkaisu antaa meille hyvät edellytykset seuraaviksi kahdeksi vuodeksi. Samalla se osoittaa, miten työmarkkinajärjestöt ovat sopeutuneet alhaisen inflaation maailmaan. Alakohtaisista ongelmista selviydyttiin, vaikka alkuun näyttikin siltä, että ne olisivat este koko sopimuksen syntymiselle. Maltillinen ratkaisu on ay-liikkeen paras kädenojennus työttömille ja se todistaa, että ay-liike työssä olevien jäsentensä etujakin ajaessaan ottaa huomioon sen, että vain

kasvua tukeva tuloratkaisu voi tuoda työtä myös työttömille.

Vuorotteluvapaakoikeilun jatkuminen osana työmarkkinaratkaisua on myönteinen asia, vaikka käytännön toteutuksessa ilmeneekin ongelmia, joihin valiokunta on myös mietinnössään kiinnittänyt huomiota. Myös osa-aikaeläkkeen ikärajan alentaminen tuloratkaisun yhteydessä 58 vuodesta 56 vuoteen on myönteinen ratkaisu.

Verotuksen osalta sopimus ei vastaa kaikilta osin meidän tavoitteitamme. On kuitenkin ymmärrettävää, että haettaessa kattavaa tuloratkaisua joudutaan ottamaan huomioon, että palkansaajapuolella on eri keskusjärjestöillä osittain kovinkin erilaiset tavoitteet. Kaikille on kuitenkin lopultakin hyödyksi se, että kokonaisratkaisu syntyi, sillä se antaa edellytykset vakaaseen ansiotason kehitykseen samalla, kun yritysten kilpailukyky säilyi.

Arvoisa puhemies! Erot alueellisessa kehityksessä johtuvat suurelta osin siitä, että edellinen hallitus valitsi tai tuli ajautuneeksi yksipuoliseen vientivetoiseen strategiaan kaksine devalvaatioineen, joiden vaikutuksia ei kuitenkaan millään tavoin tasoitettu kotimarkkinasektorilla. Tästä syystä talouden kasvu käynnistyi vientiteollisuutta harjoittavilla paikkakunnilla, kun taas kotimarkkinasektori lamaantui pitkäksi aikaa.

Nyt on kuitenkin edellytyksiä talouden elpymisen leviämiseksi entistä tasapuolisemmin ympäri maata. Vasemmistoliitto korostaa tasaisen alueellisen kehityksen tärkeyttä ja luottaa siihen, että maakuntien ja niissä toimivien yritysten aktiivisuus tuottaa paremman tuloksen kuin ylhäältäpäin ohjattu rahanjako.

Lipposen hallituksen voimakkaalla panostuksella teknologiaan sekä tutkimukseen ja tuotekehittelyyn luodaan kestävä pohjaa koko maan ja maakuntien talouksille. Kansainvälisen kilpailun kiristytessä Suomessa tarvitaan lisää sellaisia yrityksiä, joilla on menestymisen eväät.

Vasemmistoliitto painottaa sitä, että suomalaisten tulevaisuus riippuu siitä, millaista perustaa huomisen varalle luodaan. Tarvitsemme sellaisia yrityksiä, jotka kykenevät selviytymään kovassakin kilpailussa. Valtio voi auttaa siinä koulutusta kehittämällä ja panostamalla teknologiaan, mutta ratkaisun avain menestymiseen on siinä, että yritysjohto oppii entistä paremmin arvostamaan osaavaa ja ammattitaitoista henkilöstöä ja kykenee sen kanssa aitoon yhteistyöhön.

Lamavuosien liian nopeat irtisanomiset kostaavat nyt sillä, että yritysten on yhä useammin

vaikea saada ammattitaitoista henkilöstöä. Tämän luulisi opettavan, että yritysten on etsittävä uudenlaisia selviytymisen strategioita vaikeuksien kohdatessa. Yritysjohdon on opeteltava etsimään keinot yhteistyössä henkilöstönsä kanssa. Samalla tämä kuitenkin asettaa entistä suuremman vaatimukset ja suuremman vastuun myös luottamusmiehille.

Valtion panosta työttömien ammatilliseen ja täydentävään kouluttamiseen ei voi määrittää kovin merkittävästi enää lisätä, sillä muutaman vuoden jatkuneesta talouden kasvusta huolimatta velkaannumme edelleenkin, vaikka velkaantumismuutos on nyt saatukin hidastunut. Siksi on entistä tärkeämpää painottaa koulutuksen sisältöä, sen kohdistumista oikein ja tietysti sen laatua. Uusien työpaikkojen syntyessä tarvitaan työmarkkinoilla nyt ammattitaitoisia ja osaavaa väkeä.

Koulutuksessa on entistä tähdellisempää ottaa huomioon, että Suomen elinkeinorakenne on voimakkaassa murroksessa. Suomi ei ole enää niin puusta riippuvainen kuin aikaisemmin, meidän uudet alat ovat nyt vahvassa nousussa. Siksi koulutuksessa tarvitaan lisäpanostusta sähkö- ja tietotekniikkaan sekä elektroniikkaan, tietoliikenteeseen ja tietojenkäsittelyyn.

Yhdistelmätuesta eduskunnassa hallituspuolueiden kesken syntynyt sovitteluratkaisu on myönteinen esimerkki siitä, että yhteistyöllä ja aidolla asioihin paneutumisella saavutetaan tuloksia, vaikka hallitsevien eduskuntaryhmien alkulähtökohdat ja tilanneanalyysit poikkesivatkin melkoisesti toisistaan. Vasemmistoliitolle ja koko vasemmistolle oli tärkeää, että osa yhdistelmätukityön ajasta lasketaan työssäoloeseen. Vaikka lopputulos ei täysin meitä tyydytäkään, pidimme sitä tärkeänä oikeudenmukaisuusnäkökulmasta ja arvioimme sen pikemminkin kannustavan pitkään jatkuneen työttömyyden masentamia ihmisiä.

Myös sitkeät neuvottelut toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovittamisesta osoittavat, että myönteiseen suuntaan on mahdollista päästä, vaikka alkulähtökohdat olivat heikot siinä vaiheessa, kun tuloloukkuselvityksen yhteydessä paneuduttiin myös tähän kysymykseen. Lopputulokseen me voimme olla monelta osin tyytyväisiä, vaikka se ei kaikilta osin toiveitamme täytäkään.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä osallistumista asioiden valmisteluun hallituksessa ja sitä, että me olemme yhdessä muiden hallituspuolueiden kanssa näitä esityksiä edel-

leen kehittämässä myös eduskunnassa. Tärkeämpää kuin äänen volyyymi on olla muokkaamassa asioita käsittelyn kaikissa vaiheissa niin, että lopputulos vastaisi paremmin niin työttömän kuin tavallisen palkansaajankin etua. On parempi saada jotakin aikaan kuin olla vain kovasti äänessä ja oikeassa, vaikka samalla tiedämme, että monien mielestä meidän olisi pitänyt onnistua vieläkin paremmin.

Talousarvioesityksestä on poistettu taisteluhelikoptereiden tilausvaltuus, mikä mielestämme on hyvä asia. Hyvä on myös se, että asiassa edellytetään varsin kattavien ja laajojen lisäselvitysten tekemistä asetettavan parlamentaarisen työryhmän toimesta ennen asian jatkokäsittelyä. Toisin kuin eräät muut ryhmät, me oisimme olleet valmiita kerralla lykkäämään päätöksenteon seuraavalle vaalikaudelle. Me pidämme arveluttavana hanketta, joka sitoo miljardeja markkoja vuosiksi eteenpäin, vaikka sen sanotaankin pysyvän tähänastisten raamien puitteissa.

On syytä kysyä, voidaanko Puolustusvoimille ylipäättään taata nykyiset raamit myös tulevina vuosina. Vaikka EU:ssa onkin päästy yhteisymmärrykseen siitä, että jäsenmaiden ei tulisi kilpailla yrityksistä verotuksen alhaisen tason avulla, tästä on vielä pitkä matka sitoviin päätöksiin. Näin yhteisöjen ja pääomatulojen verotukseen kohdistuu alentamispaineita myös tulevina vuosina, vaikka meidän mielestämme pääomatulojen verotusta pitäisikin päinvastoin korottaa. Tiedämme, että alkoholiveron tuottoa ei voida kauan pitää nykyisellä tasolla. Myös välilliseen verotukseen ja ansiotulojen verotukseen kohdistuu alentamispaineita jne.

Näistä syistä on pakko edellyttää valtiovarainministeriöltä selvitystä siitä, millaisiin määrärahaehyksiin tulevina vuosina mahdollisesti päädyttäisiin. Vaikka siirtyminen yhteiseen valuuttaan poistaisikin valuuttakurssiriskin tai pienentäisi sitä, myös indeksimuutoksen pitää olla otettuna huomioon määrärahapuitteiden sisällä. Kaiken lisäksi sotilaalliset konfliktit, joissa me oisimme yksin toisena osapuolena, käyvät yhä epätodennäköisemmiksi yhdentyvässä Euroopassa.

Paras tae sille, että vakaus Euroopassa lisääntyy, on EU:n laajeneminen. Myös kaupan ja talousyhteistyön lisääminen Euroopan unionin ja Venäjän välillä tuo yhä uusia yhteisiä etuja kummallekin osapuolelle. Suomen kannalta olisikin paljon viisaampaa turvallisuuden nimissä rakentaa kaasuverkko Venäjältä Suomen kautta Kes-

ki-Eurooppaan ja luoda lisää yhteistyön alueita kuin panostaa aseelliseen turvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Valtion velkaantumisen hillitsemiseksi on ollut pakko säästää sosiaaliturvamennoissa ja supistaa kuntien valtionosuuksia. Säästämisspakko näkyy myös liikenneministeriön hallinnonalalla. Tienpitoon vuosittain osoitetut määrärahat ovat laskeneet lähes 2 miljardia markkaa. Niukkoja resursseja jaettaessa valtiovarainvaliokunta onkin halunnut ottaa kantaa niiden jakoon ja edellyttääkin, että Tielaitos ottaa huomioon perustienpidon määrärahojen alueellisessa jakamisessa liikennesuoritteiden lisäksi myös tiepituusosuuden sekä raskaat kuljetukset. Valiokunta piti yksinomaan liikennesuoritteisiin perustuvaa jakoa virheellisenä ja epäoikeudenmukaisena.

Myös radanpidossa kaivattaisiin lisää määrärahoja, sillä ratojen huono kunto asettaa edelleen rajoituksia ennen muuta teollisuuden kannalta tärkeille rataosuuksille.

Arvoisa puhemies! Sanoin jo lähetekeskustelussa, että ensi vuoden budjetti on siedettävämpi kuin monet edeltäjänsä. Syksyn kuluessa kirja on jalostunut monilta osin vasemmistoliiton haluamaan suuntaan.

Jo mainittujen asioiden lisäksi esimerkiksi kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin saatu, alun perin jo niin sanotun Kosken mallin mukaan tehdyn valtionosuuksuudistuksen yhteydessä lupailtu 50 miljoonan markan lisä on todella tarpeen kunnille. Kuntiin kohdistuvat rasitteet jakaantuvat ensi vuonna oikeudenmukaisemmin kuin aikoihin, kun muistamme senkin, että jo budjettiriihessä saimme muutettua kuntaleikkaukset indeksileikkauksesta yhteisövero-osuuksiin leikkaukseen. Siis nyt kuntien leikkaukset tehdään oikeudenmukaisemmin kuin vuosiin tätä ennen, sanoopa ed. Aittoniemi mitä haluaa.

Myös joukkoliikenteelle osoitettu kompensatiotuki arvonlisäverotuksen kiristymisen johdosta on hyvä asia, jota olemme kannattaneet, ja olemme sitä mieltä, että sitä tulee jatkaa ensi vuoden jälkeenkin.

Vanhojen metsien suojelukompensaatiovarojen nostaminen talousarvion yleisperustelumaininnasta mietinnön yleisperusteluihin momenttitasoisena on myös selkeä parannus ja nostaa ohjelman varat selvästi korkeammalle sitovuustasolle ja on omiaan estämään epätietoisuutta maakunnissa näitten varojen ja hallituksen lupauksen välillä.

Hallituksen esityksessä lähdettiin siitä, että elokuussa päätettäisiin arava- ja korkotukilaino-

jen valtuuksien loppuerän käytöstä. Valiokunta kuitenkin muutti tämän kohdan niin, että budjetin tultua hyväksytyksi myös eduskunta edellyttää tämän loppuerän käytöstä päätettävän jo ensi vuoden huhtikuussa. Näin siksi, että saatujen asiantuntijalausuntojen mukaan tämä on välttämätöntä, jos aiotaan jatkaa rakentamista myös tulevana talvikautena vuoden päästä.

Arvoisa puhemies! Nämä muutamat esimerkit lopussa otin vain siksi, että halusin kertoa, miten vasemmistoliitto on suhtautunut näihin asioihin ja miten ne toteutuivat nyt budjetissa. Opposition asennetta näihinkin kuvaa hyvin se, että näitäkin neljää mainitsemaani parannusta on haluttu vähätellä opposition taholta tekemällä niihinkin jokaiseen vielä mittavampi ja parempi muutosehdotus.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton tavoitteena on hyvä talouden kehitys ja parempi työllisyys sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Lammasta huolimatta tavallisten kansalaisten palvelut ja tulonsiirrot on voitu säilyttää, vaikka niistä onkin jouduttu vähän tinkimään. Perusrakenteiden turvaaminen vaikeissakin oloissa on kansalaisten kannalta sittenkin tärkeämpää kuin kuunnella katteettomia kannustushuutoja opposition jäähypenkiltä.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Malm: Fru talman! Rouva puhemies! Ruotsalainen kansanpuolue on istunut mukana sekä Holkerin, Ahon että Lipposen hallituksessa. Meillä ei ole tarvetta haukkua muita puolueita, vaan me katsomme peiliin ja kysymme, mitä hallitukset ovat tehneet. Voimme todeta, että kaikki kolme ovat tehneet sekä huonoja että hyviä päätöksiä.

Vad gäller de stora linjerna och summorna i budgetförslaget, har behandlingen framskridit under bred enighet. Intressant är, trots att en annan bild kanske getts i offentligheten, att inte ens oppositionens ändringsförslag är så omfattande att man kunde tala om en totalt annorlunda budgetlinje.

Den goda konjunkturen i vårt land håller i sig längre än många vågat tro. Vi kan glädjas åt en sysselsättningsutveckling som märkbart minskat hänet mot regeringens mål, utfästelser eller löften, allt beroende på talare, att halvera arbetslösheten. Bilden kan dock förrädiskt snabbt föränd-

ras, varför risken för regelstridiga beslut i den ekonomiska politiken också ökar.

De risker som finns ankyter främst till osäkerhet på exportmarknaden och gäller särskilt vissa sektorer, vilket successivt kan förändra situationen inom hela ekonomin. Den ekonomiska turbulensen i Sydostasien och valutakursutvecklingen i dessa länder påverkar direkt centrala aktörer inom vår massa-, pappers och metallindustri.

Puhemies! Inflaatio on aina mieluisa keskustelunaihe. Usein kuulee väitettävän, että inflaation pelko on ylimitoitettua. Se, joka on valmis aliarvioimaan lisääntyvästä inflaatiosta seuraavia ongelmia, unohtaa usein tärkeän seikan: Täysin sääntelemättömässä ja integroidussa taloudessa kasvava inflaatio luo huomattavasti vaikeammin korjattavan ja hallittavan huolenaiheen kuin aikaisemmin. (Ed. Aittoniemi: Se ruokkii kasvua!) Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että inflatorinen politiikka olisi tuhoisaa koko Euroopan työllisyydelle.

Suomen Pankki on jo myöntänyt, että tavoitteessa pitäytymisen voi olla vaikeaa, ja reagoi sen mukaisesti. Hinnankorotukset ilmaantuvat eri tahtiin talouden eri aloilla ja tähän mennessä suurin muutos on tapahtunut rakennusallalla.

Keskeisten tuloneuvottelujen edellä oli selvä vaara siitä, että inflaatiopaine jättäisi jälkensä tulosopimukseen. Hallituksella oli näin muodoin täysi syy valita odottaa ja katsoa -asenne budjetitiriihessä verojen ja palkankorotusten osalta. Tuporatkaisu vastasikin kaiken kaikkiaan odotuksia.

Hallitus pysyi tontillaan. Se otti odottavan kannan eikä oikeastaan avannut uudelleen veroja kuntapakettiaan, vaikka neuvottelut alkoivat kangerrella. Neuvottelutulos vaikutti oikeastaan vain vähäisesti nyt käsiteltävään talousarvioon. Oppositio olisi kyllä tehnyt viisaasti, jos olisi säästänyt mainosrahansa vaaleihin. (Ed. Aittoniemi: Ei tarvitse, kun kannatus nousee muutenkin!)

Ett varningens finger måste dock lyftas. Ökad korporativism i kombination med en Emu-tillvaro kan ur riksdagens synvinkel leda till en s.k. timglaseffekt, där makt rinner ut i båda riktningarna. Att t.ex. årliga beslut om arbetslöshetsavgiften i fortsättningen inte skall fattas i riksdagen innebär de facto att riksdagen avstår från en del av beskattningsmakten. Den lagändring som behövs måste granskas också ur grundlagssynvinkel.

Det finns dessutom risk för att greppet om finansieringen slappnar om en del av t.ex. socialpolitiken — liksom förr — börjar formuleras på annat håll. Uppgårelsen om de s.k. buffertfonderna, som behövdes och som motsvarar vår grupps krav i och med att inga helt nya fonder utanför budgeten byggdes upp, uppvisade ett sådant symptom. Riksdagen fick höra att man i anslutning till den lag som gällde höjningen av arbetslöshetsskyddets grunddagpenning kommit överens om en korrigerings till en kostnad av 80 miljoner mark, och i strid med hittills skådad principfasthet avstod regeringen från att direkt anvisa motsvarande sparåtgärd.

Det skulle naturligtvis inte vara klokt att äventyra helheten med buffertfonder, inkomstlösning och skattesänkningar. Men dylika s.k. biprodukter, som jag nämnt, till beslut och plötsliga lösa medel skapar lätt missnöje på annat håll och kan bli upptakten till statsekonomiskt riskabla snöbollseffekter.

Nu är det visserligen sannolikt att utgiftsökningen kommer att balanseras med att betydligt mindre medel än budgeterat går åt till den nya utbildningsförsäkringen, men det sistnämnda kunde och borde dock ha beaktats redan i budgetförslaget.

Det är verkligen att beklaga, att denna stabiliserande helhet nu lättvindigt används som spelbricka för vissa branschintressens skull. Beredskapen att lösgöra sig från den centrala uppgörelsen tyder verkligen inte på en särskilt stor omtanke om ekonomins behov som helhet. Ur Emu-synvinkel skulle sannolikt lika mycken skada ske som samma parter var måna om att buffertfonderna vid behov skall förhindra.

Regeringen blir eventuellt nu tvungen att konstatera att skattelöftena åtminstone för år 1999 hänger i luften. Vad månne de löntagare vars förbund var beredda att gå med i inpo:n tycker om detta?

Vad gäller 1998 däremot, anser svenska riksdagsgruppen att det inte vore skäl att ändra på budgetlagarna, även om inkomstuppgörelsen skulle utebli. Sänkningen av socialförsäkringsavgiften är inte särskilt dramatisk och ingår dessutom entydigt i regeringsprogrammet. Trots att det är ett ofrånkomligt faktum att utrymmet är begränsat, anser svenska riksdagsgruppen fortsättningsvis att en bestående välfärd, och därmed också grunden för en hållbar och rättvis socialpolitik, kräver att en ökning av köpkraften i första hand borde förverkligas genom lindringar i inkomstbeskattningen. Mot den bakgrunden kan

åtminstone regeringens skatteåtgärder för 98—99 knappast sägas vara överdimensionerade.

Verotoimenpiteiden priorisointi vaikuttaa ehkä populismilta, mutta sitä se ei ole. Pitemmällä aikavälillä kysymys on talouden dynamiikasta. Tiedämme, että se ei ole ongelmatonta lyhyellä tähtäimellä etenäkään kunnille. Vaikka lisääntynyt taloudellinen aktiivisuus jossakin määrin hyödyttää myös kuntia, on hallituksen esitys kunnallisen sektorin kompensatiosta aika epä-määräinen eritoten kiinteistöveron osalta. Onkin tarpeen tarkoin valvoa, miten tämä kaikki toteutuu, kun samanaikaisesti on kiirehdittävä niiden valvontajärjestelmien valmistelua, jotka on tarkoitus ottaa käyttöön, jos palveluiden tasoerot muodostuvat liian suuriksi.

Mitä tulee veropäätösten kohderyhmiin, ei tällä kertaa syntyne samassa määrin virhetulkintoja, kuten viimeksi. Juuri panostus ansiotulovähennykseen vuonna 1999 pitää huolen siitä, että suhteellisesti hyöty kasvaa, mitä alemmaksi tuloluokissa mennään. Sairausvakuutusmaksun alentaminen niin palkansaajien kuin eläkeläisten osalta on askel aikaisemmin luvattuun suuntaan.

Se, että osa tuloveroalennuksista rahoitetaan välillisten verojen korotuksilla, aiheuttaa sen, että lopullinen vaikutus kotitalouksiin on jossain määrin riippuvainen käyttäytymismuutosten mahdollisuuksista. Tässä yhteydessä on tosiaasia, että polttoaineen verotuksessa on nyt tullut seinä vastaan syrjäseuduilla. Seuraavan yksittäispää-töksen yhteydessä saa esimerkiksi tupakkaveron luvan tulla määritellyksi ympäristöveroksi ja kantaa oman kortensa kekoon.

Svenska riksdagsgruppen har med stigande förvåning tvingats notera att den helhetsöversyn av trafikbeskattningen, som utlovades redan i samband med 1996 års budgetdiskussioner, knappt kommit igång. Bäst vore om utredningen direkt också skulle få en parlamentarisk förankring. Minimikravet är att den tilltänkta tjänstemannaberedningen snabbt kommer med ett förslag.

Talman! Bland budgetlagarna har två frågor gett mest huvudbry. Både när det gäller det nya kombinationsstödet och ändringen av lagstiftningen om utkomststöd har svenska riksdagsgruppen förvånat sig över den ovilja till helhetsöversyn som funnits på en del håll.

Vår grupp var nöjd med regeringens förslag till förnyande av arbetskraftsservicen, inklusive det

sammansatta stödet. I det nya stödet sammanslås två existerande offentliga stödformer för att på arbetsmarknaden kunna användas för att sysselsätta de allra svårast sysselsatta som en längre tid tvingats leva på en låg utkomstnivå. Idén är en nära släkting till det förslag om s.k. vouchers för arbetslösa svenska folkpartiet lade fram för några år sedan.

Det var därför förbluffande med vilken frenesi det sammansatta stödet på vänsterhåll kritiseras för att inte vara tillräckligt uppmuntrande om det inte samtidigt förkovrar arbetslöshetsskyddet. Logiken syntes vara att de svårast sysselsatta prefererar att ha det sämre ställt hela tiden framom att arbeta och ha det bättre ställt en tid.

Puhemies! Yhdistelmä-tuen ja hallituksen koko sosiaalipolitiikan kritiikki käy entistä epäjohtonmukaisemmaksi, kun tarkastelee, millaisilla väitteillä toista kysymystä arvosteltiin, siis toimeentulolakia ja -asetusta. Tätä niin kutsutua kannustinloukkupaketin viimeistä osaa on yleisellä tasolla syytetty siitä, että se rakentuu käsitykselle, että paras tapa kannustaa yhteiskunnan tukea tarvitsevia ihmisiä toimeliaisuuteen ja vastuuseen on puristaa heidät entistä ahtaammalle taloudellisesti. (Ed. Aittoniemi: Sitähän tämä hallitus tekee!) Sen sijaan tavataan peräänkuuluttaa asianomaisille todellisia mahdollisuuksia tilanteensa parantamiseen.

Juuri tähän viimeksi mainittuun yhdistelmätuki tähtääkin, mutta kuten sanottua, tämä uudistus oli kaatua, kun se ei ollut sosiaalipoliittisesti tarpeeksi rohkaiseva. Tämä on esimerkki yhteiskunnan kannalta vahingollisesta logiikasta. Työllistävät toimenpiteet ovat hyväksyttäviä vain, jos niihin sisältyy myös sosiaalisia etuuksia koskevia porkkanoita, kun taas toimeentulotuki ei saisi olla sellainen, että se rohkaisee hakeutumaan muiden tulomuotojen pariin.

Virheellisesti on myös kerta kerran jälkeen toistettu, että asumiskustannusten omavastuun sisällyttäminen toimeentulotukeen on yhtä kuin etuustasojen alentaminen. Silloin unohdetaan asumistuen oikeuden laajentaminen, joka kasvattaa valtion menoja 600 miljoonalla markalla ja jonka arvioidaan poistavan toimeentulotuen tarpeen noin 40 000 kotitalouden osalta. Tarvitessa asumiskustannuksia katetaan myös kuten aikaisemminkin toimeentulotuen lisäosalla. Kun yksimielinen perustuslakivaliokunta ei myöskään vaatinut muutoksia etuustasoihin, jotta laki voitaisiin säätää tavallisessa säätämisjärjestyksellä, vaan vain sitä, että kaikki tärkeät

säännökset ovat laissa, kävi lopulta selväksi, että laki täyttää perustavat sosiaaliset vaatimukset.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä ei niinkään halua väittää, että niillä, jotka joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen, on helppoa tai että he yleensä ottaen olisivat keplottelijoita. Mutta meillä on oltava rohkeutta perustuslakimme puitteissa uudistaa osajärjestelmiä siten, että ne tukevat toisiaan ja sinällään auttavat minimimaan ihmisten viimesijaisen tuen tarvetta. Jonkin tietyn alan asiantuntemus tulee todella arvokkaaksi vasta, kun se asetetaan laajempaan yhteyteen.

Bland de övriga justeringar riksdagen gjorde i budgetförslaget finns några värda att nämnas enligt svenska riksdagsgruppens uppfattning.

Det bara inte gick an för riksdagen att redan nu och i föreslagen form bevilja de beställningsfullmakter för de nya beredskapsbrigaderna, inklusive den omdebatterade helikopteranskaffningen, som ingick i budgetboken. Med tanke på den ytterst allmänna formuleringen som fanns i vårens försvarspolitiska redogörelse var den mellanliggande tiden helt enkelt för kort för att riksdagen skulle få en trovärdig bild av behov, finansiering och eventuella ekonomiska földeffekter. Nu ges en andhämtningspaus för tilläggsutredningar, och svenska riksdagsgruppen fäster uppmärksamhet vid att beställningsfullmakten som sådan igen ligger på bordet när regeringen återkommer till frågan.

Talman! Statsutskottet har också i år ansett det nödvändigt att göra vissa omDispositioneringar som tilltalar vår riksdagsgrupp. Skogsförvaltningen kunde ges ett behövligt tilläggsanslag, vilket möjliggör att anslagen för själva skogsvården kan utnyttjas fullt ut.

Startandet av ett par nya vägprojekt kunde tidigareläggas. Det är viktigt för att 1999 inte skall bli ett mellanår då det gäller att förbättra vägnätet. Här är vi inom gruppen särskilt nöjda över att vägavsnittet Hangö-Skogby äntligen får pengar efter att vi i årtal ha talat för saken i regeringen och riksdagen. Vi hoppas att trafikministern fullföljer detta förslag med bistånd av finansministern.

Också på ett allmännare plan är det dags för en allvarlig funderare över hur vi skall kunna hålla våra vägar, särskilt de mindre, och järnvägar i ett försvarligt skick. Situationen är på många håll i landet alarmerande och förorsakar på längre sikt kännbara tilläggskostnader för samhället. Väg-

verkets planer t.ex. på att minimera tjälskadorna måste förverkligas.

Värd att nämnas är också omdisponeringen som möjliggör en effektiv ledning av de nya arbetskrafts- och näringscentralerna. Av någon anledning hade detta förbisetts tidigare.

Svenska riksdagsgruppen är också nöjd över att en anslagsökning kunde komma polisväsendet till godo, men den möjliggör endast att nuvarande nivå upprätthålls medan inga av de cirka 500 obesatta tjänsterna kan besättas. Denna ur statens synvinkel pinsamma situation diskuterades flitigt redan i samband med budgetförhandlingarna. Men då fick vår minister, dvs. inrikesministern, inte det stöd från kassaförvaltarhåll som skulle ha behövts. Ett sent stöd är dock bättre än inget alls och lovar gott med tanke på nästa förhandlingsrunda.

I enlighet med tidigare fattade beslut minskas stödet till lantbruket med 300 miljoner mark i 1998 års budget. Minskningen motsvarar i stort sett 5 procent av lantbrukarnas arbetsinkomst. Samtidigt har vi en situation där producentpriserna i vårt land inte kommer upp till normal EU-nivå. Tvärtom så har vi på många produkter de lägsta priserna i unionen. Vi har en kostnadsnivå på produktionsinsatserna som är betydligt högre än i de flesta andra EU-länder. Kostnaderna har inte kommit ner till den nivå som förutsågs när Finland gick med som medlem i unionen.

Denna negativa utveckling för lantbruket samtidigt som andra yrkesgrupper i landet gör avtal om ökade inkomster gör att svenska riksdagsgruppen ser med oro på den inhemska livsmedelsproduktionens framtid. Näringen kan snabbt hamna i en lönsamhetskris. Den skulle sannolikt drabba hårdast de unga som åttlytt uppmaningen till strukturändringar genom avsevärda ekonomiska satsningar. De som rimligtvis borde ha framtiden framför sig kan vara den grupp som slås ut. Det är ett måste att regeringen följer utvecklingen och vidtar åtgärder om situationen det kräver. Inom ramen för de överenskommer som gjordes i samband med att Finland blev EU-medlem finns utrymme för insatser om situationen det skulle kräva.

I den oro vi hyser inser vi också att samhället ensamt inte kan bära hela ansvaret för den inhemska livsmedelsproduktionens framtid. De som marknadsför lantbrukets produkter har ett ansvar, när det gäller att ge den finländska bonden samma ersättning som yrkesbröderna i unionens övriga länder. De som tillhandahåller produktionsmedlen har ett ansvar när det gäller

kostnadsnivån på samma sätt som samhället har ansvar när det gäller skatter och avgifter.

Vi frågar alltså, borde någon auktoritet med förtroende kalla alla berörda parter till en diskussion kring frågan om och hur man skall slå vakt om den framtida inhemska livsmedelsproduktionen?

Talman! Svenska riksdagsgruppen tillstyrker statsutskottets betänkande om förslaget till budget för nästa år.

Puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee valtiovarainvaliokunnan budjettimietintöä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Merkitävimmit muutokset hallituksen budjettiesitykseen tehtiin tulopoliittisen ratkaisun vuoksi. Syntyvä — vai pitääkö tässä vaiheessa sanoa toivottavasti syntyvä — ratkaisu helpottaa talouskehityksen ennustamista, mikä on hyvä asia. Mutta toteutuva veroratkaisu ei vastaa vihreiden asettamia tavoitteita. Vihreässä verouudistuksessa tuloverotusta ja sosiaaliturvamaksuja voidaan keventää, kun energia- ja ympäristöverotusta vastaavasti korotetaan. Tällainen veromalli on ajankohtainen pohdittaessa, miten parannetaan työllisyyttä ekologisesti kestävällä tavalla. (Ed. Aittoniemi: Entä musta perjantai?)

Pääoma- ja energiavaltaisen teollisuuden on aika kantaa suurempi vastuu verotuotosta, jotta työvoimavaltainen alojen työllistämismahdollisuudet helpottuisivat. Jo budjettiriihessä vihreät vaativat energiaverotuksen kiristämistä erityisesti teollisuuden osalta, jotta tuloverotuksen kevennys saataisiin tasapainotetuksi. Saman vaatimuksen vihreät toistivat myös marraskuussa, kun hallitus pohti tuponeuvottelijoille ehdotettavaa veronkevennysmallia ja sen tasapainottamista budjetissa. Samalla vihreät pitivät tarkoituksenmukaisimpana, että veronkevennys olisi suunnattu pieni- ja keskituloisille kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen kautta. Tässä mallissa valtio olisi kompensoinut kunnille verovähennyksestä johtuvan tulonleikkauksen. Hallituksen vastaantulo tupopöytä oli kuitenkin sairausvakuutusmaksujen kevennys, jota ei suunnattu erityisesti pieni- ja keskituloisille.

Energiaverokysymys tulee seuraavan kerran hallituksen keskusteluihin, kun vuoden 1999

budjetin menokehyksistä neuvotellaan. Samalla joudutaan myös miettimään vuoden 1999 veroratkaisujen muutakin sisältöä. Tuloveron kevennysten suuntaviivoista hallitus sopi jo marraskuussa.

Käytännössä menettely tarkoittaa monien perinteisesti budjettiriihessä käsiteltävien asioiden valmistelun selvää aikaistamista. Helmikuun neuvotteluissa vihreät tavoittelevat energiaverotuksen kiristämisen lisäksi ympäristöverotuksen lisäämistä. Esimerkiksi jätevero on vihdoin laajennettava koskemaan myös teollisuuden kaatopaikkoja, mistä sovittiin jo budjettiriihessä ja mitä eduskuntakin edellytti jäteveroa säädettyä. Uudistukset on saatava voimaan mieluiten jo vuonna 1998, mutta viimeistään vuoden 1999 alusta lukien.

Budjetin käsittely eduskunnassa on ollut yhtä vaikeas, joskin sopuisampi, kuin muutamana aiempana vuonna. Kuitenkaan budjettilakeihin ei kuitenkaan kuulunut yhtä monia määräraha-leikkauksia sisältäviä säästölakeja kuin Paavo Lipposen hallituksen alkutaipaleella. Säästölaeista vilkkaimman keskustelun herättivät muutokset toimeentulotuessa. Vihreistä on välttämättömä seurata uudistuksen vaikutuksia, niin että huomioon otetaan sekä eri tilanteissa elävien asema ja perusoikeudet että se, lisääkö uudistus käytännössäkin sosiaaliturvan kannustavuutta.

Budjettiriihessä vihreät ajoivat loppuun saakka mallia, jossa joukkoliikenteen arvonlisäverotusta ei kiristettäisi. Valtiovarainvaliokunnan käsitellessä budjettilakeja vihreiden tavoitteena oli joko joukkoliikenteen arvonlisäveron nousun estäminen tai nousun kompensoiminen joukkoliikenteelle niin, ettei lipunhintoja jouduttaisi tämän vuoksi nostamaan. Valiokuntavaiheessa osoittautui jokseenkin mahdolltomaksi enää saada muutetuksi hallituksen esitystä arvonlisäverokantojen yhtenäistämisestä, koska muutokset olisivat heijastuneet muihinkin aloihin. Näin olen järkeviksi malleiksi jäivät kompensatio joko joukkoliikenteen polttoaineverotusta keventämällä tai erillisellä liikenneministeriön tuella.

Valiokunta selvitti mahdollisuutta joukkoliikenteen alv-korotuksen kompensatioon alentamalla sen polttoaineverotusta. Tällä perusteella esimerkiksi bussiliikenne olisi saanut alennuksen tai palautuksen dieselverosta. Asiantuntijakuulemisissa kuitenkin kävi ilmi, ettei tämä ollut mahdollista vuoden 1998 alusta lukien, koska Suomen olisi pitänyt hakea veronalennukseen lupa EU:lta.

Valtiovarainvaliokunnan hallitusryhmien

neuvotteluissa syntyi yksimielisyys joukkoliikenteen alv-korotuksen korvaamisesta täysimääräisesti kilometritukena bussiliikenteelle. Yksituumaisuus vallitsi myös hankkeen rahoittamisesta. Liikenneministeriön tulkinta kuitenkin oli, että ehdotuksemme on EU-säännösten vastainen, joskaan kaikki asiaa tuntevat juristit eivät jakaneet tätä näkemystä.

Lopulta kuitenkin päädyttiin joukkoliikenteen arvonlisäveron korotuksen osittaiseen kompensatioon. Mietinnössä myönnetään ylimääräiset 30 miljoonaa markkaa alueellisten liikennepalvelujen ostoon ja kaupunkiliikenteen valtionapuun, jotta lipunhintoja ei korotettaisi, sekä 5 miljoonaa markkaa joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin. (Ed. Aittoniemi: Aika pienein kuivui teidän tavoitteenne!)

Tapahtumien kulku osoittaa, kuinka voimakkaasti EU vaikuttaa arvonlisä- ja energiaverotukseen Suomessa. Poikkeamat EU-säännöksistä edellyttävät poikkeuslupan hakemista ajoissa. Vihreä eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö valmistelee vuoden 1999 talousarviota ottaen huomioon valiokunnan hyväksymät ponnet. Joukkoliikenteen alv-korotuksen kompensatiota on jatkettava myös vuoden 1999 talousarviossa ja Suomen on hyvässä ajoin haettava poikkeuslupa, jotta linja-autoliikenne voisi saada dieselveron alennuksen. (Ed. Aittoniemi: Uskotteko, että toteutuu?)

Valtiovarainvaliokunta on tämän eduskunnan aikana kiinnittänyt useaan otteeseen huomiota siihen, että jäteveron tuotosta osa on suunnattava saastuneiden maa-alueiden kunnostukseen. Ajatuskulku ei ole saastuttaja maksaa -idean mukainen, vaan vaihtoehtoinen malli kunnostuksen rahoittamiseksi tilanteessa, jossa saastuttajia ei enää välttämättä saada vastuuseen teoistaan. Valiokunta on lisännyt saastuneiden maa-alueiden kunnostukseen tarkoitettua määrärahaa miltei symbolisella 1 miljoonalla markalla. Summa helpottakoon jatkoneuvotteluja ympäristö- ja valtiovarainministeriöiden välillä, jotta saastuneiden maa-alueiden kunnostusta koskevat suunnitelmat saataisiin etenemään ripeästi.

Arvoisa puhemies! Yksittäisistä budjetiasioista suurimman mielenkiinnon on herättänyt hallituksen ehdottama tilausvaltuus helikoptereiden hankkimiseksi puolustusvoimille. Vihreä eduskuntaryhmä vastusti hankkeen etenemistä. Hallitusryhmien neuvottelujen jälkeen päätös helikopterihankinnasta lykkääntyi vähintäänkin ensi kevääseen.

Vihreät korostavat, että puolustusmateriaalihankintojen kehyksistä päätettäessä on noudatettava samaa tiukkuutta kuin muidenkin menojen osalta. Niitä ei siis pidä kohottaa erityisasemaan. Näinhän tällä vuosikymmenellä on käytännössä tapahtunut. Vuosikymmenen alkuun verrattuna puolustusmateriaalihankintojen momentin määräraha on lihonut kaksinkertaiseksi — lähinnä Hornet-hankinnoista johtuen. Samana aikana muut menot ovat joutuneet tiukalle laihdutuskurille. Tilanteen epäsuhtaisuutta on lisännyt puolustustarvikkeiden, kuten ilmatorjuntakaluston, hankkiminen Suomeen Venäjän velkojen kuittauksena.

Eduskunnan on saatava haluamansa lisäselvitykset ennen kuin helikopteriasia uudelleen otetaan käsittelyyn. Valtiovarainvaliokunta on vaatinut eduskunnalle lisäselvityksiä muun muassa hankkeen vaikutuksista Puolustusvoimien muihin menoihin ja valtion kokonaismenoihin lähivuosina sekä Suomen valmiuteen luopua henkilömiinoista.

Vihreät pitävät tärkeänä, että Suomi liittyy lähitulevaisuudessa Ottawan sopimukseen ja luopuu henkilömiinoista. Paineet Ottawan sopimukseen liittymiseen kasvavat myös EU:n sisällä. Vihreät nostivat henkilömiinakysymyksen eduskunnalle selvitettävien asioiden joukkoon, jotta välttyttäisiin tilanteelta, jossa Puolustusvoimat vaativat mittavia lisämäärärahoja Suomen liittyessä Ottawan sopimukseen. Myös puolustusmateriaalihankintojen kehyksistä päätettäessä on siis ennakoitava kehitys, jossa Suomi on mukana Ottawan sopimuksessa.

Työvaltaisille palvelualoille myönnettävää alennusta arvonlisäverotuksessa on useaan otteeseen ehdotettu lääkkeeksi työttömyyteen. Vihreät uskovat palvelualojen työllistävyyteen ja arvonlisäveroalennuksen mahdollisuuteen edistää työllisyyttä. Kuitenkaan Suomi ei voi yksipuolisesti päättää palvelualojen arvonlisäverotuksen alentamisesta. Hanke edellyttää sitä, että EU mahdollistaa paikallispalveluiden alemman arvonlisäverokannan kokeilun ja että Suomi hakee kokeiluun lupaa. Tätä valtiovarainvaliokunta vaati tehdessään mietintöä arvonlisäverolain muuttamisesta.

Tästä huolimatta suurin oppositiopuolue keskusta vaatii sellaista palvelujen arvonlisäveroalennusta, joka ei ole EU-säännösten mukainen ainakaan ennen päätöstä kokeilun mahdollistamisesta. Näin ollen keskusta aktiivisesti unohtaa, kuinka tiukat EU-säännökset se itse aikoinaan neuvotteli arvonlisäverolainsäädäntöön.

Keran myöntämät erityislainat ovat olleet laajennus sen toimialaan. Niihin kuuluvat uudet naisryhtälälainat edistävät erityisesti palvelualojen työllisyyttä ja monipuolistavat suomalaista yrityselämää. Ne ovat erittäin tarkoituksenmukainen työllisyyspolitiikan väline. Vihreiden asettamien tavoitteiden mukaisesti valtiovarainvaliokunta on lisännyt Keran naisryhtälälainojen määrää 10 miljoonalla markalla. Korotus tapahtuu Keran erityislainavaltuuden sisällä niin, ettei momentin loppusumma kasva. Vihreä eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että naisryhtälälainojen myöntämisvaltuutta voidaan lisäbudjetissa joustavasti kasvattaa, mikäli tarvetta on.

Suomen budjetoimat pakolaismenot ovat toistaiseksi yleensä alittuneet. Tämä on ilmeisesti ollut valtiovarainministeriön tavoitteenakin. Vihreä eduskuntaryhmä pitää tervetulleena valtiovarainvaliokunnan pontta niin sanottujen oda-kriteerien noudattamisesta pakolaismenojen kirjaamisessa. Ponsi merkitsee sitä, että pakolaismenojen kirjaamisessa noudatetaan Oecd:n ohjeita. Näin menojen kirjaus vastaa jo budjetoitintavaiheessa mahdollisimman pitkälle niiden lopullista kirjaamista ja todelliset kehitys yhteistyömenot painottuvat kirjauksessa oikein.

Valtion erityiskoulut ovat joutuneet sellaisten säästösuunnitelmien kohteiksi, että niiden toiminta on uhattuna. Nämä koulut edistävät ratkaisevasti monien vammaisten lasten ja nuorten oppimismahdollisuuksia. Valiokunnan ponsi erityiskoulujen rahoituksen pikaisesta ratkaisemisesta on välttämätön, jotta niiden asema voidaan turvata. Vihreä eduskuntaryhmä yhtyy myös valiokunnan kantaan näkövammaisten kirjaston resurssoinnin välttämättömyydestä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että vihreä eduskuntaryhmä on erittäin tyytyväinen moniin muutoksiin, joita valtiovarainvaliokunta on tehnyt budjettiin. Vihreiden kannalta tärkeät ympäristö- ja energiaverokysymykset odottavat kuitenkin vielä ratkaisua. Pidämme tärkeänä, että hallitus pääsee niistä yhteisymmärrykseen ensi helmikuun kehysneuvotteluissa.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Hallitusryhmien puheenvuoroista voi tehdä sellaisen johtopäätöksen, että maassa menee tavattoman hyvin, opposition puheenvuoroista tietenkin, että menee aika huonosti, ja kristillisen liiton eduskuntaryhmä haluaakin nyt julistaa totuuden, meneekö hyvin vai meneekö huonosti.

Sanoisin velanotosta, johon ed. Ihämäki niin

monta kertaa viittasi, miten hyvin menee, kun velkaa ei oteta kuin 18 miljardia, että se on myös kristillisen liiton eduskuntaryhmän mukaan ihan hyvä saavutus, mutta on muistettava, että velka on siitä huolimatta kasvanut marraskuun loppuun mennessä 27 miljardilla markalla. Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että markka on heikentynyt valuuttakurssien johdosta. Meidän velkamme on kasvanut 9 miljardilla. Sekin on maksettava. Tietenkin pitäisi harjoittaa sellaista politiikkaa, että markka vahvistuisi ja valuuttakurssien ansiosta valtion velka laskisi.

Katsoin myös, mikä on inflaatio muissa Euroopan maissa tänä päivänä. Muistan 60-luvulta, 70-luvulta, 80-luvulta ja tämän vuosikymmenen alusta, miten esimerkiksi Italiassa ja Ranskassa inflaatio oli aina selvästi suurempi kuin Suomessa ja Italiaa pidetään ihan inflaation supermaana. Nyt inflaatio Italiassa on alhaisempi kuin Suomessa. Ranskassa se oli myös lokakuun tilastojen mukaan alhaisempi. Aivan sama koskee korkoa. Suomen ja Espanjan sekä Suomen ja Italian välinen korko on yleensä ollut erittäin suuri. Nyt se on pieni. Suomessa on kyllä korkotaso alhaisempi.

Mutta kun näitä vertailuja tehdään, silloin pitäisi katsoa, minkälainen on ollut kehitys muissa maissa, ja muitten maitten kanssahan me joudumme kilpailemaan. Tosiasia on se, että talouskasvu Suomessa on ollut erittäin hyvä, mutta siitä huolimatta toimeentulotuesta on riippuvaisia yli 700 000 perhettä. Se ei tietenkään ole mikään hyvä asia.

Yhteenvetona voisi sanoa, ettei Suomessa mene erityisen hyvin, muttei mene myöskään erityisen huonosti. Selvästi paremmin voisi mennä, ja jos olisi vain noudatettu edes osittain sitä, mitä kristillisen liiton eduskuntaryhmä on esittänyt, menisi kyllä paljon paljon paremmin.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetin käsittely on takanapäin. Satoja asiantuntijoita on kuultu valiokunnissa. Nämä ovat enemmän tai vähemmän esittäneet kritiikkiä budjettiesitystä vastaan. Pääsääntöisesti voi todeta, että ne asiantuntijat, joiden taustaryhmä saa huononnuksia budjettiesityksen johdosta, ovat myös budjettiesitystä voimakkaasti kritisoineet. Tosiasia on myös se, että varsin harvalle ryhmälle budjetti tuo parannuksia, joten kiitosta budjetti ei ole asiantuntijoilta saanut.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että budjetti olisi täysin ala-arvoinen. Sanoimme jo budjetin lähetekeskustelussa, että se on tämän hallituksen tähän mennessä paras budjettiesitys, vaikka löy-

tyykin kohtia, joita voimakkaasti silloin moitimme ja moitimme edelleen siitä yksinkertaisesta syystä, että budjettikäsittely ei ole tuonut näihin epäkohtiin parannuksia. Budjettiesitys ei edistä työllisyyttä kovinkaan paljon, ja siinä onkin sen suurin virhe.

Rouva puhemies! Nykyinen hallitus julistautuu hallitusohjelmassaan työllisyyden ja yhteisvastuun hallitukseksi. Samassa hallitusohjelmassa asetetaan myös tavoitteita tälle hallituskaudelle. Näitä ovat muun muassa työttömyyden puolittaminen, yhteisvastuun lisääminen kansalaisten kesken sekä velanoton hillitseminen. Nämä ovat hienoja ja jaloja tavoitteita ja kaikkiin niihin voidaan vaikuttaa valtion talousarvion kautta.

Miten sitten tässä asiassa on tähän saakka onnistuttu? Vuodesta 1995 työttömyys on laskenut jonkin verran, hallituksen mielestä tietenkin hyvin paljon ja opposition mielestä aivan liian vähän. Tosiasia on kuitenkin se, että työttömyys on edelleen aivan liian korkea. Työttömyysluvuilla leikitään, kun esitetään erilaisia lukuja sen suuruudesta. Oikea luku ei kuitenkaan ole kovin kaukana 500 000:sta, mikä merkitsee noin 20 prosenttia. Naapurimaihimme verrattuna se on moninkertainen, Ruotsiin verrattuna kaksinkertainen, Norjaan verrattuna nelinkertainen, eikä työttömyyden puolittamista myöskään tämän hallituksen aikana tulla saavuttamaan.

Yhteisvastuun lisäämisessä kansalaisten kesken on myös epäonnistuttu. Tuloterot eri väestöryhmien välillä kasvavat koko ajan ja joidenkin ministereiden mukaan erot saavatkin jatkaa kasvamistaan. Syyskuussa lähetekeskustelussa viitatin eduskunnan oikeusasiamies Lauri Lehtimajaan, joka ilmaisi huolensa kasvavasta kahtiajaosta. Myös alueellinen kahtiajako on kasvanut Etelä-Suomen kaupunkilaisalueiden ja muun Suomen välillä, vaikkakin Etelä-Suomesta löytyy ongelmakaupunkeja, jotka lisäksi ovat melko suuria.

Budjettikäsittelyn aikana hallitus on lisännyt harkinnanvaraista kunta-avustusta 50 miljoonalla markalla, mikä myönteisenä asiana todettakoon, ja tämä on myös osoitus siitä, että hallitus myöntää, että monella kunnalla menee todella huonosti, kun harkinnanvaraista avustusta lisätään.

Hallituksen kolmas suuri tavoite oli ja on edelleen velanoton hillitseminen. Velanotto onkin ainoa hallituksen tavoitteista, jossa on selvästi tapahtunut muutosta parempaan, mutta tässä viitaan myös siihen, mitä alussa sanoin. Valuuttakurssimuutoksien takia ulkomaanvelka on kui-

tenkin tänä vuonna kasvanut marraskuun loppuun mennessä yli 27 miljardilla markalla. Siitä kurssimuutosten vaikutus oli yli 9 miljardia markkaa. (Ed. Ihämäki: Ettei tulisi kurssimuutoksia, tarvitsee mennä Emuun!) — Emu tuo mukanaan etuja ja haittoja. Niistä tullaan varmasti keskustelemaan myöhemmin erittäin paljon. Silloin ed. Ihämäki saa esittää nuo hyvät asiat, mutta toivon myös, että hän esittäisi ne haitat, mitä Emu tuo mukanaan. — Suomen markan arvo on heikentynyt niitä valuuttoja vastaan, joissa ulkomaanvelkamme on, mutta on vahvistunut kyllä moneen Emu-valuuttaan nähden. Siinä olisi sitten eräs haitta Emusta.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on viimeisen vuoden aikana tuonut nämä sanojen ja tekojen väliset ristiriidat esille. Joudun kuitenkin valitettavasti toteamaan, että hallituksen talousarvioehdotus vuodelle 1998 ei ole valiokuntakäsittelyssä juurikaan muuttunut eikä se korjaa niitä epäkohtia, joita hallitus omassa ohjelmassaan pitää korjaamisen arvoisina.

Talousarvioehdotus ei paranna työllisyystillannetta merkittävästi. Sen ansiosta työttömyys voi laskea hiukan, mutta se ei sisällä niitä radikaaleja rakennemuutoksia työelämään ja verotukseen, joita nyt tarvittaisiin.

Hallituksen ehdotus ei myöskään vähennä kansalaisten kasvavaa kahtiajakoa eikä edes hiljitse sitä. Päinvastoin ehdotus kasvattaa kuiluja eri ryhmien kesken ja alueellinen kahtiajako tulee erityisesti nousemaan. Nykyinen talousarvioehdotus siis kasvattaa kansan kahtiajakoa.

Velanoton suhteen hallitus on tämän vuoden budjetissa parhaiten onnistunut, koska velanotto pienenee. Toivon vain, että hallitus tekee kaikkensa, etteivät mahdolliset valuuttakurssivaihtelut taas nosta velan määrää.

Arvoisa puhemies! Me kristillisessä liitossa emme halua arvostella ilman, että toisimme vaihtoehtoja nykyiselle linjalle. Olemmekin monesti viime vuoden aikana nostaneet esille omia ehdotuksiamme työllisyyden kohentamiseen. Näitä ei kuitenkaan vielä ole toteutettu.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä työllisyyden alentaminen on tämän ajan tärkein kysymys. Siksi kaikki mahdollinen palkankorotus- ja veronalennusvara olisi pitänyt meidän mielestämme käyttää työllisyyden kohentamiseen. Tehdyt palkankorotukset ja veronalennukset merkitsevät muutamaa satasta lisää tavallisen kansalaisen kuukausituloissa, mutta yhteenkerättyä puhutaan kuitenkin miljardeista markeista, joita voitaisiin käyttää työllisyyteen.

Tämä olisi kristillisen liiton mielestä yhteisvastuullista politiikkaa tässä korkean työttömyyden ajassa, enkä minä usko, että yksikään kansanedustaja toivoo lisää palkankorotusta ja vähemmän veroja työllisyyden paranemisen sijasta.

Toinen suuri ongelma suomalaisessa työjärjestelmässä on työnantajien maksamat verot ja maksut. Työnantajalle on annettava vaihtoehto suurten välillisten palkkakustannusten maksamiseen. Hän siis joko maksaa tai työllistää. On selvää, että lähes kaikki työnantajat työllistävät mieluummin kuin maksavat esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksuja. Näiden maksujen keskimääräinen vuositaso on 6—7 miljardia markkaa. Vuonna 95, eli kaksi vuotta sitten, olisi työnantajien maksamilla työttömyysmaksuilla työllistetty 90 000 työtöntä 100 000 markan vuosipalkalla. Tämä merkitsisi työttömyysasteen alenemista noin 4 prosenttiyksiköllä, mikä merkitsisi yli 6 miljardin säästöjä pienenevillä työttömyyskorvauksilla ja kasvavilla verotuloilla.

Mikäli palkankorotusvara ja veronalennusvara olisi keskitetty yhteen työllisyyttä edistävään uudistukseen, olisi paljon saatu aikaan. Sillä olisi kirkkaasti rahoitettu kristillisen liiton esittämää sapattilakia, jonka pääpiirteet ovat joka kuudes vuosi puolen vuoden vapaa 50 prosentin palkalla. Työllisyysvaikutus olisi reippaasti yli 100 000 ja rahoitukseen osallistuisivat samat, jotka nyt istuvat tupopöydän ympärillä, eli valtio, työnantajat ja työntekijät.

Työllisyyttä voidaan ja tulee edistää parantamalla yritysten kilpailukykyä. Tässä asiassa hallitus on verraten hyvin onnistunut. Inflaatio on tähän saakka pystytty pitämään alhaisempana kuin kilpailijamaissa, ja jo siitä hintakilpailukymme on parantunut. Kilpailukykyä voidaan myös parantaa muuttamalla verotuksen rakennetta, esimerkiksi siten, että verotuksen painopiste siirtyisi tuotteen elinkaaren loppuun. Näin voitaisiin keventää verotusta elinkaaren alussa, minkä seurauksena sekä suomalaiset tuotteet halpenisivat vientimarkkinoilla että kotimarkkinoilla tuontituotteet kallistuivat.

Arvoisa puhemies! Yhteisvastuun hallitukselta kristillinen liitto edellyttää toimenpiteitä kansan ja alueiden kahtiajakamisen ehkäisemiseksi. Tehokkain tapa vaikuttaa tähän on tietenkin työllisyyden parantaminen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä niihin riskiryhmiin, jotka työttömyyden takia voivat yhteiskunnasta syrjäytyä. Työttömyys kohtelee jokaista työtöntä kovasti, mutta eräitä työttömiä erityisen kovasti. Jokaisen päätöksentekijän tulisi edes hetkeksi yrittää

asettua kahden työttömän vanhemman lapsen asemaan. Ilmapiiiri sellaisessa perheessä on varmasti kireä eikä se voi olla vaikuttamatta lapsen kehitykseen. Tietenkin tästäkin löytyy poikkeuksia, mutta yleisesti ottaen nämä perheet kuuluvat kiistatta yhteiskunnan huonompiosaisiin.

Tästä syystä tulemme esittämään perustelulausuman, joka merkitsee työpaikan takaamista aina perheen toiselle huoltajalle. Toivon tietenkin, että eduskunta voisi sen perustelulausuman yksimielisesti hyväksyä. Se merkitsisi erittäin paljon nimenomaan niille perheille, missä sekä äiti että isä ovat työttöminä, eikä sivistysvaltiolta ole liikaa vaadittu, että toiselle taataan työpaikka. (Ed. Aittoniemi: Aika populistista!)

Ed. Aittoniemi voi pitää sitä populistisena, jos hän niin haluaa, mutta minä luulen, että ne perheet, missä molemmat vanhemmat ovat työttöminä, eivät pidä tällaista esitystä lainkaan populistisena. (Ed. Aittoniemi: Eikä se ponnella parane!) — Se paranee ponnella, ja eduskunta velvoittaa hallitusta noudattamaan ponnien sisältöä.

Rouva puhemies! Tärkeä tekijä alueellisen kahtiajaon estämisessä on kuntien aseman turvaaminen. Olemmekin esittäneet, että nostettaisiin kunnille suunnattujen harkinnanvaraisten avustusten määrää edelleen 50 miljoonalla markalla. Tämä parantaisi pienten, vaikeuksissa olevien kuntien asemaa, mutta suurempien ongelmia se ei ratkaisisi. Kuntien valtionavustusten leikkaukset tulevat johtamaan irtisanomisiin ja lomauttamisiin. Tästä kukaan ei hyödy, mutta niihin pakostakin ryhdytään.

Arvoisa rouva puhemies! Kun esitämme lisäyksiä budjettiin, on muistettava, että olemme myös pitkin syksyä esittäneet tulonlisäyksiä valtiolle. Olemme myös pitäneet eritä veronalennuksia tarpeettomina. Edellä olen esittänyt, että myös veronalennusvara olisi pitänyt jättää toteuttamatta ja keskittää se kokonaan työllisyyden parantamiseen. Työllisyyden parantaminen näkyy selvästi valtion kassatulojen kasvussa. Todettakoon, että naapurimaissa, Norjassa ja Ruotsissa, nostettiin muun muassa tupakkaveroa ja Norjassa jopa alkoholiveroa.

Lopuksi totean, että hallituksella on tietenkin mahdollisuus vielä tulevana budjettivuonna, mutta viimeistään vuoden 1999 budjettiesityksessään toteuttaa edes osa edellä esittämistäni korjauksista.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Haluan aloittaa puheenvuoroni nostamalla hattua hallitukselle. Se on saavuttanut tavoitteensa. Se on vakauttanut talouden ja työmarkkinat. Se on pitänyt valtiontalouden nyörit suhteellisen tiukalla, eikä siinä kaikki. Se on pukeutut suomalaisen yhteiskunnan kahdeksi vuodeksi tupohaarniskaan. Tätä hallitus halusi, ja se on sen saanut. Siitä onnittelut!

Hallituksen harjoittama talouspolitiikka olisi erinomaista, jos meillä olisi varmuus siitä, että nykyinen nousukausi jatkuu vielä vuosia. Jos voisimme uskoa, että hidas, asteittainen muutos riittää. Mutta, jos uskoo, että seuraava lama tulee jo muutaman vuoden päästä, niin silloin hallituksen politiikka näyttäytyy toisessa valossa. Silloin uhkakuvana on, että kurki kuolee ennen kuin suo sulaa eikä kurki tällä kertaa kuole kylmään, vaan seuraavaan lamaan.

Minä uskon, että seuraava lama tulee ennen kuin olemme saaneet työttömyyden, verotuksen ja valtiontalouden sellaiselle tasolle, että meillä on minkäläistä lamakestävyyttä. Minä uskon, että nykyinen vakauspoltiikka vie vakaasti kohti huonompaa tulevaisuutta. Millä sitten selitän hallituksen politiikasta eroavan näkemykseni? Selitän sen katselemalla maailmaa hieman laajemmin kuin pelkästään Suomea.

Olen melko vakuuttunut siitä, että hallituksen talousarvioesitys perustuu väärään arvioon maailmantaloudesta ja väärään arvioon Euroopan kehityksestä. Hallituksen arvio maailmantalouden kehityksestä on yltyöoptimistinen. Vaikka maailman pörssit sahaavat kuin horkkatautisen kuumekäyrä, väittää hallitus, ettei se koske meitä. Vaikka Japanin ja Saksan taloudet yskivät, väittää hallitus, ettei se koske meitä. Vaikka Yhdysvaltain pitkään kestänyt nousukausi näyttää taittumisen merkkejä, hallitus väittää, ettei se koske meitä. Vaikka muu Eurooppa on jäänyt Suomen talouskehityksestä jälkeen, hallitus väittää, ettei sekään koske meitä.

Kaiken kaikkiaan hallituksen suhtautuminen maailmanmenoon muistuttaa kovasti Holkerin hallituksen linjaa. Silloinkin väitettiin, että kaikki menee hyvin. Seuraavaa lamaa ei tule koskaan. Ehkä Niinistö on oikeassa, vaikka Liikanen oli väärässä. Ehkä tällä kertaa lama jääkin tulematta. Oma rahaani en kuitenkaan tuolle veikkaukselle panisi.

Hallituksen arvio Euroopan kehityksestä on sekin väärä. Hallitus uskoo yhä, että Saksan ja Ranskan akseli pitää. Hallitus uskoo, että Saksan veturi vetää. Kummatkin uskomukset ovat

vääriä. Saksan ja Ranskan yhteistyö ei enää ole Euroopan kehityksen tae, pikemminkin se on kehityksen jarru. Ranskalaiset keskittyvät lakkoilemiseen ja uudistusten vastustamiseen eivätkä uutiset Saksasta ole kovinkaan paljon parempia. Näyttää siltä, että saksalainen suunnitelmatalous vetää viimeisiään. Asiaa ei yhtään auta se, että Helmut Kohlin asema on ratkaisevasti heikentynyt. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että Saksa ja Ranska eivät vie Eurooppaa uudelle vuosisadalle, sen tekee Englanti.

Samaan aikaan, kun Saksa ja Ranska tuskaillevat sosiaalivaltion syövereissä, näyttää Tony Blairin Englanti muille mallia. Isossa Britanniassa on vallalla suuntaus, joka kannustaa ihmisiä vastuunottoon ja ahkeruuteen. Siellä on vallalla suuntaus, joka ei usko korkeaan veroasteeseen eikä suureen sosiaalivaltioon. Siellä on vallalla usko siihen, että vapaat työmarkkinat toimivat paremmin kuin suljetut ja säännöstellyt.

Samalla tavalla kuin teollinen vallankumous alkoi Englannista, on Englanti muuta Eurooppaa edellä, kun puhutaan sopeutumisesta teknologiseen vallankumoukseen. Tämä ei tarkoita sitä, että Englannissa olisi enemmän kännyköitä tai Internet-päätteitä kuin Suomessa. Tämä tarkoittaa sitä, että englantilaiset poliitikot ovat ymmärtäneet, että tulevaisuuden valtio on laiha ja lahjakas, se ei ole suuri ja ohjaava, kuten useimmissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa yhä edelleen ajatellaan.

Kaiken rehellisyyden nimissä on sanottava, että suuren remontin Englannissa aloitti Margaret Thatcher. Hän käänsi kurssin silloin, kun Englanti oli sosialismissaan mennyt vielä Suomeakin pidemmälle. Tärkeintä on kuitenkin huomata, että nyt Thatcherin reformeille on saatu inhimillisempi toimeenpanija, Tony Blair. Blair ei ole yksin.

Viime viikolla Suomessa kävi Blairin hallituksen sosiaaliministeri Frank Field. Jo hänen tittelinsä kertoo, mistä on kysymys. Hän on virallisesti sosiaaliturvan reformiministeri: minister for welfare reform. Hänen suuri ideansa on "tee se itse" -sosiaaliturva, jossa julkinen valta auttaa ihmistä huolehtimaan omasta työttömyys- ja eläketurvastaan. Hänen ajattelussaan ei ole tilaa suomalaiselle järjestelmäajattelulle. Siinä keskipisteenä on ihminen.

Jos joku haluaa nähdä, miltä nuorsuomalainen politiikka näyttää, katsokoon Isoon-Britanniaan. Pääministeri Blair panee täytäntöön sitä, mistä nuorsuomalaiset ovat kolme vuotta puhuneet. Hän tuo Euroopalle sen toivonkipinän, jon-

ka sytyttämiseksi nuorsuomalaiset ovat tehneet työtä Suomessa.

On ironista, että Englannissa ja Uudessa-Seelannissa yhteiskunnan reformit alkoivat työväenpuolueiden sisältä. Suomessa on nimittäin tapahtunut juuri päinvastoin. Siinä vaiheessa, kun Blair otti etäisyyttä keskitettyihin tulopoliittisiin sopimuksiin ja etujärjestöjen valtaan, alkoi Lipponen vannon kolmikannan nimiin. Siinä vaiheessa, kun Uuden-Seelannin työväenpuolue hallituksessa ollessaan puolitti palkkaveron, ryhtyivät suomalaiset demarit ja myös kokoomuslaiset hilaamaan palkkaveroa taivasiin.

Suomalaisten demarien uudistuskyvyyttömyys on johtanut siihen, että blairilaisia ajatuksia edustaa Suomessa pieni nuorsuomalainen puolue. Miksi näin? Siksi, että hallitus uskoo Saksaan ja vierastaa anglosaksista maailmaa. Nyt siihen ei enää ole varaa. Herätäkää, pojat! Ottakaa mallia Blairista! Unohtakaa Kohl!

Arvoisa puhemies! Nuorsuomalaiset vastustavat ehdottomasti kaikkia esitettyjä veronkorotuksia, samoin vastustamme puskureita, jotka tosiasiallisesti nostavat työn hintaa ja pahentavat työttömyyttä. Puskureihin liittyy myös periaatteellinen ongelma. Ne siirtävät verotusvaltaa eduskunnalta työmarkkinoille. Tämä tarkoittaa sitä, että parlamentin alkuperäisin ja tärkein tehtävä, päättäminen verotuksen tasosta, ollaan siirtämässä eduskunnan ulkopuolelle. Tätä meinoa meidän voidaan varmaan kaikki kohta loimauttaa, kuten Vantaan opettajat.

Nuorsuomalaisten mielestä radikaali veroremontti olisi pitänyt aloittaa jo tässä budjetissa. Verotettavan tulon alaraja olisi nostettava siten, ettei työttömän peruspäivärahaa ja vastaavan suuruisia tuloja enää veroteta lainkaan. Tämäkin olisi vasta alkua. Nuorsuomalaiset esittivät varjobudjetin, jolla Suomi olisi saatettu blairilaisella kurssille. Tämän varjobudjetin keskeisimmät ideat on syytä kerrata.

Varjobudjetin päätavoite oli ratkaista työttömyysongelma alentamalla työn verotusta, tulo-veroa sekä työn sivukuluja samanaikaisesti, kun budjetti tasapainotetaan. Tämä tarkoittaa todellakin mittavia säästöjä ja vähintään 12 miljardin veronkevennystä. Ehdotettu remontti on valtaisan suuri mutta sen avulla pääsisimme vasta kansainvälisessä vertailussa keskimääräiseen kastiin. Emme olisi missään mielessä alhaiseen verotuksen tai pienen julkisen sektorin poikkeustaus.

Kansainvälisestä vertailusta puhuttaessa on tärkeää tuoda esiin korkean veroasteen ja työttö-

myyden välinen suhde. Voidaan nimittäin sanoa, että niissä maissa, joissa julkisten menojen osuus kansantuotteesta on korkea, on korkeat verot, korkea työttömyys ja keskimääräisesti alhaiset kansalaisten tulot. Tällainen mallimaa on valitettavasti meidän Suomemme.

Arvoisa puhemies! Pelkillä leikkauksilla ei työttömyysongelmaa ratkaista. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia verotukseen ja työelämään. Julkisen talouden kriisi voidaan ratkaista lopullisesti vain työttömyysongelman ratkaisun avulla. Valtiontalous on kestävämmällä tolalla, kun nyt nousukauden huipulla otetaan massiivisesti lisää velkaa.

Tulopoliittinen järjestelmä on keskeinen syy siihen, ettei tarvittavia rakennemuutoksia ole pystytty tekemään, vaan on ylläpidetty jättityöttömyyttä. Vaikka uutta tulopoliittista sopimusta voidaan lyhyellä aikavälillä pitää vakautta työmarkkinoille tuovana, on se menneeseen teollisuusyhteiskuntaan kuuluva keskitetyn suunnitelmatalouden keino.

Arvoisa puhemies! Aloitin nostamalla hattua hallitukselle ja yhä edelleen korostan sitä, että hallitus on tehnyt sen minkä se on luvannut. Siitä onnittelut. Kysymys on siitä, riittääkö tämä vai käykö niin, että kurki kuolee ennen kuin suo sulaa. Toivon, että oma analyysini on väärä. Toivon, että seuraavaa lamaa ei tarvitsisi ajatella, mutta pelkään pahaa. Siksi arvostelen vakauspolitiikkaa.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Kuluneen vuoden aikana Suomen talouskasvu on nopeutunut. Erityisesti teollisuudessa tuotanto on kasvanut viimevuotista vauhdikkaammin. Suurille teollisuusyhtiöille päättävä vuosi tulee ilmeisesti olemaan yksi kaikkien aikojen tuottoisimmista. Vientitulojen nousu on ollut ripeää ja ulkomaankaupassa saavutetaan jälleen suuri ylijäämä. Pörssissä on rikottu vaihtoenätyksiä.

Tätä taustaa vasten tuntuu varsin ristiriitaiselta, että tänäkin syksynä eduskunnassa on ajettu läpi uusia leikkauksia pienituloisten sosiaaliturvaan. Tarkoitin ennen muuta toimeentulotuen leikkaamista, joka viime viikon lopulla vahvistettiin ja joka kohdistuu kaikkein vaikeimmassa asemassa oleviin väestöryhmiin. Paljon huonompaa joululahjaa hallitus ei olisi voinut pitkäikaistyöttömille, köyhille ja huono-osaisille antaa.

Hallituksen merkittävänä saavutuksena mainitaan tosin työttömien peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen tulossa oleva 2 markan korotus.

On annettu ymmärtää, että se olisi jonkinlainen tasokorotus, vaikka kyse on vain viivästyneestä ja osittaisesta indeksitarkistuksesta. 2 markan korotus ei vastaa kunnolla edes tänään julkistettua uusinta inflaatioprosenttia. Tarvittaisiin todellinen tasokorotus, joka helpottaisi paineita kuntien sosiaalitoimistoissa ja vähentäisi riippuvuutta holhoavasta toimeentulotuesta.

Emme tietenkään kiistä joissakin yksittäisissä asioissa, kuten 18-vuotiaiden opintotuessa ja vuorotteluvapaassa hyväksytyjä parannuksia tai korjauksia. Myös työttömien omaehtoisen opiskelun salliminen on periaatteessa myönteinen uudistus. Taustalla on kuitenkin nähtävä tämän hallituksen toteuttama sosiaaliturvan laaja leikkausohjelma. Budjettileikkaukset ovat suuremmat kuin hallitusohjelmassa alunperin on päätetty. Esimerkiksi ensi vuonna kuntien valtionosuuksiin tuleva uusi 1,3 miljardin markan leikkaus ei sisälly hallituksen alkuperäiseen leikkausohjelmaan. Siitähän hallitus teki periaatepäätöksen vasta vuoden 1996 alussa.

Tilanne monissa kunnissa on nyt hyvin huolestuttava. Opettajia ja muuta henkilökuntaa lomautetaan. Kunnat vähentävät ja irtisanovat työntekijöitä parin rauhallisemman vuoden jälkeen. Moni kunta nostaa veroprosenttiaan. Sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa kunnallisissa laitoksissa työskennellään äärimmäisen kovan paineen alla. On selvää, että tuposopimuksen yhteydessä sovittu pieni lisäys kuntien harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin ei riitä muuttamaan kehityksen suuntaa.

Leikkausten kovuudesta kertoo jotakin se, että sosiaali- ja terveysministeriön budjetti on ensi vuonna lähes 10 miljardia markkaa pienempi kuin neljä vuotta aikaisemmin, vuonna 1994. Myös hallituksen lähivuosille päättämässä menokehyksissä suurimmat leikkaukset kohdistuvat sosiaali- ja terveysministeriön menoihin. Monet viime vuosina päätetyt huononnuksot sosiaaliturvassa purevat vähitellen, kun esimerkiksi eläkkeelle jäädään aikaisempaa huonommin ehdoin.

Voimakkaasta talouskasvusta ja puhdistetuista EU-tilastoista huolimatta suurtyöttömyys jatkuu. Lokakuun lopussa työttöminä työnhakijoina, työttömyyseläkkeellä, työvoimakoulutuksessa ja palkattomassa työharjoittelussa oli 480 000 työtöntä. Sen vuoksi ei ole mielestämme perusteltua alentaa työvoimapolitiittisia määrärahoja, vaan tulemme esittämään niihin lisäyksiä.

Hallituksen työvoimapolitiittinen lakipaketti tuskin muuttaa kehityksen suuntaa, sillä sitä ei

tueta määrärahojen lisäyksillä. Ammattiliitot ja työttömien järjestöt ovat voimakkaasti arvostelleet uutta rajoitusta, jonka mukaan työttömyysturvan työssälöyhe ei katu ns. yhdistelmätuella tehtävässä työssä. Pelkäämme, että tiukennettujen karenssien ja uusien kontrollikeinojen avulla erityisesti pitkäaikaistyöttömiä puhdistetaan tilastoista ja työttömyysturvalta kuntien sosiaali- luukulle.

Taloussarvioesityksessä alennetaan ensi vuodelle valtion rahoittamaa asuntotuotantoa. Leikkaus aravalaina- ja korkotukivaltuuksissa on yhteensä 2,1 miljardia markkaa. Hallitus on valmis suhdannetilanteen mukaan edelleen leikkaamaan näitä valtuuksia 1,5 miljardilla markalla. Hallituksen alkuperäiseen esitykseen verrattuna ainoa muutos on, että päätös tästä mahdollisesta lisäleikkauksesta tehtäisiin jo huhtikuussa eikä vasta elokuussa.

Eduskuntaryhmille on tullut muun muassa 15 suurimman kaupungin johtajien kannanotto, jossa asuntolainavaltuuksien lisäämistä vaaditaan. He esittävät 1,5 miljardin markan lisäystä.

Myös valtion nuorisoiasiain neuvottelukunta on huolestunut valtion rahoittaman asuntotuotannon supistamisesta. Neuvottelukunta huomauttaa, että toukokuussa kuntien asuntojonoissa oli 82 000 hakijaa, 11 000 enemmän kuin viime vuonna. Olemme tehneet taloussarvioaloitteen aravalainoihin suunnattavan määrärahan lisäämisestä.

Asuntotuotanto on vähitellen noussut siitä syvästä kuopasta, johon se vuosina 1995 ja 1996 joutui. Kysymys ei ole kuitenkaan vain asuntotuotannon määrästä, vaan myös sen rakenteesta. Vaakalaudalla alkaa olla koko sosiaalinen asuntotuotanto.

Vuokra-asuntotuotannon supistamisen kääntöpuolena budjetissa on puolustusbudjetin ja erityisesti asehankintoihin käytettävän määrärahan tuntuva kasvu. Ensi vuoden määräraha, 4,7 miljardia markkaa on uusi ennätys. Vuonna 1995, jolloin hallitus aloitti, määräraha oli 2,8 miljardia markkaa eli 2 miljardia markkaa pienempi. Hallitus on ollut huolestunut rakennustuotannon ylikuumentumisesta, mutta eiköhän ylikuumentumista ole enemmänkin asemäärärahoissa.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä taloussarviosta on poistettu 7,8 miljardin markan tilausvaltuus, johon uudet taisteluhelikopterit olisivat sisältyneet. Taloussarvioon on jätetty vain 18 miljoonan markan valmistelmääräraha. Hallitus on joutunut tässä asiassa perääntymään. Pel-

käämme kuitenkin, että tämä on vain aikalisa ja että joudumme pian jälleen ottamaan kantaa samaan varusteluohjelmaan, jonka poistamista esitimme taloussarvioaloitteessamme syyskuussa. Tähän arvioon päädyn siksi, että pääministeri ilmoitti hallitusryhmien sopineen yksimielisesti taisteluhelikopterien hankinnasta jo kevätkaudella lisäbudjetilla.

Kun keskustellaan budjetin verolinjasta, on syytä muistuttaa erästä tärkeästä ponnesta, jonka eduskunta yksimielisesti hyväksyi vuosi sitten. Silloin eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1998 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään 1 pennillä veroäyryltä. Vastoin tätä eduskunnan yksimielistä kantaa ensi vuonna eläkeläisten sairausvakuutusmaksua alennetaan kuitenkin vain 0,3 pennillä. Tämä edellisen hallituksen keksimä raippaveron on varsin sitkeähenkinen. Jos tätä vauhtia jatketaan, verosta päästään eroon vasta vuonna 2007.

Syksyn budjettikäsittelyn aikana on noussut esille muun muassa kysymys Engel-yhtymän yksityistamisestä. Hallituksen esityksen mukaan Engel voitaisiin yksityistää kokonaan, ja valtiovarainvaliokunta edellyttää, että valtion omistusosuus on vähintään 30 prosenttia. Mielestämme valtion määräysvalta yhtiössä tulisi säilyttää. Tulemme esittämään sitä budjetin yksityiskohteisessa käsittelyssä. Engel-yhtymän työntekijöitä on viime vuosina kohdeltu niin karkeasti, että on korkea aika varmistaa työntekijöille varmuus yhtiön asemasta ja tulevaisuudesta valtionyhtiönä.

Ed. Lindén merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Eduskunta on odottanut kuuliaisesti vuoroaan, ja nyt on vuoromme tehdä meille suotu kunnia, lyödä lukkoon valtion ensi vuoden taloussarvio. Valtiovarainvaliokunta on näperrellyt omat puumerkinsä budjettimietintöönsä, ja valiokunnan jäsenet voivat tyytyväisin mielin lähteä lomalle joulusiivoukseen ja kinkun paistoon. Parlamentarismimme jouluidylli on siis jälleen parhaimmillaan. Jokin tässä tilanteessa kuitenkin tuntuu ontuvan, tuntuu kuin jotakin olisi jäänyt tekemättä. Päällisin puolin näyttää hyvältä ministerien tyytyväisiä naamoja myöten, mutta kuitenkin en osaa olla itse tyytyväinen tilanteeseen.

Kun tilannetta miettii tarkemmin, huomaa,

kuinka helpolla pääsimmekään. Tehtiinhän veroratkaisutkin puolestamme muualla valvoen öitä ja hieroen ratkaisuja, jotka itse asiassa olisivat kuuluneet meidän tehtäväksemme. Niin, muodollisestihan toki niin teemme, olemmehan sentään ainoa lainsäädäntöelin Suomessa, mutta teemmekö ne todella vai vain muodollisesti muualla sovittua vahvistaen? Jotenkin ainakin minulla on kumileimasinmainen olo.

Onhan luonnollisesti hyvä, että maahan saatiin aikaan kattava ja maltillinen tuloratkaisu, niin kuin ilmeisesti tulee tapahtumaan, mutta en silti pysty ähkimättä nielemään SDP:n valtakauden korporatistista parlamentarismia. Mielestäni eduskunnan tulisi olla se vallankäyttäjä, joka sanelee raamit muiden tekemille ratkaisuille, eikä niin, että teemme veroratkaisuja meille muualla asetettujen raamien mukaan. Mikäli kuitenkin onnistuisin häivyttämään tämän harmillisen päähänpinttymäni oikeasta parlamentarismista, tulisi minun ainakin olla tyytyväinen, vai tulisi-ko?

Tuleeko ensi vuoden budjetista sellainen kuin kansakuntamme ja kansalaistemme tilanne edellyttäisi ja saavatko kaikki heille oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden mukaan kuuluvan osan jaettavasta hyvästä? Tämän kysymyksen jälkeen tajuan, miksi en voi tuntea aitoa tyydytystä tämän budjetin läpiviennistä ja joululomalle pääsemisestäni.

Työmarkkinajohtajien opastuksella tehty veroratkaisu yhdistettynä palkkaratkaisuihin näyttää kyllä ensi silmäyksellä järkevältä ja hyvältä sekä talouttamme tukevalta. Mutta se ei kerrokaan koko totuutta. Tuloratkaisu ja sen kytty-poikana olevat veroratkaisut koskevat vain niitä, joilla on työtä ja tuloja. Ne eivät hyödytä kansalaisia, jotka joutuvat elämään yhteiskunnan tukimuotojen avulla. Nolla miinus nolla on nolla, ja siksi minimituloista ei voi enää tehdä taulukko-kevennyksiä eikä lisävähennyksiä. Tällöin eivät myöskään käteenjäävät tulot kasva. Ne kasvavat sen sijaan niillä, joilla on tarpeeksi tuloja ja veroja, joita helpottaa tai vähentää.

Työmarkkinajärjestöt edustavat vain jäseniään, siis työssäkäyviä tai ansiosidonnaisia työttömyyspäivärahalla olevia. Ne eivät edusta eläkeläisiä, opiskelijoita, lapsiperheitä, pitkäaikaistyöttömiä tai muita vaikeuksissa olevia. Siksi niiden sanelemat ratkaisut ovat hyväosaisten ratkaisuja, joissa pienin ja vähäosaisin ihminen on unohdettu. Nyt tietysti hallituspuolueissa ajatellaan, että olemmehan me eduskunnassa heitä muistaneet. Totta, olemmehan me käsiteltävässä

budjetissa heitä hyvinkin muistaneet. Olemme leikanneet asuntotukea, kiristäneet työttömyys-turvan ehtoja ja kiristäneet kuntataloutta, mikä välillisesti taas heikentää kuntien mahdollisuuksia myöntää toimeentulotukea ja hankkia halpoja vuokra-asuntoja, vain muutamia mainitakseni.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten mielestä nyt käsittelyssä oleva valtion vuoden 1998 talousarvio leventää edelleen taloudellista kuilua kansalaisten välillä. Kuten jo lukuisat vaikutusvaltaiset ja arvostetut henkilöt ovat viime aikoina todenneet, kansakuntamme jakautuu kiihtyvällä vauhdilla köyhiin ja syrjäytyviin sekä hyvin toimeentuleviin ja vaikutusvaltaisiin. Se on seurausta nykyisen Lipposen hallituksen ja edellisen Ahon hallituksen aiempaa kylmemmästä sosiaali- ja talouspolitiikasta.

Piittaamattomuus ja rakkaudettomuus ihmisten ja eri tuloluokkien ja ihmisryhmien kesken kasvaa jatkuvasti. Jokainen huolehtikoon itse itsestään, on vain laiskuutta, jos ei pärjää ja menesty. Tämä amerikkalaismallinen ajattelu on saanut oivan kasvualustan suomalaisessa yhteiskunnassa. Se tuottaa kauniita tilastolukuja bruttokansantuotteesta inflaatiokehitykseen, ulkomaantaseisiin ja pörssikursseihin mutta rumaa jälkeä sosiaalitoimistojen vastaanottotiskeille, mielenterveystoimistoihin, perheneuvoloihin, erilaisiin kriisiapupisteisiin ja lopulta itsemurhatilastoihin. Tuntuu kuin hallitus olisi tehnyt uuden sovituksen vanhasta sanonnasta ”on Suomi köyhä, siksi jää” muuttaen sen sanonnaksi ”ken on köyhä, siksi jää”.

Mielestäni tämä tie ei voi johtaa kansakuntamme kannalta parhaaseen lopputulokseen. Olemme luottaneet perinteiseen pohjoismaiseen hyvinvointi- ja huolehtimisyhteiskuntaan, jossa jokainen ihmiselämä koetaan arvokkaaksi, olipa ihminen köyhä tai rikas, työtön tai työssäkäyvä, sairas tai terve, nuori tai vanha, lapsi tai aikuinen. Olisin nähnyt kansakuntamme tulevaisuuden kannalta tärkeänä ryhtyä tässä vaiheessa kutomaan uudestaan sosiaaliturvamme pahimpien lamavuosien aikana revennyttä verkkoa. Nyt voimme vielä siitä kohtuullisen itsenäisesti päättää. Tulevaisuuden osalta tilanne ei ole yhtä selvä, mikäli hallitus onnistuu pyrkimyksessään vastoin kansan vahvan varauksellista kantaa viemään Suomen ensimmäisten joukossa Emuun.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä hallituksen esityksestä valtion vuoden 1998 talousarviosta ei ole oikeastaan mitään merkittävää lukuun ottamatta päätöstä lykätä

taisteluhelikoptereiden hankintavaltuuksien myöntämistä. Muuten mietintö on tyypillinen hallituspuolueiden voimin läpi viety läpihuutojuttu. Valiokunta ei ole pystynyt, tuskin edes halunnutkaan puuttua niihin epäkohtiin, joita vuosikausia jatkunut valtiontalouden leikkauslinja on aiheuttanut. Edellä mainitsemani kansalaisten välinen eriarvoisuus sekä myös maamme alueellinen jakautuneisuus saavat jäädä rauhassa pysyviksi olotiloiksi. Verotukseen ei ole uskallettu puuttua niin, että yrittäminen ja työllistäminen olisivat kannattavampia. Tyydytään korjaamaan desimaaleja, kun tulisi miettiä koko yhtälön korjaamista.

Kuten olen jo vuosikausia eduskunnan salissa todennut, Suomea ja sen taloutta ei saada lopulliseen nousuun eikä suurta työttömyyttä pysyvästi nujerrettua, ellei tehdä todella merkittäviä rakenteellisia uudistuksia vero- ja talouspolitiikkaamme. Vain suurilla, jopa yhtäkkiä mahdottomilta tuntuvilla uudistuksilla on riittävän suuri muutosvaikutus. Onko hallitus uskaltanut edes tutkituttaa asiantuntijoilla sitä, mitä merkitsisi valtiontaloudelle muutaman vuoden sisällä se, että toteutettaisiin esimerkiksi tämän päivän Helsingin Sanomissa ollut ivalolaisen mieshenkilön ajatus arvonlisäveron vaikutuksen poistamisesta palkoista ja niiden oheiskuluista? Tämän kaltaisia mahdottomilta tuntuvia ajatuksia syntyy kansanviisautena jatkuvasti, harvemmin byrokraattisena tietokonetyönä valtiovarainministeriössä.

Hallituksen toteuttamat ja ensi vuonna toteutuvat kuntien valtionosuusleikkaukset merkitsevät kansallisen kahtiajaon laajentamista ihmisistä myös kuntiin. Lähes sata kuntaa joutuu ensi vuonna nostamaan veroäyrin hintaa ja sen lisäksi turvautumaan lomautuksiin ja irtisanomisiin, ja siitä huolimatta niissä asuvien ihmisten palvelujen taso heikkenee oleellisesti verrattuna hallituksen suosimien etelän ökykuntien tasoon. Tuntuu siltä, että SDP:n ja kokoomuksen linjana on luoda maaseudun syrjäalueiden kunnista eräänlaisia työttömien ja eläkeläisten reservaatteja Amerikan intiaanireservaattien tai Australian aboriginaalialueiden tapaan. Näissä reservaatteissa saavat sinne pois silmistä säilötyt kansalaiset elää niukkojen avustusten varassa niin kuin parhaaksi katsovat. Suomessa heiltä ei ole viety maita vaan heidän vuosikymmenten työpanoksensa kansakuntamme hyvinvoinnin eteen. Hallituksen kuntatalouteen omaksuma linja on kestämätön ja johtaa muutaman vuoden sisällä suoranaiseen kaaokseen monilla köyhillä alueilla.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten turvallisuus ei ainakaan ole hallituksen erityisessä suosiossa, mikäli asiaa tarkastellaan ensi vuoden budjetin määrärahojen valossa. Maastamme puuttuu joka päivä noin 500 poliisia siksi, että poliisin toimintamäärärahoja on leikattu vuoden 92 tasoon verrattuna yhteensä lähes 300 miljoonalla markalla vuodessa. Kun otetaan vielä huomioon alimiehityksen ylikuormitus työssäolijoille ja sen aiheuttamat sairaspotilaat ja ylityövapaat sekä poliisin normaaliin toimintaan liittyvä koulutus, kasvaa päivittäinen kenttävajaus peräti noin 2 000 poliisiin. Pahiten tämä tuntuu — yllätys, yllätys — jälleen maamme syrjäalueilla, joissa yksi poliisipartio joutuu hoitamaan satojen neliökilometrien suuruisen alueen päivystykseen. Tämä johtaa siihen, että hälytysajat venyvät ja toisinaan poliisi ei tule hälytyksestä huolimatta, koska partio joutuu tekemään muutaman lauseen tiedonjyvän varassa valinnan siitä, mihin kutsuun vastataan.

Mitä täytyy tapahtua, ennen kuin tilanteen vakavuus kansalaisten turvallisuuden ja tavallisen poliisin kohtuuttoman vastuun kannalta tajutaan? Kysymys on kuitenkin vain noin 200—300 miljoonasta markasta, joilla tilanne saataisiin täydellisesti järjestykseen. Valtiovarainvaliokunnan lisäämät 30 miljoonaa markkaa eivät paljon auta tässä asiassa, kun toisaalta EU:n puheenjohtajuusvuoromme valmistelut poliisin kannalta syövät siitä jo merkittävän osan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen yhteneväinen linja haja-asutusalueiden ja maaseutomme syrjimisestä ja toisaalta eteläisen Suomen vauraiden väestökeskusten suosimisesta näkyy myös tien- ja radanpidon määrärahoissa. Pääpaino asetetaan kalliisiin Etelä-Suomen moottoritiehankkeisiin, ja perustiestömme kunnon annetaan rauhassa edelleen heiketä. Tällä politiikalla Suomessa on pian kymmeniätuhansia kilometrejä paikallis- ja maanteitä, jotka ovat valtaosan vuodesta lähes ajokelvottomassa tai liikenneturvallisuuden kannalta kelvottomassa kunnossa. Jo nyt pelkäävät monet koululaisbussien kuljettajat ajoonlähtöä lähes umpihangen tai paksun sohjon vallassa oleville teille, joissa jokainen vastaantuleva tukkirekka aiheuttaa hengenvaaran kyydis- sä olijolle.

Samalla tavalla osa rataverkostamme rappeutuu kelpaamaan enää resiinarallin pikataipaleiksi, kun määrärahat keskitetään huippunopeihin osuuksiin muutaman suurimman kaupunkimme välillä. Ehkä se on jollakin tavoin kannattavaa, ed. Rajamäki, muttei missään tapauksessa alue-

poliittisesti järkevää tai kansalaisten tasavertais-ta kohtelemista asuinpaikasta riippumatta.

Opetusministeriön määrärahoissa on tapahtunut toisaalta kiitettävää kehitystä niin tutkimuksen kuin korkeakoulujen toimintamäärärahojenkin osalta, mutta jälleen kerran hallituksen linja on eriarvoistava. Kun korkeampi koulutus saa lisää rahaa, joutuvat peruskoulut kamppailemaan edelleen niukkenevien määrärahojen tuomissa paineissa. Tätä tilannetta kärjistää tietysti vielä jo mainitsemani kuntien valtionosuuksien alentaminen edelleen. Mistä yliopistot jatkossa saavat riittävän korkeatasoista opiskelija-ainesta, kun peruskoulutus rämettyy säästöjen seurauksena? Ehkäpä etelän kaupunkeihin on tarkoitus luoda paremman väen opinahjoja, joista tulevat korkeakoulujen kyvyt — ja kahtiajako jatkuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä lyhyesti maataloutemme tulevaisuuden näkymistä. Elämme maataloutemme kannalta ratkaisun vuosia. Mikäli nykysuuntaus jatkuu kotimaassa ja EU:n tukilinjaukset toteutuvat, kannattaa kulttuurihistorioitsijoiden ja kansantieteilijöiden pikaisesti jalkautua kenttätööhön, mikäli aikovat saada talteen elävää materiaalia suomalaisesta maataloudesta. Samoin on vaarana käydä elävän maaseudun, koska ilman maataloutta ei moni muukaan elinkeino kannata.

Perussuomalaisten mielestä Suomi on pidettävä asuttuna kauttaaltaan ja siihen liittyen suomalainen maatalouselinkeino on pelastettava. Se on tehtävä muuttamalla suhtautumista kyseiseen elinkeinoon nykyistä myönteisemmäksi ja tukemalla huomattavasti tämänhetkistä enemmän ja kattavammin luonnonmukaista viljelyä. Suomen luonto ja suomalainen maaperä tuottaa EU:n massamaataloustuotantoalueita olennaisesti puhtaampaa ruokaa, ja se etu on käytettävä hyväksi. Se on koko Suomen ja kaikkien suomalaisten etu.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Kollegat! Ilahdutan teitä heti toteamalla, että puhun hyvin lyhyesti, koska jo viisi viikkoa sitten ääni piti säästää laulamiselta. Nyt sille alkaa jo puhuminenkin olla liian rankkaa, joten muutama huomautus.

Täällä on jo aika tarkkaan setvitty niitä asioita, mitkä ovat heikkouksia ja kaikkea muuta, mutta mikä minua jo ennenkin on talousarvioissa ja budjeteissa ihmetyttänyt, on se, minkä takia vaalibudjetteja tai talousarvioita tehdään vähän liian myöhään. Edellisen hallituksenkin aikana

oli aika uskomatonta, että saatiin sellaisella kuplalla jopa työttömyys vähäksi aikaa näyttämään paremmalta, ennen kuin tuli uusi eduskunta. Eli kun näitä tehdään liian myöhään, sitten kansa ja lehdistö eivät ehdi enää mukaan toteamaan, että menee sittenkin vielä paremmin kuin oikeastaan on huomattukaan. Minä en näe oikein yleensä-kään tupon jälkililanteessa syntyneissä veroratkaisuissa ja muissa paljon hyvää. Kyllä minä sen hyväksi näen, että saatiin maltillinen ratkaisu aikaan, tai toivottavasti saatiin. En tiedä, kuinka Paperiliitto taas on paperitiikereillään siellä uhkaillut loppuun asti. Onko parempaa tietoa, onko ratkaisu tullut, ministeri? Ei ole ehkä vielä.

Kun pääoppositiopuolue esimerkiksi jossakin vaiheessa syytti sitä, että meiltä viedään pääntälväältä, ed. Vistbackalta ja minultakin, ettei voida päättää budjetista ajoissa, sehän on tietysti naurettavaa. Minusta on hienoa, että tällaisessa tilanteessa sovelletaan uusia keinoja ja saatiin noin mitättömällä veroratkaisuilla SAK sentään jotenkin kuriin. Se on niitä ainoita asioita, jotka todella toimivat tässä hyvin. Sinänsä voisi sanoa, että edellisen hallituksen pääpuolue ilmeisesti vain kateellisuudessaan siinä mielessä, ettei tullut aikoinaan työntekijäedustajien kanssa toimeen, teki tästä hirvittävän eduskunta- ja parlamentaarivarvoaltakysymyksen. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Minulla on ääni vähän siinä kunnossa, ettei nyt auta innostuttaa itseänsä pahemmin.

Yleisenä linjana tässä kuitenkin on se, että lama oli ja mielestäni lama jatkuu keinotekoisesti. Velkaa otettiin aika paljon, eikä oikein otettu talousarvioissa ja budjeteissa kunnolla huomioon sitä, että kansaa olisi pitänyt kasvattaa. Minulla on tässä Matti Klingen kirja, jota aion siteerata vähän, minkä takia tämä juttu on mennyt tähän suuntaan ja minkä takia varsinkin näissä kysymyksissä näkyy päättäjien kykenemättömyys hoitaa asioita sillä tavalla kuin pitäisi.

Huolestuttavimpanahan se näkyy tällä hetkellä siten gallupeissa, että vaikka meillä menee näennäisesti näinkin hyvin, silti gallupit lupaavat taas pääoppositiopuolueelle jo vaalivoittoa. Se tarkoittaa sitä, että nykyinen vallanpito ei ole pystynyt tekemään mitään itse rakenteille tai ihmisen psykologialle, vaan tavallaan ihmiset onnettomina ja harhaanjohtettuina ja muutenkin poliittisen keinottelun raskauttamina näkevät ainoana vaihtoehtona sen, että keikauttavat vallan taas keskustapuolueelle seuraavien vaalien jälkeen. Ei sitä voi pitää ihmisten tyhmyytenä. Jos sitä oikein rupeaisi ajattelemaan, mitä se on, niin

sehän on tavallaan ihmisten kosto itselleen, kansan kosto itselleen, etteivät he vieläkään saaneet tarpeeksi lamaa, että he haluavat vielä syvemmän laman, että jos keskusta pääsisi vielä kerran todella valtaan, sitten voisi romahduttaa loputkin. Mutta siitä nyt ei ole kysymys eikä pelkoa, koska jos me olemme ja kun me olemme Emussa, niin ei pidä Suomen kansankaan olla niin kauhean huolestunut siitä, koska seuraavalla hallituksella on ilmeisesti paljon vähemmän valtaa kuin tällä nykyiselläkään.

Mutta se, mistä lähdin, on siitä, että laman aikaa, laman jälktilaa, ei hoideta syvällisemmin. Se aina vain jotenkin näillä leikkauksilla tai kiristämällä tai rahan antamisilla jonnekin tiettyihin tahoihin nähdään talouskasvun ratkaisuna. Se on tavallaan hyvin väärää politiikkaa eikä mitenkään rakennu millekään snellmanilais-topeliaanis-lönnrotilaiselle eikä muullekaan vastaavalle idealle. Se jotenkin tämmöisellä materialismillaan nähdessään nämä ratkaisut taloudellisina halveksii koko Suomen kansan erilaisuutta Euroopassa.

Luen tätä Klingeä vähän: "Ruotsissa pohditaan tänään sitä, miten sata taloudellisen kasvun vuotta 1870-luvulta alkaen johdattivat kansan uskomaan, että hyvinvointi ja rikastuminen on luonnon laki ja että ihmisen sopii aina vain vaatia lisää oikeuksia, kunhan hän vain maksaa korkeat veronsa. Ruotsissa kansallinen identiteetti samastui erityisesti 50- ja 60-luvulta alkaen materiaaliin etuihin, hyvinvointiin, kansankotiin. Sosiaalipolitiikka oli ja on pitkälti edelleen itsearkoituks. Sitä, mihin vaurautta ja vapaa-aikaa tulisi käyttää, ei paljontaan pohdita."

Suomessa on ihan sama tilanne. Kun ihmiset menettävät jotakin, muutamia kälysiä kymmenmarkkaa, niin ei pohdita, mistä se on pois, kun ei ole koskaan käyty todellista arvokeskustelua. Arvokeskustelun käyminen on taas vähän eri maailmasta, mutta pitäisi olla semmoista käytännön elämän käyttämiskeskustelua. Mistä nämä asiat yleensä ovat pois ja miten ne ovat vähentäneet hyvinvointia? Päinvastoin monet, kun terapiaa tehneenä ihmisenä olen nähnyt hyvinkin semmoisia, joilla ei ole kovin paljon rahaa, jotka ovat pilanneet elämänsä ja elämänlaatusa ja sisältönsä sillä, että koko ajan käyttävät sitä vähäkin rahansa täysin väärin asioihin, ovat kiinni juuri tässä, mitä Klinge sanoo kauuniisti suomalaisesta ja ruotsalaisesta hyvinvointivalttiosta. Silloinhan tavallaan ovat järjettömiä kysymykset jostain talousarviosta tai budjetista, jos otetaan vain sen verran pois, että elämänta-

vat, jotka parantaisivat elämänlaatua, eivät muutu.

Luen tämän loppuun: "Perimmiltään tämä sosiaaliromanttinen linja uskoi siihen, että kärsimys ja kuolema voidaan poistaa tai ainakin marginalisoida ja häivyttää. Ajankohtaiskeskustelustamme puuttuu aatteellinen ja historiallinen syvyys. Jo pitkään vallinneen tavan mukaan ajatellaan, että ihmisten usko ja toivo ovat yksityisasiota, kun sen sijaan heidän sairautensa ja velkansa kuuluvat julkisuudelle."

Tässä mielessä tämmöinen budjetointi on joutain yleispornoa oikeastaan siinä mielessä, että valtiokin on velkaa näin hirvittävästi ja jos olette seuranneet meidän aikakauslehtiämme tai iltapäivälehtiämme — nämä muuten jalot lehtemme kuitenkin omistavat nämä iltapäivälehdetkin — niin juuri tämmöisillä asioilla, talous-materialistisilla ja ennen kaikkea velkaan liittyvillä asioilla elämöidään kaikkein eniten. Mutta juuri koko jutun tarkoitus tai elämän mieli ja mikä elämässä on oleellista, se puuttuu näistä asioista.

Oikeastaan tässä tulee nyt mieleen se, että kun pelätään, että jonain kauniina päivänä menee todella heikosti, niin pitäisi yksilöllisiä eläkevaikutuksia kaikkien hankkia itselleen. Silti kun on hyvin ikääntyneitä ihmisiä, jotka eivät ole enää aikuisväestöä seuranneet, eivät he niillä eläkkeillään tähänkään mennessä oikeastaan ole mitään erinomaista tehneet paitsi säästävät niitä vieläkin enemmän pahojen päivien varalle tai tuhlaavat niitä sitten johonkin lastenlapsiinsa jne. Eli siitäkin tavallaan näköalattomuudesta, että ei osaa elämänsä laatua parantaa tässä ja nyt, ei seuraa mitään muuta kuin, voisiko sanoa, valtion kannalta huoli siitä, miten sitäkin pääomaa sieltä vielä jotenkin voisi verottaa, että saisi sen investoitua tässä ja nyt aktualisoituvaa elämään.

Väitän yksinkertaisesti vielä kerran sitä, että kun tällainen tilanne vieläkin on päällä, haluaisin nähdä sellaisen hallituksen, joka uskaltaisi satsata siihen, että ihmiset investoisivat, voisi sanoa, vaikka omaan elämäänsä laadullisesti nykyhetkessä. Siihen ei riitä se, että otetaan rahaa tai annetaan rahaa, vaan siinä täytyisi olla jotakin laajempia tekoja. Se kuulostaa tässä yhteydessä tietysti vähän oudolta tai jopa ulkopuoliselta tai merkityksettömältä, mutta siinä tarvittaisiin jotain sellaista hallituksen vaikutusvaltaa, että se pystyisi suoraan sanoen päättämään siitä, miten ihmiset toimivat tiettyssä tilanteessa.

Tietysti vähän vääriäkin tietoja tuli tuolta jostain, kun esimerkiksi yhdistelmätuesta puhuttiin;

ed. Puhjo taisi sanoa, että siihen ei tule ollenkaan kertymää, kun on työttömänä tai työllisyysajasta. Kyllähän siihen se yksi kolmasosa tulee. Hyvä esimerkki se kyllä on, jos koko ajan oppositiopolitiikkakin on tällaista. Kun tällainen yhdistelmä tuki kehitetään jossain ministeriössä ja parannetaan pitkäaikaistyöttömien asemaa muihin nähden, että he saavat tällaisen yhdistelmätuen, meidän on paljon helpompi tajuta se ilman mitään populismia hyvänä asiana tai sellaisena asiana mitä se on, kun sanotaan, että mitä jos ne yhdistelmätuella olevat ihmiset saisivatkin sen täyden kertymän eli 12 kuukautta. Silloin varmaan täällä moni, voisiko sanoa, tajuaisi sen, että on täysin väärin, että kun on niin hyvällä uudella tuella, saisi täyden kertymän. Missä on raja sitten tässä älyllisyydessä, kun me keskustellemme, että jos yhdistelmätuki ei kerry 12 kuukautta, jos on 12 kuukautta hommissa? Mikä raja sitten on oikeudenmukaista niille, joilla ei ole tätä uutta tukimuotoa?

On siis helppo heitellä oppositiosta näitä asioita. Oikeastaan nuorsuomalaisen juttu oli kyllä aika uskomaton, kehua nyt Blairin saavutuksia ja kaikkea sen uutta sosiaalipolitiikkaa ja uskomatonta juttua, mihin nykyhallitus ei ollenkaan kykene. Todellisuudessa kaikki, mitä Uudesta-Seelannista ja jälkithatcherismista on jäljellä, mihin siis edustaja kuka hän nyt olikaan viittasi, oli sitä, että jälkithatcherismi — paikalla olleiden ihmisten mukaan, jotka ovat Englantia katselleet — oli romahduttamassa Englannin moraalinkin, jollei olisi kaatunut. Sen takia syntyi tällainen uusi, voisiko sanoa, uussosialistis-työväenluokan tai joidenkin heikompien, vähempiosaisten aate, joka tavallaan tulee ihan eri pohjalta. Se voimattomuuden tunne ja se jälkikonservatiivisuuden tunne ja se Uuden-Seelannin-malli, jossa varsinkin vanhemmat ja heikoimmilla olevat ihmiset maksavat 60—70 prosenttia palkastaan vuokraa, oli juuri se tilanne, joka synnytti tällaisen, voisiko sanoa, ohuemman uussosialismin eli blairismin. Jos joku on seurannut esimerkiksi näitä nykyhuipputapahtumia niin kuin Dianan, ex-prinsessan, hautajaisiakin, niin kun pääministeri Blair piti kirkossa puhetta, ei siinä tarvinnut olla kovin hyvä psykologinen silmä, kun huomasi, että ei pääministeri Blair nyt ihan niitä kaikkien luonnollisimman ja rehellisemmän tuntuksia solidaarisia työväenluokan johtajia ole.

Eli ei sitä nyt voi ihan pistää sillä lailla kuin ed. Penttilä tässä, että blairismi on suoraa jatkoa Thatcherin aloittamalle upealle työlle ja että Englannilla menee sen takia hyvin. Toinen tul-

kinta on kyllä toki tosiaan se, että Englannilla alkoi mennä niin todella surkeasti, moraaliksi oli romahtanut ja Lontookin oli täynnä kaltereita joka paikassa, ettei ollut enää Liverpool pelkkä kalterikaupunki ja ettei Lontoossa uskaltanut enää liikkua. Siitä tulee se, että tämä uusi aalto, uudenlainen sosiaalinen, solidaarisempi ja enemmänkin Englannin sivistyneeseen, ihmisestä välittävään puoleen liittyvä aate kuitenkin taas sai voimaa.

Jos vielä jotain sanoisi helikoptereistakin, kun niistä puhutaan. Toivotaan ainakin, että tulevaisuudessa varasta, joka on siihen, siitä 10 miljonnasta markasta, että siitä voisi olla jotain tällaista uudenlaista tai ehkä vanhan kaltaistakin mutta syvempää arvo- tai inhimillisyydskeskustelua, mistä niitä otetaan. Jos seurataan Suomen tiedonvälityksen linjaa siinä, mikä kanava aikoinaan sai tai mille kanavalle annettiin — mikä on nyt neloskanavana tuolla — ja mistä tilattiin aikoinaan Hornetit, samalla linjallahan edelleen, jos me menemme ulkopuolisten ministeriöiden linjalla, meillä on sitten varmaan Apacheja täällä helikoptereina. Toivoisi, että jonkinlainen realiteettitaju valtiovarainministeriössä, tai kuka sitten lopulta puolustusministeriön raha-asioista päättää, olisi, että kun sieltä entisestä Neuvostoliitosta on saamatta niitä miljardeja, niin jos ei nyt pystytä ostamaan niitä kaikkia Venäjän helikoptereita — vaarakin vähenisi — niin jotenkin lähdetäisiin siltä pohjalta, että hyödynnetään näitä vanhoja velkasuhteita eikä luoda aina vain lisää kytkeitä ja orjuuteta itseämme tiettyihin tahoihin ja tiettyihin suuntiin ja makseta itseämme kipeiksi.

Vielä jos minä Klingeä siteerais, pitäisi olla jonkinlainen kokonaisvaltaisempi linja Suomen perinteeseen, voisi sanoa, vaikka mannerheimiläis-paasikivi-kekkoslais-kallislaiseen linjaan. Todella kun Suomella on ollut uskomaton kohdalo ja säkäkin puolellaan tietyissä ratkaisevissa hetkissä, nykypolitiikan ei pitäisi halveksia sitä suurta johtoaatetta ja sitä kykenevyyttä edes talousarvioissa, siis sitä kykenevyyttä, joka tähtää siihen Suomen suureen tehtävään. En nyt ihan väitä niin kuin teosofit ja muut parapsykologit — skepsis-päivätkin juuri olivat tuossa — että se pieni valtio pohjoisessa sinivalikoisine tunnuksineen tulee johtamaan jossain vaiheessa kansakuntien kohtaloa tässä lopun aikoina, mutta kuitenkin jotain sinnepäin. Kun meillä on ollut ainutlaatuinen sillanrakentajan tehtävä ja Mannerheimilläkin taisi olla vapaamuurarina vähän samoja ajatuksia, joihin äsken viittasin, niin jo-

tain kuitenkin siitä Suomen ainutkertaisesta ja ainutlaatuisesta roolista idän ja lännen välillä voisi myös näkyä tämmöisessä tarkoitushakuisuudessa ja -mielessä myös talousarviossa ja sen, voisiko sanoa, pitemmissä linjoissa.

Ed. Huotari merkitään läsnä olevaksi.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Haluaisin ensiksi yhtyä niihin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan kommentteihin, joissa hän totesi, että huolimatta siitä, että eräät budjetin laatimiseen liittyvät hallituksen ehdotukset tulivat aikalailla myöhään, valtiovarainvaliokunta on saanut hyvin ajoissa työnsä valmiiksi. Tästä haluan kiittää valtiovarainvaliokuntaa kuin myös siitä, joka kiitos lankeaa minusta koko eduskunnalle, että täällä on harjoitettu erityisesti menojen suhteen sellaista pidettyvää väisyyttä, joka on täysin välttämätöntä tänä päivänä.

Nythän valtiovarainvaliokunnassa olennaisiin muutoksiin, kuten täällä on todettu, hallituksen budjettiesitykseen tuli verotukseen tai veron luonteisiin maksuihin, savamaksuihin, joka ratkaisu perustui siihen veronalennusratkaisuun, joka tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä tehtiin. Muutoinhan valiokunnan esittämät muutokset jäivät ehkä ennätysalhaisiksi.

Olisi tietysti toivottavaa, että eduskunta myös päättäessään budjetista lähipäivinä noudattaisi samaa hyvää pidettyvää väisyyttä, kaikkihan nimittäin tiedämme, että lisäysehdotukset johtavat yksi yhteen velanoton kasvuun.

Täällä on käyty minusta varsin maltillista keskustelua. Joku voisi sanoa, että perinteisin menoinakin. Niitä aikaisemmin useastikin esiintulleita kantoja on toki kerrattu, ja otan niihin lyhyesti kantaa, mutta ehkä ennen näihin perinteisiin menoihin menemistä kiinnittäisin huomiota kahden pienemmän ryhmän ryhmäpuheenvuoroihin.

Nuorsuomalaisten ed. Risto Penttilä maalasi täällä hyvin synkkää maailmantalouden kuvaa. Toivon hänen laillaan, että hän olisi siinä väärässä. Kun budjettiesityksen yleisperusteluissa ei kiinnitetty huomiota esimerkiksi Kaakkois-Aasian tilanteeseen, se johtui tietysti vain siitä, että tilanne on puhjennut näkyviin vasta budjettiesityksen laatimisen jälkeen. Toki sitäkin asiaa, totta kai, seurataan ja on mietiskelty. Se ei kuitenkaan näyttäisi muuttavan niitä arvioita, jotka

budjetin yleisperusteluissa on taloudellisesta ympäristöstä lausuttu.

Toki tässä pitää se seikka ymmärtää, että kuinka globaali ja kuinka herkkä maailmantalous on. Tapahtumat maapallon toisella puolella kyllä saattavat vaikuttaa hyvinkin kovasti toisellekin puolelle. Suomen talouteen ehkä kuitenkin heijastusvaikutukset ovat vähäisempää luokkaa myös suhteellisesti ottaen kuin ehkä joihinkin muihin talouksiin.

Täällä on samassa puheenvuorossa puhuttu Ison-Britannian-mallista. Muistaakseni se aluksi oli Uuden-Seelannin-malli. Sitten täällä taidettiin keskustella, oliko se nyt, Michiganin- vai Wisconsinin-mallista — sitten samalla alueella suunnilleen. Nyt on sitten päädytty puhumaan Ison-Britannian-mallista. Minä en ole välttämättä sitä mieltä, että Suomen on nyt ehdottomasti löydettävä joku malli jostain erityisesti, jos sen haku vaatii noin monta ehdotusta.

Yritetään rakentaa sellainen malli, joka sopii nimenomaan Suomen olosuhteisiin. Kyllä kaikki tunnustavat viittaavat siihen, että se malli, jota tämän hallituksen aikana on noudatettu, on ainakin jossain määrin sopiva. Nimittäin kaikki ongelmalliset asiat — työllisyys, velkaantuminen ja talous — ovat kehittyneet tällä vaalikaudella tämän hallituksen aikana myönteiseen suuntaan, parempaan suuntaan, kuin mistä lähdettiin liikkeelle, ja se on tietysti jotain sekini. (Ed. Pekkari: Tämän on ihan Suomen-malli!)

Toinen puheenvuoro, joka kiinnitti huomiota, oli ed. Virtasen puheenvuoro siinä suhteessa, että hän kaipasi arvokeskustelua. Varainvarainministerin rajoittuneen roolin johdosta arvokeskustelu on ehkä minun mielessäni enemmän budjetin sisällä olevien menoerien harkintaa, ja palaan tähän arvokeskusteluun hivenen myöhemmin.

Tuo asetelma idän ja lännen välissä myös taloudelliselta kannalta näyttää korostuvan. Jos käy niin, että Suomi on ainoa euroalueen maa laajojen itämarkkinoiden, Venäjän markkinoiden, kyljessä, siis rajanaapurina, se kyllä merkitsee sitä, että Suomen geoekonominen sijainti on muuttumassa tuntuvasti edukseen.

Ed. Rajamäki jatkoi ryhmäpuheenvuorossa, tosin maltillisemmassa muodossa kuin budjetin lähetekeskustelussa aikanaan, sitä vieroksuntaa, jota nyt on tunnettu budjetin valmisteluprosessia kohtaan. Minä haluan vain tässä uudistaa sen toteamuksen, että tämä budjetti on valmisteltu avoimemmin kuin yksikään budjetti Suomessa aikaisemmin, muutoin sitten normaalissa järjestyksessä.

Ehkä avoimuudesta seurasikin sitten se, että budjetista tuli osin vääränkin sisältöistä signaalia. Ymmärrettävästikin kun käytiin eri ministeriöiden kanssa niitä poikkileikkaavia keskusteluja ja kun aina seuraavana päivänä luimme, mihin mikin ministeriö oli tyytymätön, ehkä se nosti yleiskuvan vieläkin enemmän leikkaavasta budjetista, kuin mistä todellisuudessa oli kyse. Aikaisemminhan tämän tyyppiset keskustelut ovat pysyneet veran alla, joten niitä ei ole ollut edes näkyvissä.

Erityisesti haluaisin helikopterihankintaosuudesta todeta sen, niin kuin totesin täällä myös lähetekeskustelussa, että kun valtiovarainministeriössä arvioidaan seuraavan vuoden menoja, on noudatettava tiettyä todennäköisyysarviointia, kun budjettia laaditaan. Jos eduskunta on juuri keväällä hyväksynyt puolustuspoliittisen kokonaisuuden ja lausunut siinä yhteydessä, että sen liitteenä oleva tulevaisuuden kustannuskehitys voidaan suuntaa antavana hyväksyä, tämä tarkoittaa valtiovarainministeriölle kyllä sellaista signaalia, että todennäköisyysarviointi budjetitiedotuksessa menee helposti siten, että noudatetaan sitä suuntaa-antavuutta.

Mutta haluaisin erityisen painokkaasti sanoa sen, että ei budjettiesitys ole mikään määräävä sana. Täällähän ratkaisut tehdään, eikä myöskään valtiovarainministeriö noudatellessaan suuntaa-antavaa puolustuskehystä, jonka siis eduskunta oli suuntaa-antavasti lausunut, ollenkaan lähtenyt liikkeelle siitä, että tämä nyt on pilkulleen juuri näin. Päinvastoin, se oli vain sen todennäköisyysarvioinnin pohja, että tältä budjetti näyttäisi puolustuksen osalta. Kaikki kunnioitus niille mielipiteille, joita eduskunta syksyn mittaan ja ratkaistessaan budjetin on halunnut esittää tarkentavina kannanottoina aikaisempaan kantaansa. Ei tässä sen kummemmasta minusta ole kysymys.

Mutta aivan varmasti olisi luotu kyllä kritiikille sijaa, jos olisi esimerkiksi kokonaan unohdettu eduskunnan keväiset kannanotot tässä todennäköisyysarviossa. Silloin olisitte kysyneet, enkö pidä edes todennäköisenä sitä, että eduskunta noudattaisi suunnilleen niitä linjoja, joita se on suuntaa-antavana hyväksynyt.

Ed. Vihriälälle haluaisin todeta sekä verotuksen että työllisyyden kannalta, että näyttää siltä, että huolestuneisuutenne ikään kuin nousee potenssiin, kun asiat menevät paremmin. Viime vaalikaudella molemmat indikaattorit menivät heikompaan suuntaan ja talous niiden mukana. Silloin olisi ollut ehkä yltiöpäisenkin huolestumi-

sen aika. Nyt olisi hyvä tietysti päästä siihen, että yritettäisiin yhdessä vähän rakentaa, miten näistä palasista saataisiin kasaan vielä parempi lopputulos. En ollenkaan kiistä sitä, etteikö parempaan olisi todella syytä ja ainakin hallituksella vilpittöntä tahtoakin.

Ansiotulon verotushan tulee kevenemään noin 4 prosenttiyksikköä kaikissa tuloluokissa nyt tehtävällä ratkaisulla tämän vaalikauden aikana. Se on varmasti monen mielestä aika lailla vähän, kuten keskustakin nyt moittii, ja se on numeroina ehkä vähemmän kuin viime vaalikaudella verot nousivat. Mutta minusta on aika väärin lähteä liikkeelle siitä, että ellei päädytä ideaalitilanteeseen, kaikki asiat saisivat olla ihan kuin-ka rempallaan tahansa. Kyllä sille on annettava vakava paino, että on edistytty ja ollaan menossa parempaan suuntaan.

Sama koskee myös työllisyyttä. Siitähän nyt esimerkiksi Tilastokeskuksen luvut puhuvat aivan selvää kieltään. Voidaan tietysti olla sitä mieltä, ja oikeinkin, että Tilastokeskuksenkin arviointiperusteet ovat muuttuneet. Tuo 13,2 prosenttia, joka on viimeinen työttömyysluku, ehkä antaa, jos sitä verrataan lähes 19 prosentin lukuihin edellisen hallituksen aikana, hieman liiankin edullisen kuvan. Mutta alaspäin siinäkin ollaan tulossa, ja se on erittäin välttämätön asia.

Ed. Vihriälä kiinnitti huomiota budjetin ulkopuolelta erääseen minun lausumaani ja yksioikoisti sen koskeneen kirjastoja. En halua tässä käydä sen tyypistä poliittista keskustelua, mutta palaisin mielelläni siihen teemaan, jonka ed. Virtanen esitti arvovalintojen osalta. Nimittäin jos ollaan, niin kuin täällä tuntuu oltavan, sitä mieltä, että me olemme aivan liian korkean verotuksen maa ja perustavaa laatua olevissa palveluissa olisi korjaamisen varaa, silloin kyllä, jos aiotaan todella tehdä näissä asioissa jotain, päädytään väistämättä arvokeskusteluun. On osattava tehdä valintoja siinä, mikä on julkisen sektorin tehtävä ja mikä mahdollisesti ei ole julkisen sektorin tehtävä ollenkaan.

Aivan oikein, muun muassa leikkausten aikana, itse asiassa vuodesta 92 lähtien, Suomessa on kaivattu arvokeskustelua. Pitäisi osata panna juustohöylän tai sokeiksi väitettyjen leikkausten sijasta asiat tärkeysjärjestykseen, ja jos leikattavaa on, olisi leikattava reippaammin siitä, mikä tärkeysjärjestyksessä sijoittuu alapäähän. Tämä varmasti on oikein. Sitä taustaa vasten on kyllä aika yllättävää, että jos käyttää puheenvuoron, jossa kaivataan arvokeskustelua, sieltä poimitaan vain yksi esimerkki ja muusta veisataan viis.

Ymmärrän hyvin, että yksittäinen esimerkki voi houkutella niitä, joiden pääsääntöinen tehtävä ei olisi arvokeskustelun käyminen, mutta se, että tässä salissa se houkuttelee, on aika yllättävää. Ottaisin mielelläni vastaan perustellun arvokeskustelupuheenvuoron ed. Vihriälältä.

Varmaan on niin, että kirjastopalveluihin ei haluta kohdistaa palvelumaksua, mutta varmaan on niinkin, että eräänä vaihtoehtona esimerkiksi jonkun palvelun kokonaan hylkäämiselle voisi arvokeskustelussa olla se, että käyttäjä maksaa -periaatetta noudatettaisiin vähän laajemmin kuin nykyisin. Se olisi eräs välittävä muoto turvata julkisen sektorin palveluita, mutta kuitenkin niin, että käyttäjät joutuvat maksamaan, ehkä parempi vaihtoehto kuin se, että jos jonain päivänä päädytään sellaiseen arvokeskusteluun, jossa kerta kaikkiaan leikataan poikki joitakin palveluita. Tällaiseen keskusteluun olen tähdännyt ja toivoisin, että voitaisiin käydä todellakin kokonaisuutta koskevaa keskustelua.

Ed. Kallis ja monet muutkin puhujat viittasivat valtion velkaantumiseen. Olen aivan samaa mieltä heidän kanssaan siitä, että me olemme syvissä ongelmissa, jos viidentenä kasvun vuonna, jollainen ensi vuosi tulee olemaan, päädyimme edelleenkin siihen, että valtio joutuu elämään hyvin voimakkaan lainanoton varassa. Ensi vuonnahan alijäämä supistuu tosin siitä, mitä se pahimmillaan oli, vajaaseen neljännekseen, mutta säilyy edelleen sellaisena tämän budjettiesityksen mukaan, että se on vähän järjenvastainenkin. Tässä yhdyn täysin ed. Penttilän arvioon.

On todella ymmärrettävä, että hyvinä vuosina on päästävä alijäämästä eroon. Vaikeina vuosina, jotka epäilemättä joskus seuraavat, niin kuin ne aina ovat tulleet — vaikka en yhdykään ed. Penttilän synkkiin arvioihin, joskus taloudessa tulee myös nousun hidastuminen tai suoranainen pysähtyminen vastaan — ei ole mitään mahdollisuuksia ehkä käydä edes sitä arvokeskustelua, vaan silloin nousukauden jälkeenkin velkaantuva valtio olisi todella syvissä vaikeuksissa tekemään oikeita ratkaisuja.

Haluaisin, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä kertoa eduskunnalle myös tämän vuoden taloudempitoa koskevan erään seikan. Se ei välittömästi liity ensi vuoden budjettiin, mutta velkaantumisasioihin kylläkin. Me olemme täällä käyneet keskustelua valtion ylisuuresta kassasta, aikaisemmista ylijäämistä ja niiden purkamisesta. Valtiovarainministeriössä on tätä keskustelua

kuitattu ikään kuin hiljaisuudessa sillä tavalla, että tälle vuodelle merkittyä velanottoa ei kokonaisuudessaan tulla toteuttamaan, otetaan siis vähemmän velkaa kuin lisäbudjettikaan edellyttää tälle vuodelle. Tilinpidon termien mukaan se merkitsee sitä, että tulot jäävät alemmiksi kuin arvioidaan, siis velkarahana saatavat tulot — hieman omituinen käsite. Niin ollen tämän vuoden budjetti jää alijäämäiseksi, jolloin alijäämä kuittaantuu kassasta automaattisesti. Tässä on kysymys useammista miljardeista, joten tänä vuonna tullaan päätyämään vieläkin alempaan velanoton määrään kuin toistaiseksi on ollut esillä.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmäpuheenvuorossa otettiin montakin asiaa esille, joita tekisi mieli kommentoida. Haluan puuttua kuitenkin kahteen asiaan, joihin osittain jo ministerikin vastasi.

Keskustan puheenvuorossa esitettiin, että valtiovarainministeriön virkamiehet ovat laske-neet, että työttömyysluvut ovat todellisuudessa 22 prosenttia. Ministerillä oli toinen kuva. Onko nyt niin, että virkamiehillä ja ministerillä on eri laskelmat? Haluaisin tähän vielä kommentteja.

Toinen asia: Keskustan puheenvuorossa luvattiin 10 hyvää ja 12 kaunista koskien sitä, miten he jakaisivat uudelleen kuntien valtionosuuksia. Esimerkiksi kun ed. Pekkarinen heti innokkaasti viittasi Vantaan surkeaan tilanteeseen, niin kuitenkin muistan siltä ajalta, kun he olivat vallassa, että Vantaan surkea tilanne alkoi nimenomaan noina päivinä. Haluaisin muutakin tarkempaa tietoa kuin sen kauniin lupauksen, että keskusta nyt tekisi asiat aivan toisilla tavoilla.

Sitten haluaisin lopuksi puuttua ed. Ihamäen puheenvuoroon. Hänellä oli monia asioita, jotka voin allekirjoittaa, mutta yksi asia tuntui hieman kummalliselta. Kun hän puhui kuntien erilaisuudesta, niin hän samaan yhteyteen liitti, että on luovuttava rahan antamisesta ja mentävä vapauksien lisäämiseen. Kiinnostaisi kovin tietää, mitä tämä tarkoittaa.

Ed. P e n t t i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö havainnoi aivan oikein, että olen aikaisemminkin puhunut Uuden-Seelannin ja Wisconsinin malleista ja nyt ylistin Tony Blairin Englantia. Yhteistä näille kaikille on kolme asiaa: alhainen verotus, vapaat työmarkkinat ja valmius sosiaalisiin reformeihin.

Toinen yhdistävä tekijä on, että ne ovat kaikki anglosaksisia maita. Mielestäni voidaan perustellusti väittää, että anglosaksinen maailma ja Manner-Eurooppa ovat reagoineet meneillään olevaan globaaliin murrokseen hyvin eri tavoin. Manner-Eurooppa on korostanut vakautta ja poliittisia instituutioita ja anglosaksinen maailma on painottanut valtion roolin uudelleenmäärittelyä ja markkinataloutta.

Ministeri Niinistö ymmärsi minut siis aivan oikein. Haluankin korostaa sitä, että mielestäni meidän tulisi ottaa enemmän mallia anglosaksisen maailman hyvistä kokemuksista ja siten parantaa suomalaista mallia.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Niinistö teki eduskunnan suuntaan tietyllä tavalla arvostavan eleen pyytämällä, että me olisimme täällä pidättyväisiä lisäyksissä.

Aika huvittava asia. Jos sanotaan ihan rehellisesti, mitä budjetin käsittelyyn tulee, niin nykyisen budjettikäytännön mukaan virkamiehet aika itsenäisesti laativat budjetin raamit ministeriössä. Sen jälkeen budjetti kulkee tämän salin kautta sellaisena yleisraamina, jossa ei ole paljon mitään muuta kuin yleissuunnitelmat, yleismäärärahat. Sen jälkeen, kun budjetti on täällä hyväksytty, virkamiehet keskusvirastoissa, muun muassa Tielaitoksessakin, päättävät siitä, mihin he nämä varat käyttävät. Me emme täällä eduskunnassa päästä yhtään mitään.

Toisin sanoen koko budjettikäsittely on tietynlainen farssi. Jos me päätämme täällä lisätä jonkin määrärahan, sen jälkeen asia viedään suureen valiokuntaan ja hallitus ja ministeri Niinistö pistävät ja junttaavat ryhmät kuriin, että sitä rahaa ei sinne lisätä millään hinnalla. Näin on kylmästi tämä asia. Tämä on tietynlainen farssi. Virkamiehet sekä budjettia laadittaessa että toisaalta sen toteutuksen puolella ovat määrävässä asemassa. Eduskunta on välttämätön paha, minkä kautta budjetti kulkee; täällä me siunaamme virkamiesten ja hallituksen päättämät asiat, jotta virkamiehet toteutuspuolella pääsisivät jotenkin käyttämään rahoja. Me emme täällä määrää yhtään mitään, vai kuinka, ministeri Niinistö?

Ed. Juurola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmäpuheenvuoro oli kaiken kaikkiaan aika uskomaton vaalipuhe. Ehkä keskustan pitäisi muistaa, että maksamme tällä hetkellä viittä viime vuotta, joiden seu-

rauksena korkomenot tässä talousarvioehdotuksessa ovat yhtä suuret kuin opetustoimen menot yhteensä, ja tämäkin katetaan vielä lisävelanotolla.

Yleisesti täällä ja koko yhteiskunnassa on esitetty veronalennuksia keskustelematta siitä, miten yhteiskunta ja hyvinvointivaltion palvelut säilytetään. Tästä olen ministeri Niinistön kanssa samaa mieltä. Näkemykseni mukaan hyvinvointivaltion perusteiden säilyttäminen edellyttää suhteellisen korkeaa veroastetta.

Keskusta ilmoitti, että he ovat SAK:n kanssa samaa mieltä siitä, että ansiotulovähennyksiä pitäisi korottaa. SDP:n eduskuntaryhmä on ajanut samaa asiaa, mutta vastuullisesti siten, että etsitään myös kompensatiota kunnille, ja sen vuoksi on ilmeisen järkevää, että nämä suoritetaan vasta vuonna 1999. Edelleen keskusta esitti, että palvelujen arvonnäkökulmaa ei ole ajettu alas tarpeeksi punnereksi. Ehkä voi kysyä, miksi he eivät neuvotelleet EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä Suomelle oikeutta soveltaa alempia verokantoja.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä oppositiokin jo joutuu melkein toteamaan sen, että harjoitettu talouspolitiikka ja valtiontalouden vakauttaminen on onnistumassa, ja se on todella tärkeätä koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Näyttää siltä, että jopa epäilemämme arvio siitä, että nettovelan kertymä saattaa jäädä jopa pienemmäksi, olisi erittäin todennäköinen näkemys.

Pari asiaa ministeri Niinistön puheenvuorosta minusta kannattaa tässä vaiheessa tuoda esille. Toinen on Suomen asema Venäjän lähellä. Suomen lähialueilla, viittaen Tanskan ja Ruotsin suuntaan, valmistuu isoja liikenneinvestointeja, joilla on vaikutusta Suomen liikenteelliseen kilpailuasemaan. Tältä osin haluan korostaa, että valtiovarainvaliokunta tukee liikenneministeriä ja -ministeriötä siinä, että Suomella on nyt etsikko-aika. On aloitettava Venäjän lähialueiden koridori- eli käytäväkysymyksen ratkaisu ja Pietarin suhteen todella pantava omat infrat kuntoon, muutoin tulemme ehdottomasti kärsimään EU:n kehittyessä.

Toinen asia on tiedonantoon viittaava osa ja helikopterikysymys. Tältä osin haluan korostaa sitä, että tiedonantoteksti ei ollut niin selkeätä, se oli todella suuntaa-antavaa, kuten ministeri totesi. Missään nimessä en halua väittää, etteikö se oikeuta hallitusta osaltaan valmistelevaan asiaa ja etteikö se ole peruste hallituksen valmistelulle,

mutta me olemme kritisoineet ylimalkaisuutta ja ennen kaikkea sitä, että siltä pohjalta ei voida ikään kuin pakottaa asiaa. Halusin siksi kuvata asiaa niin, että se ei ole eduskunnalle kärpäspapere.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Niinistö selitti sitä, että eduskunnan puolustuspoliittisen selonteon liite velvoittaa VM:ää varaamaan helikoptereihin rahaa. Miksi muiden valiokuntien selontekojen jopa ponnat eivät aiheuta tällaista varaumaa eivätkä oikeastaan minkäänlaista reaktiota? Esimerkiksi sosiaali- ja terveystalokunta on useita kertoja ponnella eri selontekojen yhteydessä ja yksimielisesti esittänyt ja viimeksi sosiaaliturvaselonteon yhteydessä kiirehtinyt suurten kustannusten tasausta lastensuojeluun. Se ei olisi edes maksanut mitään. Se olisi voitu ottaa valtionosuuksien sisältä. Mutta tähän ei ole haluttu mennä, ei, vaikka siitä on eduskunta monta kertaa yksimielisesti kertonut ponnella. Ymmärrän, että valtiovarainministeriölle helikopterit ovat tärkeämpiä, mutta kun arvokeskustelu nyt on puuttunut, niin voi sitten välillä huomioida myös sosiaali- ja terveystalokunnan tärkeiksi katsomat asiat.

Ed. Tiusaanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö totesi aivan oikein, että Suomen geoeconominen sijainti on muuttunut ja se on vähän toisenlainen kuin aikaisemmin. Mielestäni silloin pitäisi kyllä jättää ne yhä selvemmin kuuluvat sapelinkalistelut ja tykkien suuntaamispuheet. Tosin niitä esitetään useimmiten keskioluen voimalla ja tuella ainakin ehkä enemmän kuppilan puolella kuin salissa, mutta kun puhutaan siitä, mistä ed. Rajamäki puhui, niin Kaakkois-Suomelle on hyvin tärkeää, että raja pysyy todella sellaisena, josta liikenne menee ylitse, eikä niin, että rajalle pitäisi rautaa viedä. Tällaisia ajatuksia kuitenkin on selkeästi enemmän ja ne tulevat myös entistä enemmän esille.

Nimenomaan arvokeskustelusta toetaan, ministeri Niinistö, että sitä tarvitaan, mutta se ei saa olla ikään kuin sosiaali- ja terveydenhoitoon, ihmisten elämisen edellytyksiin suuntautuvien leikkausten puudutusta tai nukutusta niitä tehdäksemme. Arvokeskustelun tulee olla enemmänkin sitä, että katsotaan, onko tämä yhteiskunta sellainen, että täällä ihmisiä hoidetaan ja tuetaan heidän elämistään, vaiko sellainen yhteiskunta, joka tarvitsee taivaalle helikoptereita porrää-

mään. Sillä tavalla arvokeskustelu tulee toimimaan.

Ed. Penttilä, Wisconsin ja kaikenlaiset muut maat — ed. Penttilä ei ole paikalla — ovat olleet kohteita, mutta haluaisin todeta sen, että Kanadasta ja Yhdysvalloista käydään katsomassa Suomen tilannetta, onko se mahdollista.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On hyvä, että ministeri Niinistö peräänkuuluttaa arvokeskustelua. Sitä kaipaasi eduskunnassa enemmänkin ja sitä budjetistakin yritin kaivaa, minkälaisia arvoja tässä sisällä on. En vielä kukaan löytänyt sellaista ajattelua, mistä aikaisemmin on puhuttu, että heitetään arvokeskusteluun erilaisia vastakkainasetteluja. Asetetaan vastakkain vaikka kirjojen lainaaminen, joka tulisi maksulliseksi, mikä tarkoittaa, että köyhempi ihminen ei ehkä enää saisi ollenkaan lainattua, ja ajeleminen juppiveneillä, joissa ei ole tuulilasitarroja, joista ei makseta mitään erityistä isompaa veroa niin kuin autoista tai joilla voidaan ajaa verottomalla polttoaineella. Sille puolelle pitäisi uskaltaa puuttua, kun siellä on varaa ajaa turhaan. Se ei ole järkevää ajaa, se on huvittelua. Sellaisen juppilajinhan pitäisi maksaakin enemmän.

Tähän helikopterihankintaan on hyvä ajatus, kun ministeri Niinistö totesi, että eduskuntahan tämän päättää. Toivon mukaan se voisikin päättää. Sillä tavalla tässä voisi toiveita joulun alla heitellä pukille, että voitaisiin lykätä helikopteripäätöstä yleensä niin pitkälle, että päästään valtiontaloudellisesti tasapainoon. Kun on puhuttu tiukan budjettitalouden politiikasta, niin nythän tämä tarkoittaa, että me lähtisimme hankkimaan helikoptereita ennen kuin meidän valtiontaloutemme on tasapainossa. Mitä järkeä semmoisessa on? Jätetään päätös tuonnemmas ja katsotaan, tarvitsemmeko me niitä. Onko kukaan meitä uhkaamassa ollenkaan? Jääkööt koko vispilät hankkimatta.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Niinistö heristi vähän sormiaan tänne keskustan suuntaan ainakin siltä osin, kun me emme ole hurranneet hallituksen tekemille verolinjauksille emmekä välttämättä näille budjettilinjauksillekaan. Ministerin ja hyvin monien hallituspuolueitten edustajien käyttämissä puheenvuoroissa korostettiin veroratkaisua ja todettiin se varsin merkittäväksi ja kansalaisten tuloja lisääväksi. Jos kuulin oikein, niin ed. Rajamäki mainitsi jopa tuhansien mark-

kojen lisäykset tietyissä perheissä kuukausitasolla.

Näin ei varmasti tule olemaan. On hyvin monia ryhmittymiä, jotka jossain määrin hyötyvät, mutta on paljon niitä, viittaen vaikka laajaan työttömien joukkoon, eläkeläisiin taikka maanviljelijöihin, joilla tulot koko ajan pienenevät. (Ed. Rajamäki: Ei pidä paikkansa!) Tämä käy sitä kautta, kun hyvin monet kustannukset samanaikaisesti nousevat.

Se rahasumma, mikä pienten verohelpotusten kautta annetaan kansalaisille, tullaan ottamaan monin verroin toisella kädellä pois hyvin monien kohoavien kustannusten kautta, polttoaineitten hinnankorotusten, sähkön hinnankorotusten, vuokran- ym. hinnankorotusten kautta. Hyvin monissa perheissä varmasti käteenjäävä osuus ei tule ollenkaan sillä tavalla kasvamaan kuin täällä on hallituspuolueitten toimesta sanottu.

Mielestäni ed. Vihriälän esittämässä keskustan ryhmäpuheenvuorossa tuli hyvin selkeästi esille keskustan linja ja samalla myös totuus tämän hetken tilanteesta, ja tuolle linjallehan näytävät myös kansalaiset antavan entistä suuremman ja laajemman tuen ja kannatuksen.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö puuttui puheenvuorossaan puolustusministeriön hankintoihin. Painotan vielä, että ulkoasiainvaliokunnan lausunnon, joka koski turvallisuuspoliittista selontekoa, liitteessä esitetyt hankintasuunnitelmat ja niistä aiheutuvat kustannukset ovat suuntaa antavia eli eivät siis sitovia. Näin ollen nämä hankinnat tulee vuosittain tietysti tuoda tänne eduskunnan käsiteltäväksi budjetin yhteydessä. Eli tältä osin ei ole mitään lupauksia tulevaisuudesta annettu.

Toisaalta ministeri Niinistö puuttui puheenvuorossaan myös arvokeskusteluun. Minä näkisin, että juuri tällä hetkellä on oikea ajankohta aloittaa arvokeskustelu. Budjettiin on tehty kovastikin leikkauksia ja jos on luottamista Oecd:n tänään julkisuuteen tulleseen puolivuotiskatsaukseen, niin maamme taloudellinen kasvu on hiipumassa tulevina vuosina. Niin ollen olisi erittäin tärkeää, että arvokeskustelu aloitettaisiin tässä ja nyt.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö sivusi puheenvuorossaan kansainvälisiä näkymiä, joten pari sanaa niistä.

Yleisesti ottaen kehitys näyttäisi kohtuullisen hyvältä. EU-maiden taikka laajemminkin Oecd-maiden taloudellinen kasvu näyttäisi olevan nopeutumassa, mikä eittämättä parantaa suomalaisten vientituotteiden kysyntää kyseisille alueille.

Mutta kyllä esillä ollut Aasian ja erityisesti Kaakkois-Aasian kehitys on huolestuttava. Se muodostaa eittämättä merkittävän epävarmuustekijän, sellaisen tekijän, jolla voi olla vaikutuksia Suomenkin kansantalouteen. Ensinnäkin nämä kyseisen alueen häiriöt voivat näkyä siten, että Suomen vientituotteiden kysyntä tälle alueelle vähenee. Lohdullista tässä on ehkä se, että vaikka tämä alue on tullut yhä tärkeämmäksi ulkomaankaupassamme, niin se ei kuitenkaan vielä ole millään tavalla meidän päävientialueitamme.

Toisaalta tämä vaikutus voi näkyä siten, että erityisesti Kanadan ja USA:n suuryritykset vähentyneen Aasian kysynnän vuoksi tuovat tuotteitaan Euroopan markkinoille polkuhintaan ja pahimmillaan tästä voi seurata erilaisia markkinahäiriöitä, hintojen laskua. Itse asiassa aika pitkälle näen alentuneen sellunhinnan juuri tätä taustaa vasten, tällaisten toimenpiteiden seurauksena, joten täytyy toivoa, että Kaakkois-Aasian maat saisivat asiansa kuntoon, ennen kuin niillä alkaa todella olla vaikutuksia.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri esitti tälle keskustelulle tiettyjä toivomuksia. Hän sanoi, että hän toivoo kokonaisuutta koskevaa keskustelua ja erityisesti hän kantoi huolta siitä, mikä on nousukauden jälkeen tämän nyt velkaantuvan valtion tila. Tätä taustaa vasten se, mitä nyt on puhuttu helikopterihankinnoista, on kyllä minusta hyvin tärkeä ja oiva asia tässä yhteydessä pohdittavaksi. Edustajat Huotari ja Hurskainen siihen hyvin paneutuivat ja siltä kannalta ja myös koko keskustelun kannalta oli hyvin merkittävää se, mitä ed. Rajamäki ryhmämme puheenvuorossa näistä työskentelytavoista otti esille. Niitähän ministeri Niinistö jonkin verran kommentoi.

Jos lähdetään siitä, minkä myös valtiovarainministeri selkeästi sanoi, että lisäykset johtavat yksi yhteen velan kasvuun, niin ihan syystä voidaan kysyä, ja näin muuten ihmiset hyvin aidosti tekevät ja kysyvät, mikä merkitys velan kasvulle sitten on helikopterihankinnoilla. Onko sitä valtiovarainministeriössä laskettu tai arvioitu ja mitä se oikeastaan pitkällä tähtäimellä merkit-

see, että tällainen asia, joka on niin suuren mittaluokan kysymys, vaikuttaa koko valtiontalouteen lähimmän vuosikymmenen aikana? Me joudumme, mikä ainakin minua vaivaa voimakkaasti, kiistelemään ja keskustelemaan ja väittelemään tässä suhteessa mittaluokassaan hyvin pienistä asioista verrattuna helikopterihankintaan. Siinä mielessä sen käsitteleminen nyt, selonteon varsin vähäisen ja keskustelutua aika pitkälti jääneen maininnan ja uusien armeijan järjestelyjä koskevien valmiuksien ja järjestelyjen jälkeen ei vielä minusta merkitse sitä, mihin nyt on päädytty.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että me kaikki tässä salissa olemme tyytyväisiä siitä, että työllisyys paranee, mutta aivan kuten ed. Kautto toi esille, nyt valtiovarainministeriön virkamiehet, kuten puheessani myös mainitsin, ovat todenneet, että meillä työttömiä tällä hetkellä olisikin noin 550 000. Mitkä luvut pitävät sitten paikkansa, kun nämä ovat julkisia, tähän haluaisin ministeri Niinistöltä lisäselvitystä.

Ministeri Niinistö kuulutti arvokeskustelua siitä, pitääkö kirjastopalvelujen olla maksullisia vai ei, että tässä yhteydessä arvokeskustelua käytäisiin. Tämä on varmasti aivan paikallaan. Jos ei kerran resursseja ole, niin arvokeskusteluun on mentävä ja jotakin on yhteiskunnassa ruvettava karsimaan, mutta silloin tuleekin eteen se, keneltä otetaan; otetaanko hyvätuloisilta vai pienituloisilta, ja miten tätä maata tasapainoisesti kehitetään. Katsotaanko, että vain niiden ihmisten asioita hoidetaan, jotka asuvat pääkaupunkiseudulla, vai hoidetaanko koko maan ihmisten ja kaikkien ammattiryhmien asioita?

Toki ainakin itselleni tulee hyvin vahvasti mieleen se, että jos joudutaan jotakin palveluja leikkaamaan, silloin joudutaan menemään tiettyyn tarveharkintaan. Ei kai mitään muuta vaihtoehtoa ole, silloin on hyvätuloisilta otettava ja koettava kuitenkin heikompiosaisille ihmisille tiettyjä perusasioita antaa. Se koskee terveystalveta, ennen kaikkea, sivistystointia, opetusta ja myös aluepolitiikassa on nämä vahvat näkökulmat.

Ed. Juurolalle toteaisin, kun hän sanoi, että oli uskomaton vaalipuhe. Tämä ei kyllä ollut mikään vaalipuhe, tämä oli vain tiettyjen asioiden toteamista. Vaalipuheita kyllä osataan pitää eikä niiden paikka ole tässä salissa. Niitä pidetään jossakin muualla.

Ed. T. Pohjola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö lausui tyytyväisyytensä siitä, että täällä on harjoitettu menojen suhteen pidättyvyyttä. Tämähän onkin tässä taloudellisessa tilanteessa oikein, koska lisäysehdotukset aiheuttavat velan kasvua, jota ei nyt nousukauden aikana pitäisi olla. Toivon, että tämäkin on muutos aikaisempaan. Täällähän on yleensä keskitytty vain kakun jakamiseen, ei niinkään kakun kasvattamiseen.

Mitä tulee ed. Kauton ihmettelyyn, kun sanoin, että kuntien auttamisessa tulee siirtyä enemmän rahan antamisesta vapauksien lisäämiseen, niin tarkoitin sitä, että yhä velkaantuvan valtiontalouden liikkumavara on niin olematon, ettei budjetista ole enää kaikkien kunnallistalouden ongelmien pelastusrenkaaksi. Paras tapa helpottaa kuntien taloutta on antaa kunnille liikkumavaraa omaan toimintaan. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että kunnat voisivat nykyistä joustavammin käyttää maksupolitiikkaa apuna. Lisäksi kuntien tulee voida harkita väljemmin toimintojaan, hallintoaan, yhteistyömuotojaan ja jopa palvelujen tarpeellisuutta jne.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinänsä piristävää, että palautekeskustelu on päätyvässä arvokeskusteluun. Itse asiassa olen samaa mieltä kuin ministeri Niinistö siitä, että budjetti pitää sisällään paljon erilaisia arvovalintoja. Se, missä määrin ne ovat julkilausuttuja, onkin toinen kysymys.

Itse katson, että sosiaalipoliittisesti esimerkiksi on löydettävä tasapaino ihmisten perusoikeuksien ja vähempiosaisien ihmisten aseman sekä sosiaalipolitiikan kannustavuuden välillä. Tällaisen tasapainon löytäminen tietysti vaatii taitoa ja myös kykyä uudelleenarvioida tilanteita. Tilanteissa, joissa Suomen talous on erittäin riippuvainen muusta maailmasta, myös nämä sosiaalipolitiikan peruskysymykset on syytä pitää mielessä, jotta ei heikennetä niiden ihmisten asemaa, joilla on kaikki asiat heikoimmin.

Priorisoinnit koskevat myös verorakennetta. Ministeri Niinistö ei puheenvuorossaan puuttunut esiin nostamiini kysymyksiin siitä, että ympäristöverotusta ja energiaverotusta pitäisi lisätä samalla kun tuloverotusta kevennetään. Myöskään hän ei puuttunut useissa ryhmäpuheenvuoroissa esiin nostettuun kysymykseen palvelujen

arvonlisäverotuksen keventämisestä ja siitä neuvottelemisesta EU:n kanssa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä Vantaan seudun lehdisissä useampaan kertaan että tässä salissa monta kertaa on esitetty, kuinka edellisen hallituksen aikana leikattiin muun muassa Vantaan valtionosuuksia, kuinka nyt menee paremmin.

Arvoisa puhemies! Varmimmaksi vakuudeksi kerron, mitä 12.12. tänä vuonna sisäasiainministeriön tilastot näistä asioista kertovat. Vuonna 1995, joka oli edellisen hallituksen viimeinen budjetti, Vantaan valtionosuudet olivat 728 miljoonaa markkaa. Vuonna 1996 ne olivat 499 miljoonaa markkaa. Tänä vuonna, vuonna 1997 ne ovat 208,6 miljoonaa markkaa, 208,6 miljoonaa markkaa. Lisäksi ensi vuonna ne laskevat vielä tästäkin lukemasta kuitenkin niin, etten voi vielä tarkkaa lukua kertoa, koska opetustoimen osalta se lasku on vielä auki. Alle 200 miljoonan markan lukemiin on tultu yli 720 miljoonan markan lukemista muutamassa vuodessa.

Mitä tulee leikkausten yleiseen tasoon viime vaalikauden aikaan, kuntien valtionosuusleikkaukseen: Kun katsotaan, mikä on vuosikatteen taso 2—3 viime vuoden aikaan, verrataan sitä 90-luvun alkuvuosien vastaavaan, vuosikate vuosikymmenen alkupuolella oli lähes kaksinkertainen, reilusti yli 50 prosenttia korkeammalla tasolla kuin se täällä hetkellä tämän hallituksen aikaisten kuntabudjettien aikana on ollut.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee ministeri Niinistön puheenvuoroon, minulla on kohta oma varsinainen pyydetty puheenvuoro ja kommentoin siinä häntä. Sanon vain nyt jo, että minusta ministeri Niinistöä on syytä onnitella, syytä onnitella siitä, että hän on saanut budjettilinjassaan oman kannattajakuntansa ydinjoukon tavoitteet vuosi vuodelta yhä paremmin ja paremmin läpi.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi, vastaus kysymykseenne. Mitäpä jos kokeilisitte pienentää jotain määrärahaa joskus. Lisäykset eivät varmaan olekaan menneet kovin hyvin lävitse.

Sekä ed. Kautto että ed. Vihriälä kaipaavat työttömyysnumeroita. Minä vertailin Tilastokeskuksen kahden eri vuoden lukemaa toisiinsa ja totesin vielä, että nekään eivät ole enää perusteiltaan ihan vertailukelpoisia. Mutta jos varsinaisen työttömyysluvun ohelle lasketaan henkilöt, jotka ovat niin sanottujen aktiivitoimenpiteiden parissa, jotka siis ovat kuitenkin työhön ha-

keutumassa, sekä mahdollisesti työkyvyttö-myyseläkeläiset tai työttömyyseläkeläiset, silloin päädytään varmasti huomattavasti korkeampaan lukuun, joka ei sinänsä tietenkään tätä vertailua vuosien 93—94 ja tämän päivän välillä kovin paljon miksikään muuta, koska meillä on aina ollut hyvin korkealla tuo aktiivitoimenpiteiden taso.

Haluaisin ed. Rajamäelle vain todeta, kun hän myöskin kiinnitti huomiota geoeconomiseen asemaamme ja muun muassa liikenneyhteyksiin siinä yhteydessä. Nyt taisi valitettavasti kuitenkin käydä niin, ministeri Aura osaa tästä enemmän lausua, että johtamamme liikennejaoston lausunto vie pois mahdollisuudet kehittää päälinjausta, (Ed. Rajamäki: Päävastoin!) joka tietysti olisi E18 sinne itään päin. Näin valitettavasti näyttää käyneen, (Ed. Rajamäki: Ministeri lukee uudestaan mietinnön, niin kyllä se selviää!) koska minä en ainakaan voi sitoutua siihen, että me löytäisimme E18:aa varten jotain uutta panostusta. Mutta ehkä tyydymme toteamaan, että meillä on molemmilla sama hyvä tarkoitus teoriassa ja minulla vielä käytännössäkin.

Ed. Huotari, ymmärrän hyvin arviointinne perusteet. Mutta silloin kun puhutaan todella puolustuksesta, silloin oli koko pääluokka tavallaan käsiteltävänä täällä, koko pääluokan täysin uusi suunnitteluraide, valmiusjoukot, ja kokonaan uusi strategia. Siihen oli sillä kertaa laskettu tuon pääluokan menot myöskin kokonaisuutena. Täällä joku sanoi, että meillä olisi velvoite ottaa tuo kokonaisuus budjettiin, ei todellakaan velvoitetta, mutta suuntaa antavana tietyn todennäköisyysarvion perusteella päädyttiin siihen. Luulen, että tämä kina on sinänsä aika toisarvoinen. Nythän täällä sitten näytetään tietysti, miten eduskunta haluaa vuosittaiset budjetit ratkaista. Ei budjettiesitys ole sama kuin budjetti. Haluaisin siitä muistuttaa.

Ed. Lehtosaari puhui veroratkaisusta. Minä ainakin olen välttänyt ylistelemästä tätä veroratkaisua. Minä pidän sitä kovin vaatimattomana, mutta tärkeintä on se, että me olemme saaneet nimenomaan ansiotuloverotuksessa suunnan muuttumaan. Kun ennen mentiin kireämpään päin, nyt mennään keveämpään päin. Vauhtia saisi toki olla paljon lisää, mutta luulen, että me kaikki ymmärrämme ne rajoitteet, joita valitettavasti tänä nousukautenakin velkaantuva valtiontalous asettaa.

Ed. U. Anttila, näitä kysymyksiähan tullaan käsittelemään jossain vaiheessa. Sitten kun ryhdytään tekemään vuoden 99 kehymiä, siellä on

ympäristöverotusta koskeva ajatus ratkaistava, se on pohjalla.

Mitä tulee arvonlisäveroon, nythän tämä tilanne on edelleen EU:n piirissä hivenen kesken, mikä on EU:n mahdollisuus tai miten siellä koetaan mahdolliseksi vapauttaa kansallisen tason eri päätöksillä arvonlisäveroja. Mutta haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että yllättävän voimakkaasti Tanskasta on tullut esiin näkökulmia, että — heillähän alennettiin palvelujen arvonlisäveroa — sen alennuksen vaikutukset koettiin ilmeisesti, jos ei nyt suorastaan haitallisiksi, niin ainakaan sillä ei ollut työllisyysvaikutuksia, ilmeisesti fiskaalisia vaikutuksia, negatiivisia kyläkin. Tämä oli aika yllättävänkin voimakas signaali, joka Tanskasta säännöllisesti on tullut.

Ed. Järvilahti merkitään läsnä olevaksi.

Toinen varapuhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1998 ja 1999 koskevissa työ- ja virkaehtosopimuksissa

Hallituksen esitys 231/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.25.

Täysistunto lopetetaan kello 16.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio